

ZLECENIODAWCA:

Zarząd Powiatu Wyszковского
07 – 200 Wyszków
ul. Aleja Róż 2

WYKONAWCA:

GEO-CONSULTING-SYSTEM
05 – 825 Grodzisk Mazowiecki
ul. Kielecka 16 A

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WYSZKOWSKIEGO NA LATA 2017 – 2020 Z PERSPEKTYWĄ DO 2024 ROKU

grudzień, 2016 r.

SPIS TREŚCI:

1.	WSTĘP.....	3
1.1.	METODYKA OPRACOWANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	4
1.2.	CEL, ZAKRES I FUNKCJA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	5
1.3.	PODSTAWY PRAWNE ORAZ ŹRÓDŁA INFORMACJI	6
1.4.	SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PROGRAMOWYMI	9
2.	OCENA STANU ŚRODOWISKA POWIATU WYSZKOWSKIEGO.....	21
2.1.	INFORMACJE OGÓLNE	21
2.2.	ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE POWIATU WYSZKOWSKIEGO.....	24
2.3.	ŚRODOWISKO SPOŁECZNO – GOSPODARCZE POWIATU WYSZKOWSKIEGO....	32
2.4.	INFRASTRUKTURA TECHNICZNA POWIATU WYSZKOWSKIEGO	34
2.5.	JAKOŚĆ ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.....	54
2.6.	OCHRONA PRZYRODY	76
3.	ANALIZA SWOT.....	80
4.	CELE I ZADANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	83
5.	SYSTEM FINANSOWANIA I REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	108
6.	STRESZCZENIE	125
	SPIS MAP I TABEL.....	132
	WYKAZ SKRÓTÓW	137

1. Wstęp

Podstawowym aktem prawnym dotyczącym ochrony środowiska w Polsce jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, która w art. 86 zawiera zapis mówiący, iż każdy jest zobowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej stwierdza, że ochrona środowiska przyrodniczego jest obowiązkiem władz publicznych, które poprzez swą politykę powinny zapewniać bezpieczeństwo ekologiczne obecnym i przyszłym pokoleniom. Władze publiczne są obowiązane również do zapobiegania negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska. Mają za zadanie wspierać działania obywateli na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska.

Zgodnie z zapisami art. 13 *ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska* (tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 627 z późn. zm.) obowiązkiem władz publicznych jest realizacja *polityki ochrony środowiska*, rozumianej jako zespół działań mających na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Polityka ochrony środowiska prowadzona jest na podstawie strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych, o których mowa w *ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* (tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 383), a także za pomocą wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska.

W myśl art. 17 ust. 1 cytowanej ustawy organ wykonawczy powiatu zobowiązany jest do sporządzenia powiatowego programu ochrony środowiska.

W celu realizacji powyższego wymogu Zarząd Powiatu Wyszковского podjął decyzję o opracowaniu *Programu ochrony środowiska dla Powiatu Wyszковского na lata 2017 – 2020, z perspektywa do 2024 roku*. Dotychczas Zarząd Powiatu Wyszковского przyjął następujące programy ochrony środowiska:

- *Program ochrony środowiska dla powiatu wyszkowskiego na lata 2004 – 2011* – przyjęty Uchwałą Rady Powiatu w Wyszkowie Nr XXIII/160/2005 z dn. 11 lutego 2005 r.
- *Program ochrony środowiska dla powiatu wyszkowskiego na lata 2008 – 2011* – przyjęty Uchwałą Rady Powiatu w Wyszkowie Nr XXXVII/230/2009 z dn. 27 maja 2009 r.
- *Program ochrony środowiska dla powiatu wyszkowskiego na lata 2013 – 2016, z perspektywa do 2020 r.* – przyjęty Uchwałą Rady Powiatu w Wyszkowie Nr 165/508/2013 z dn. 5 listopada 2013 r.

Cele ekologiczne zawarte w *Programie ochrony środowiska dla Powiatu Wyszковского na lata 2017 – 2020, z perspektywa do 2024 roku* nawiązują do polityki ochrony środowiska państwa, której założenia określono w *Strategii „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko –*

perspektywa do 2020 r.”, przyjętej Uchwała Nr 58 Rady Ministrów z dnia 15 kwietnia 2014 r. (M.P. z dnia 16 czerwca 2014 r., poz. 469).

Niniejszy *Program* stanowić będzie podstawę dla działań samorządu powiatowego w zakresie ochrony środowiska i tworzenia innych dokumentów strategicznych, jak również gminnych programów ochrony środowiska. Obejmuje on zadania własne powiatu, zadania koordynowane oraz szczegółowe wytyczne do sporządzenia programów gminnych. Realizacja zadań w zakresie poprawy standardów jakości środowiska oraz jego ochrony będzie wymagać współpracy samorządów na różnych szczeblach i współpracy z podmiotami gospodarczymi.

Niniejszy *Program* po zaopiniowaniu przez Zarząd Województwa Mazowieckiego oraz zaakceptowaniu przez Zarząd Powiatu Wyszowskiego zostanie uchwalony przez Radę Powiatu, co uczyni go aktem prawa lokalnego.

Zgodnie z art. 46 pkt. 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 353, z późn. zm.) projekty programów, których realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000 jeżeli nie są one bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynikają z tej ochrony wymagają przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

1.1. Metodyka opracowania Programu ochrony środowiska

Niniejszy dokument opracowano zgodnie z *Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska*, wydanymi przez Ministerstwo Środowiska we wrześniu 2015 r. Głównymi działaniami podjętymi podczas opracowania *Programu ochrony środowiska dla powiatu wyszkowskiego* były:

- zbieranie i analiza danych,
- określeniu diagnozy stanu środowiska przyrodniczego wraz z oceną stanu,
- analiza słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń w zakresie realizacji polityki ochrony środowiska na poziomie powiatu opracowana metodą Analizy SWOT,
- scharakteryzowanie uwarunkowań realizacyjnych *Programu* w zakresie rozwiązań prawno – instytucjonalnych oraz źródeł finansowania zewnętrznego,
- zdefiniowanie priorytetów ochrony środowiska,
- konkretyzację priorytetów poprzez sformułowania listy celów i zadań,
- opracowanie systemu monitorowania *Programu*.

Niniejszy dokument podzielono na następujące rozdziały:

Rozdział 1 – Wstęp

Rozdział 2 – Ocena stanu środowiska powiatu wyszkowskiego

Rozdział 3 – Analiza SWOT

Rozdział 4 – Cele i zadania *Programu ochrony środowiska*

Rozdział 5 – System finansowania i realizacji programu ochrony środowiska

Rozdział 6 – Streszczenie

Diagnoza stanu środowiska naturalnego powiatu wyszkowskiego sporządzona została głównie na podstawie opracowań Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie (WIOŚ), danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), danych przekazanych przez samorządy gminne, a także informacji zawartych na stronach internetowych instytucji publicznych, działających w obszarze ochrony środowiska oraz literatury fachowej. Jako punkt odniesienia dla *Programu* przyjęto stan środowiska na terenie powiatu na dzień 31 grudnia 2015 r., z uwzględnieniem dostępnych danych dla roku 2016 r. Z na uwagi dostępność wybranych danych, w *Programie* uwzględniono również lata wcześniejsze (szczególnie w zakresie danych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie), w takim zakresie, w jakim wymagało tego przedstawienie danego zagadnienia.

Poszczególne komponenty środowiskowe zostały opracowane kompleksowo. Oznacza to, że przy omawianiu aktualnej sytuacji w danym obszarze tematycznym, uwzględniono jednocześnie uwarunkowania wynikające z dokumentów strategicznych, dotyczące określonej dziedziny oraz najważniejsze problemy i propozycje ich rozwiązania. Na podstawie aktualnego stanu środowiska naturalnego powiatu wyszkowskiego, a także uwarunkowań wynikających z dokumentów programowych wyznaczono kierunki działań i zaproponowano do nich działania, których wykonanie jest niezbędne, aby zachować bądź poprawić stan środowiska, wypełnić zobowiązania unijne, a tym samym poprawić jakość życia lokalnej społeczności.

Stanowiło to podstawę do wyznaczenia obszarów priorytetowych i sprecyzowania celów środowiskowych, co przedstawione zostało w części *Programu* dotyczącej strategii działania.

1.2. Cel, zakres i funkcja Programu ochrony środowiska

Głównym celem *Programu ochrony środowiska dla powiatu wyszkowskiego*, stanowiącego podstawę realizacji strategicznych działań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki odpadami oraz będącego źródłem informacji o przyrodniczych uwarunkowaniach powiatu, jest wdrożenie polityki ochrony środowiska państwa na poziomie lokalnym. Ponadto jego celem jest

rozpoznanie stanu istniejącego i przedstawienie propozycji zadań niezbędnych do kompleksowego rozwiązania problemów ochrony środowiska.

Swoim zakresem poniższy *Program* obejmuje: krótką charakterystykę społeczno – gospodarczą i ekologiczną powiatu, uwarunkowania rozwoju, cele ekologiczne, sposoby kontroli i dokumentowania wdrażania *Programu* oraz finansowe aspekty jego realizacji.

Do najważniejszych funkcji *powiatowego programu ochrony środowiska* zaliczyć należy:

- strategiczne zarządzanie powiatem w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami – wdrażanie zasady zrównoważonego rozwoju,
- przekazanie informacji na temat zasobów środowiska przyrodniczego oraz stanu poszczególnych komponentów środowiska,
- przedstawienie problemów i zagrożeń ekologicznych, proponując sposoby ich rozwiązania w określonym czasie,
- pomoc przy konstruowaniu budżetu powiatu,
- wyznaczenie hierarchii ważności inwestycji służących ochronie środowiska.

Ramy czasowe opracowania stanowią lata 2017 – 2020 (perspektywa 2021 – 2024) – bezpośrednim uzasadnieniem tego działania jest przyjęcie horyzontu obejmującego w całości kolejną perspektywę finansową Unii Europejskiej (tj. 2014 – 2020) oraz przyjęcie horyzontu zbieżnego z horyzontem krajowych i regionalnych dokumentów o charakterze strategicznym.

Ocena i weryfikacja realizacji zadań *Programu* dokonywana będzie zgodnie z wymogami ustawy co 2 lata od jego przyjęcia, stwarzając możliwości jego weryfikacji i aktualizacji.

1.3. Podstawy prawne oraz źródła informacji

- 1) *Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska* (tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 627 z późn. zm.)
- 2) *Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 353, z późn. zm.)
- 3) Behnke M., Kistowski M., Tyszecki A., *System ocen oddziaływania na środowisko w granicach obszarów Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000 w wybranych krajach Unii Europejskiej i w Polsce*, Ministerstwo Środowiska 2004 r.
- 4) Bernaciak A., Spychała M., *Programowanie ochrony środowiska w gminie*, Wydawnictwo SORUS, Poznań 2007 r.

- 5) Borys T., *Jak budować program ekorozwoju – poradnik dla gmin i organizacji pozarządowych. Agenda 21, tom I oraz tom IV*, Warszawa – Jelenia Góra 1998 r.
- 6) Dziemianowicz W., i in. *Planowanie strategiczne Poradnik dla pracowników administracji publicznej*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012 r.
- 7) Giordano K., *Planowanie zrównoważonego rozwoju gminy w praktyce*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2005 r.
- 8) *Jakość i zagrożenia wód powierzchniowych w województwie mazowieckim. Raport Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska*, Warszawa 2002 r.
- 9) Kistowski M., Staszek W., *Poradnik do opracowania gminnego i powiatowego programu zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska*, PUW, Gdańsk 1999 r.
- 10) Lenart W., *Zakres informacji przyrodniczych na potrzeby Ocen Oddziaływania na Środowisko*, EKOKONSULT, Gdańsk 2002 r.
- 11) *Krajowy program zwiększania lesistości, aktualizacja*, MŚ, Warszawa, 2003 r.
- 12) *Krajowy plan gospodarki odpadami, 2022 r.*, www.mos.gov.pl
- 13) *Aktualizacja Krajowego Programu Zwiększania Lesistości*, Instytut Badawczy Leśnictwa, Sękocin Stary 2014 r.
- 14) *Monitoring hałasu komunikacyjnego w 2014 roku*, www.wios.warszawa.pl
- 15) *Monitoring pól elektromagnetycznych w 2014 roku*, www.wios.warszawa.pl
- 16) *Monitoring rzek w roku 2011*, www.wios.warszawa.pl
- 17) *Monitoring rzek w latach 2010 – 2014*, www.wios.warszawa.pl
- 18) *Monitoring Chemizmu Gleb Ornych Polski w latach 2005 – 2007*, IOŚ, Warszawa, 2008 r.
- 19) Noworól A., *Planowanie rozwoju terytorialnego w skali regionalnej i lokalnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, 2007 r.
- 20) *Obszary NATURA 2000 w Polsce, część I i II*, IOS, Warszawa, 2010 – 2011 r.
- 21) *Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim – raport za rok 2014*, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, 2015 r.
- 22) *Stan środowiska w województwie mazowieckim w 2002 r.*, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, 2003 r.
- 23) *Stan środowiska w województwie mazowieckim w 2014 r.*, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, 2015 r.
- 24) *Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030*, Uchwała Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. (M.P. z 2012 r., poz. 252)
- 25) *Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010 – 2020: regiony, miasta, obszary wiejskie*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego 2010 r.

- 26) *Plan Zagospodarowania przestrzennego Województwa Mazowieckiego*, Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie, 2014 r.
- 27) *Poradnik dla lokalnych grup działania w zakresie opracowania lokalnych strategii rozwoju na lata 2014 – 2020*, Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2015 r.
- 28) *Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Plan działań na lata 2014 – 2020*, www.mos.gov.pl
- 29) *Program Ochrony Powietrza dla Stref w Województwie Mazowieckim, w których został przekroczony poziom docelowy benzo(a)pirenu w powietrzu*, Sejmik Województwa Mazowieckiego (Uchwała Nr 184/13 z 25 listopada 2013 r.)
- 30) *Program ochrony powietrza dla strefy mazowieckiej, w której zostały przekroczone poziomy dopuszczalne pyłu zawieszonego PM10 i pyłu zawieszonego PM2,5 w powietrzu*, Sejmik Województwa Mazowieckiego (Uchwała Nr 164/13 z 28 października 2013 r.)
- 31) *Plan działań krótkoterminowych dla strefy mazowieckiej, w której istnieje ryzyko wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego i docelowego ozonu w powietrzu*, Sejmik Województwa Mazowieckiego (Uchwała Nr 119/15 z 23 listopada 2015 r.)
- 32) *Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, o których mowa w art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska tj. obszarów linii kolejowych na terenie województwa mazowieckiego, na których został przekroczony długookresowy poziom dźwięku A we wszystkich dobach roku i porach nocy w roku*, Sejmik Województwa Mazowieckiego (Uchwała Nr 224/14 z 3 listopada 2014 r.)
- 33) *Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, o których mowa w art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska tj. obszarów dróg wojewódzkich na terenie województwa mazowieckiego, na których został przekroczony długookresowy poziom dźwięku A we wszystkich dobach roku i porach nocy w roku*, Sejmik Województwa Mazowieckiego (Uchwała Nr 223/14 z 3 listopada 2014 r.)
- 34) *Program małej retencji dla Województwa Mazowieckiego*, Sejmik Województwa Mazowieckiego (Uchwała Nr 75/08 z 21 kwietnia 2008 r.)
- 35) *Program Możliwości Wykorzystania Odnawialnych Źródeł Energii dla Województwa Mazowieckiego*, Sejmik Województwa Mazowieckiego (Uchwała Nr 208/06 z 9.10.2006 r.)
- 36) *Program zwiększania lesistości dla Województwa Mazowieckiego do roku 2020*, Samorząd Województwa Mazowieckiego, Warszawa, 2007 (Uchwała Nr 18/07 z 19 lutego 2007 r.)
- 37) *Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020*, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 2014 r.

- 38) *Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014 – 2020*, Zarząd Województwa Mazowieckiego, Warszawa 2015 r.
- 39) *Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.*, Ministerstwo Środowiska, Ministerstwo Gospodarki, 2014 r., www.kigeit.org.pl
- 40) *Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2012 – 2017 z uwzględnieniem lat 2018 – 2023*, Sejmik Województwa Mazowieckiego (Uchwała Nr 211/12 z dnia 22 października 2012 r.)
- 41) *Strategia Rozwoju Powiatu Wyszowskiego do roku 2025*, Uchwała Nr XVII/112/2015 Rady Powiatu Wyszowskiego z dnia 30 grudnia 2015 r.
- 42) <http://obszary.natura2000.pl/>
- 43) <http://stat.gov.pl/bdl/>
- 44) <http://warszawa.rdos.gov.pl/>
- 45) <http://wios.warszawa.pl/>

1.4. Spójność z dokumentami strategicznymi i programowymi

W celu zapewnienia adekwatności i komplementarności *Programu ochrony środowiska dla Powiatu Wyszowskiego na lata 2017 – 2020, z perspektywa do 2024 roku* z polityką ochrony środowiska realizowaną zarówno na poziomie państwowym, jak i regionalnym, a także europejskim niniejszy dokument powinien pozostawać spójny z następującymi dokumentami planistycznymi, strategicznymi i programowymi:

- *Strategia Europa 2020*
- *Siódmy unijny program działań w zakresie środowiska naturalnego do roku 2020 „Dobrze żyć w granicach naszej planety”*
- *Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności*
- *Strategia Rozwoju Kraju 2020*
- *Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.*
- *Polityka energetyczna Polski do 2030 roku*
- *Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030*
- *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*
- *Krajowy program zwiększania lesistości*
- *Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020*
- *Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych*
- *Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032*

- *Krajowy planu gospodarki odpadami 2022*
- *Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze*
- *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego 2014*
- *Program zwiększania lesistości dla województwa mazowieckiego do roku 2020*
- *Program małej retencji dla Województwa Mazowieckiego*
- *Program możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla Województwa Mazowieckiego*
- *Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego ma lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy do 2018 r.*
- *Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2012 – 2017 z uwzględnieniem lat 2018 – 2023*
- *Strategia Rozwoju Powiatu Wyszowskiego do roku 2025*

Strategia Europa 2020

Strategia „Europa 2020” jest dziesięcioletnią strategią Unii Europejskiej na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia, zapoczątkowaną w 2010 r. Ma ona na celu nie tylko rozwiązanie problemów wynikających z kryzysu, z którego obecnie kraje UE stopniowo wychodzą. Strategia ta ma również pomóc nam skorygować niedociągnięcia europejskiego modelu wzrostu gospodarczego i stworzyć warunki, dzięki którym będzie on bardziej służył zrównoważonemu i sprzyjającemu włączeniu społecznemu wzrostowi.

Ustalono pięć nadrzędnych celów, które UE ma osiągnąć do 2020 roku. Obejmują one m.in. klimat i energię. Strategia zawiera również siedem tzw. inicjatyw przewodnich, w oparciu o które Unia Europejska i władze państw członkowskich będą nawzajem uzupełniać swoje działania w kluczowych dla strategii obszarach, takich jak: oszczędne gospodarowanie zasobami. Celem Strategii „Europa 2020” jest osiągnięcie wzrostu gospodarczego, który będzie m.in. *zrównoważony* – dzięki zdecydowanemu przesunięciu w kierunku gospodarki niskoemisyjnej.

Siódmy unijny program działań w zakresie środowiska naturalnego do roku 2020 „Dobrze żyć w granicach naszej planety”

Program opiera się na istotnych osiągnięciach 40 lat polityki ochrony środowiska UE i kilku ostatnich dokumentach strategicznych w tej dziedzinie, w tym: *Europa efektywnie Korzystająca z Zasobów*, *Strategii UE na rzecz Różnorodności Biologicznej do 2020* i *Unijnego Planu działań na rzecz Gospodarki Niskoemisyjnej*. Program, określa strategiczne plany kształtowania polityki w zakresie środowiska z dziewięcioma priorytetowymi celami, które mają zostać osiągnięte do 2020:

- ochrona, zachowanie i poprawa kapitału naturalnego Unii,
- przekształcenie Unii w zasobooszczędną, zieloną i konkurencyjną gospodarkę niskoemisyjną,
- ochrona obywateli Unii przed związanymi ze środowiskiem obciążeniami i zagrożeniami dla zdrowia i dobrostanu,
- maksymalizacja korzyści płynących z prawodawstwa Unii w zakresie ochrony środowiska,
- poprawa dowodów stanowiących podstawę polityki ochrony środowiska,
- zabezpieczenie inwestycji na rzecz polityki ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianie klimatu oraz urealnieniu cen,
- poprawa uwzględniania aspektu ochrony środowiska i zwiększeniu spójności polityki,
- wspieranie zrównoważonego charakteru miast Unii,
- zwiększenie efektywności Unii w przeciwdziałaniu regionalnym i globalnym wyzwaniom w zakresie ochrony środowiska.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności” – to dokument rządu RP o charakterze analitycznym i rekomendacyjnym. Określa on główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno – gospodarczego Polski, a także kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju. Stanowi opis nowego projektu cywilizacyjnego w perspektywie do roku 2030.

Celem Strategii jest przezwyciężenie kryzysu finansowego w jak najkrótszym czasie i próba uniknięcia tzw. „straconej dekady” – wolniejszego rozwoju gospodarczego niż w poprzednich latach, który powodowałby negatywny wpływ na jakość życia ludzi. Strategia zakłada więc zbudowanie przewag konkurencyjnych do 2030 roku, tak, aby po wykorzystaniu obecnych sił rozwojowych Polska posiadała nowe potencjały wzrostu w obszarach, które dotychczas nie były eksploatowane, np. w obszarze edukacji.

Jednym z głównych celów dokumentu jest zapewnienie Polsce bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska.

Strategia Rozwoju Kraju do 2020 r.

Celem strategii, która uwzględnia też cele Unii Europejskiej w zakresie zrównoważonego rozwoju, jest polepszenie jakości życia mieszkańców Polski. Jednym z pięciu priorytetów Strategii jest poprawa infrastruktury technicznej i społecznej. W ramach tego priorytetu wskazuje się na konieczność realizacji inwestycji z zakresu ochrony środowiska służących ochronie zasobów wodnych, poprawie czystości wód i powietrza, zapewniających oszczędność energii i zabezpieczających przed katastrofami naturalnymi.

Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.

Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i środowisko została przyjęta uchwałą nr 58 Rady Ministrów z dnia 15 kwietnia 2014 r. Obejmuje ona dwa niezwykle istotne obszary: energetykę i środowisko, wskazując m.in. kluczowe reformy i niezbędne działania, które powinny zostać podjęte w perspektywie do 2020 r. Celem dokumentu jest ułatwienie „zielonego” (sprzyjającego środowisku) wzrostu gospodarczego w Polsce przez zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dostępu do nowoczesnych, innowacyjnych technologii, a także wyeliminowanie barier administracyjnych utrudniających „zielony” wzrost.

Celem głównym Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko jest zapewnienie wysokiej jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń z uwzględnieniem ochrony środowiska oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego, zdolnego zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne oraz konkurencyjną i efektywną gospodarkę. Będzie on realizowanym poprzez cele szczegółowe i kierunki interwencji przedstawione poniżej (wybrane ze względu na specyfikę powiatu wyszkowskiego):

Cel 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska

Kierunek interwencji 1.2. Gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody

Kierunek interwencji 1.3. Zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjna gospodarka leśna

Kierunek interwencji 1.4. Uporządkowanie zarządzania przestrzenią

Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię

Kierunek interwencji 2.2. Poprawa efektywności energetycznej

Kierunek interwencji 2.6. Wzrost znaczenia rozproszonych, odnawialnych źródeł energii

Kierunek interwencji 2.7. Rozwój energetyczny obszarów podmiejskich i wiejskich

Cel 3. Poprawa stanu środowiska

Kierunek interwencji 3.1. Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki

Kierunek interwencji 3.2. Racjonalne gospodarowanie odpadami, w tym wykorzystanie ich na cele energetyczne

Kierunek interwencji 3.3. Ochrona powietrza, w tym ograniczenie oddziaływania energetyki

Kierunek interwencji 3.4. Wspieranie nowych i promocja polskich technologii energetycznych i środowiskowych,

Kierunek interwencji 3.5. Promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy

Zagadnienia horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu

Kształcenie kadr

Zielone ICT (*Information and Communication Technologies*)

Zielone zamówienia/zielone zakupy

Polityka energetyczna Polski do 2030 roku

Niniejszy dokument został opracowany zgodnie z art. 13 – 15 ustawy – *Prawo energetyczne* i przedstawia strategię państwa, mającą na celu odpowiedzenie na najważniejsze wyzwania stojące przed polską energetyką, zarówno w perspektywie krótkoterminowej, jak i w perspektywie do 2030 roku. Podstawowymi kierunkami polskiej polityki energetycznej są:

- Poprawa efektywności energetycznej
- Wzrost bezpieczeństwa dostaw paliw i energii
- Dywersyfikacja struktury wytwarzania energii elektrycznej poprzez wprowadzenie energetyki jądrowej
- Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym biopaliw
- Rozwój konkurencyjnych rynków paliw i energii
- Ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko

Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Dokument został opracowany przez Ministerstwo Środowiska w 2013 r. na podstawie analiz wykonanych przez Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy w ramach projektu pn. „Opracowanie i wdrożenie Strategicznego Planu Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu – KLIMADA”, realizowanego w latach 2011 – 2013.

Celem głównym Strategii jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu. Będzie on realizowanym poprzez cele szczegółowe i kierunki interwencji przedstawione poniżej (wybrane ze względu na specyfikę powiatu wyszkowskiego):

Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska

Kierunek działań 1.1 – dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu

Kierunek działań 1.3 – dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu

Kierunek działań 1.4 – ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu

Kierunek działań 1.5 – adaptacja do zmian klimatu w gospodarce przestrzennej i budownictwie

Kierunek działań 1.6 – zapewnienie funkcjonowania skutecznego systemu ochrony zdrowia w warunkach zmian klimatu

Cel 2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich

Kierunek działań 2.1 – stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami

Kierunek działań 2.2 – organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu

Cel 3. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu

Kierunek działań 3.1 – wypracowywanie standardów konstrukcyjnych uwzględniających zmiany klimatu

Kierunek działań 3.2 – zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu

Cel 4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu

Kierunek działań 4.1 – monitoring stanu środowiska i systemy wczesnego ostrzegania i reagowania w kontekście zmian klimatu (miasta i obszary wiejskie)

Kierunek działań 4.2 – miejska polityka przestrzenna uwzględniająca zmiany klimatu

Cel 5. Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu

Kierunek działań 5.1 – promowanie innowacji na poziomie działań organizacyjnych i zarządczych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu

Kierunek działań 5.2 – budowa systemu wsparcia polskich innowacyjnych technologii sprzyjających adaptacji do zmian klimatu

Cel 6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu

Kierunek działań 6.1 – zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu

Kierunek działań 6.2 – ochrona grup szczególnie narażonych przed skutkami niekorzystnych zjawisk klimatycznych

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030), przyjęta przez rząd w grudniu 2011 r., jest najważniejszym dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju. W dokumencie:

- przedstawiono wizję zagospodarowania przestrzennego kraju do 2030 roku,
- określono cele i kierunki polityki przestrzennego zagospodarowania kraju,

- wskazano zasady, według których działalność człowieka powinna być realizowana w przestrzeni.

W KPZK 2030 rozwój kraju traktowany jest w sposób kompleksowy. Oznacza to, że zadaniem zagospodarowania przestrzennego jest godzenie interesów różnych użytkowników przestrzeni (mieszkańców, przedsiębiorców inwestorów, państwa). Powinno być spójne z decyzjami podejmowanymi w innych obszarach dotyczących np. inwestycji infrastrukturalnych, potrzeby rozwoju miast i terenów wiejskich, ochrony terenów zielonych.

KPZK wskazuje najpilniejsze problemy zagospodarowania polskiej przestrzeni i konkretne działania naprawcze dotyczące m.in. kształtowanie struktur przestrzennych wspierających wysoką jakość środowiska przyrodniczego i krajobrazowego oraz poszanowania środowiska naturalnego i walorów krajobrazowych, a także kulturowych.

Krajowy program zwiększania lesistości

Krajowy program zwiększania lesistości jest instrumentem polityki leśnej w zakresie kształtowania przestrzeni przyrodniczej kraju, którego głównym założeniem jest zwiększenie powierzchni zalesionych, przy założeniu, że szczególną funkcją zalesień będzie odpowiednie kształtowanie struktur przestrzennych zasobów przyrodniczych, zwiększenie ich biologicznej aktywności i bioróżnorodności, a także estetycznych walorów krajobrazu. Ważnym zadaniem programu jest także ochrona i wzmacnianie oraz łączenie we wspólny system najcenniejszych obszarów przyrodniczych.

Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020

Celem obowiązującego od 1 października 2015 r. *Krajowego Programu Ochrony Powietrza* (opracowanego przez Departament Ochrony Powietrza Ministerstwa Środowiska) jest poprawa jakości powietrza na terenie całej Polski. Dotyczy to w szczególności obszarów o najwyższych stężeniach zanieczyszczeń powietrza oraz obszarów, na których występują duże skupiska ludności. Poprawa jakości powietrza powinna nastąpić co najmniej do stanu niezagrażającego zdrowiu ludzi, zgodnie z wymogami prawodawstwa Unii Europejskiej, transponowanego do polskiego porządku prawnego, a w perspektywie do roku 2030 do celów wyznaczonych przez Światową Organizację Zdrowia.

Celami szczegółowymi Krajowego Programu Ochrony Powietrza są:

- osiągnięcie w możliwie krótkim czasie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji, określonych w dyrektywie 2008/50/WE i 2004/107/WE, oraz utrzymanie ich na tych obszarach, na których są dotrzymywane, a w przypadku pyłu drobnego PM_{2,5} także pułapu stężenia ekspozycji oraz Krajowego Celu Redukcji Narażenia,

- osiągnięcie w perspektywie do roku 2030 stężeń niektórych substancji w powietrzu na poziomach wskazanych przez WHO oraz nowych wymagań wynikających z regulacji prawnych projektowanych przepisami prawa unijnego

Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych

Program ten jest podstawowym instrumentem wdrożenia postanowień dyrektywy 91/271/EWG (dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych). Jego celem jest identyfikacja faktycznych potrzeb w zakresie uporządkowania gospodarki ściekowej oraz uszeregowanie ich realizacji w taki sposób, aby Polska mogła wypełnić zobowiązania traktatowe.

Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032

Głównym celem programu jest sukcesywne oczyszczanie kraju z azbestu do roku 2032, poprzez realizację niżej wymienionych założeń:

- 1) usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
- 2) likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Krajowy planu gospodarki odpadami 2022

11 sierpnia 2016 r. została opublikowana uchwała nr 88 Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2016 r. w sprawie *Krajowego planu gospodarki odpadami 2022*, który obowiązywał będzie do 2022 r. Dokument obejmuje zakres działań niezbędnych dla zapewnienia zintegrowanej gospodarki odpadami w kraju. W Kpgo, oprócz kontynuacji dotychczasowych zadań, ujęto nowe cele i zadania, które dotyczą 6 kolejnych lat, a perspektywicznie okresu do 2030 r. Głównym celem dokumentu jest określenie polityki gospodarki odpadami zgodnej z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, wpisującej się w działania gospodarki o obiegu zamkniętym. Zgodnie z założeniami Kpgo, przede wszystkim należy zapewnić realizację działań znajdujących się najwyżej w hierarchii sposobów postępowania z odpadami – a więc zapobiegać ich wytwarzaniu oraz stworzyć niezbędną infrastrukturę do selektywnego zbierania odpadów u źródła, tak aby zapewnić ich efektywny recykling i osiągnąć założone cele.

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku stanowi podstawowy i nadrzędny dokument strategiczny regionu, przesądzający o kierunkach prowadzonej przez samorząd województwa polityki województwa, a także przenoszący na poziom regionalny ustalenia dokumentów krajowych i unijnych – ustanawiający ramy do tworzenia bardziej szczegółowych dokumentów na poziomie regionu.

Nadrzędnym (głównym) celem *Strategii* jest spójność terytorialna, rozumiana jako *zmniejszenie dysproporcji rozwoju w województwie mazowieckim oraz wzrost znaczenia Obszaru Metropolitalnego Warszawy w Europie*, co w konsekwencji przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców. Oprócz celu priorytetowego w dokumencie przyjęto trzy cele strategiczne: *Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii, Poprawę dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego i Poprawę jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki.*

Wizja *Strategii* określa Mazowsze jako region spójny terytorialnie, konkurencyjny, innowacyjny z wysokim wzrostem gospodarczym i bardzo dobrymi warunkami życia jego mieszkańców. W zakresie ochrony środowiska cele *Strategii* dotyczą w szczególności:

- poprawy dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego,
- poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki
- zapewnienie gospodarce regionu zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska
- wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego 2014

Wojewódzki plan zagospodarowania przestrzennego jest aktem planowania, określającym zasady organizacji przestrzennej województwa. Określa on podstawowe elementy układu przestrzennego, ich zróżnicowanie i wzajemne relacje. Formułuje on kierunki polityki przestrzennej, które wraz z uwarunkowaniami przestrzennymi uwzględnia się w programach rozwoju i programach operacyjnych województwa. Główne cele rozwoju województwa mazowieckiego w kontekście gminnej strategii rozwoju to:

- 1) przywrócenie i utrwalanie ładu przestrzennego,
- 2) kształtowanie struktur przestrzennych zapewniających poprawę i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych województwa,
- 3) zwiększanie odporności struktury przestrzennej na zagrożenia naturalne i utratę bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur wspierających obronność państwa.

Program zwiększania lesistości dla województwa mazowieckiego do roku 2020

Program stanowi cenny materiał wyjściowy do rozpoznania uwarunkowań przyrodniczych i społeczno – gospodarczych, nakreśla docelową wizję systemu obszarów leśnych regionu, a także wskazuje konkretną przestrzeń, w obrębie której samorządy gminne mogłyby i powinny rozważać

zmiany przeznaczenia gruntów w tym kierunku. Program zwiększania lesistości jest pierwszym opracowaniem w tym zakresie w Województwie Mazowieckim. Opracowanie takiego programu na szczeblu wojewódzkim i jego wdrożenie przyczyni się do osiągnięcia wskaźnika lesistości Mazowsza do ok. 25% w 2020 r.

Program małej retencji dla Województwa Mazowieckiego

Program przedstawia wielopłaszczyznowe uwarunkowania dla rozwoju małej retencji, zawiera zestawienia danych o istniejących i planowanych obiektach służących retencji wodnej, a także systemach melioracyjnych i mokradłach.

Program możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla Województwa Mazowieckiego

Program stanowi istotny materiał wyjściowy do sporządzania założeń dla gminnych planów zapotrzebowania w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, do czego zobowiązuje prawo energetyczne.

Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego ma lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy do 2018 r.

W *Programie* określono szereg zadań o charakterze priorytetowym do zrealizowania do roku 2018. Na podstawie analizy stanu aktualnego i uwarunkowań wynikających z dokumentów programowych dotyczących ochrony środowiska, w tym raportów z realizacji dotychczasowego programu ochrony środowiska województwa mazowieckiego, wyznaczonych zostało pięć obszarów priorytetowych dla Mazowsza:

- I. *Poprawa jakości środowiska*
  - I. *Racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych*
  - II. *Ochrona przyrody*
  - III. *Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego*
  - IV. *Edukacja ekologiczna społeczeństwa*
- oraz obszar działań dotyczący *Zagadnień systemowych*.

Wymienione obszary wskazują w jakim zakresie należy zintensyfikować działania, aby osiągnąć zakładane cele środowiskowe, a tym samym poprawić jakość życia mieszkańców Mazowsza. W ramach obszarów priorytetowych wyszczególnione zostały niżej wymienione cele średniookresowe, których wykonanie będzie możliwe za pomocą realizacji działań ujętych w harmonogramie.

OBSZAR PRIORYTETOWY I – POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA

- I.1. Poprawa jakości powietrza, w tym dążenie do osiągnięcia poziomu celu długoterminowego dla ozonu do 2020 r.
- I.2. Poprawa jakości wód
- I.3. Racjonalna gospodarka odpadami
- I.4. Ochrona powierzchni ziemi
- I.5. Ochrona przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym

OBSZAR PRIORYTETOWY II – RACJONALNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW NATURALNYCH

- II.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi
- II.2. Efektywne wykorzystanie energii
- II.3. Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi

OBSZAR PRIORYTETOWY III – OCHRONA PRZYRODY

- III.1. Ochrona walorów przyrodniczych
- III.2. Zwiększenie lesistości
- III.3. Ochrona lasów, ze szczególnym uwzględnieniem różnorodności biologicznej

OBSZAR PRIORYTETOWY IV – POPRAWA BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO

- IV.1. Przeciwdziałanie poważnym awariom
- IV.2. Zwiększenie bezpieczeństwa transportu substancji niebezpiecznych
- IV.3. Ochrona przed powodzią i suszą
- IV.4. Ochrona przed osuwiskami
- IV.5. Ochrona przeciwpożarowa

OBSZAR PRIORYTETOWY V – EDUKACJA EKOLOGICZNA SPOŁECZEŃSTWA

- V.1. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców Mazowsza
- V.2. Udział społeczeństwa w postępowaniach na rzecz ochrony środowiska

ZAGADNIENIA SYSTEMOWE

- VI.1. Upowszechnienie znaczenia zarządzania środowiskowego
- VI.2. Zwiększenie roli placówek naukowo-badawczych Mazowsza we wdrażaniu ekoinnowacji
- VI.3. Egzekwowanie odpowiedzialności za szkody w środowisku

Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2012 – 2017 z uwzględnieniem lat 2018 – 2023

Głównym celem opracowania jest realizacja strategii *Bezpieczeństwa Energetycznego i Środowiska* oraz wdrożenie hierarchii postępowania z odpadami. Przygotowanie *Planu* ma również na celu utworzenie w województwie zintegrowanej sieci instalacji gospodarowania odpadami, spełniających wymagania ochrony środowiska.

W *Planie* określono cele oraz kierunki działań służące mające na celu zapobieganie powstawania odpadów oraz kształtowania prawidłowego systemu gospodarowania odpadami, zarówno komunalnymi, jak i powstającymi w sektorze gospodarczym.

Strategia Rozwoju Powiatu Wyszowskiego do roku 2025

Wizja rozwoju powiatu wyszkowskiego, określona w *Strategii*, brzmi następująco: Powiat Wyszowski – region spójny terytorialnie, konkurencyjny i innowacyjny pod względem gospodarczym, zapewniający odpowiednie warunki do rozwoju społeczno – ekonomiczno – zawodowego jego mieszkańców i zmniejszenie dysproporcji w województwie mazowieckim.

Wyznaczono w niej 5 celów strategicznych, brzmiących następująco:

- *Cel strategiczny 1* (obszar: Przestrzeń i transport oraz środowisko i energetyką) – kształtowanie gospodarki niskoemisyjnej oraz poprawa bazy infrastrukturalnej obiektów publicznych, stanu infrastruktury komunalnej i drogowej w celu zwiększenia dostępności i spójności terytorialnej regionu, bezpieczeństwa mieszkańców, turystów, przedsiębiorców przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska naturalnego.
- *Cel strategiczny 2* (obszar: Społeczeństwo) – zwiększenie dostępności do opieki zdrowotnej społecznej oraz jakości świadczonych usług poprzez poprawę bazy infrastrukturalnej, rozwój promocji i profilaktyki zdrowotnej, programy kompleksowej aktywizacji dzieci, młodzieży, osób dorosłych, seniorów, niepełnosprawnych oraz wykluczonych społecznie.
- *Cel strategiczny 3* (obszar: Gospodarka) – wzrost konkurencyjności regionu poprzez zintegrowane działania związane z rozwojem i efektywnym wykorzystaniem potencjału obszaru do rozwoju przedsiębiorczości, rolnictwa, budowania wykwalifikowanych zasobów pracy oraz dywersyfikacji lokalnych działalności gospodarczych oraz wdrażaniu innowacyjnych technologii.
- *Cel strategiczny 4* (obszar: Kultura i turystyka) – efektywne wykorzystanie obszaru do rozwoju kultury, turystyki i rekreacji oraz promowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego regionu jako podstawy do budowania atrakcyjnego wizerunku Powiatu i poprawy jakości życia mieszkańców.

- *Cel strategiczny 5* (obszar: Społeczeństwo) – zapewnienie odpowiednich warunków do rozwoju edukacji i sportu oraz kluczowych kompetencji i umiejętności społeczeństwa w celu budowania nowoczesnej gospodarki opartej na wiedzy i doświadczeniu.

2. Ocena stanu środowiska powiatu wyszkowskiego

2.1. Informacje ogólne

Powiat wyszkowski położony jest w północno – wschodniej części województwa mazowieckiego, w odległości ok. 60 km od Warszawy. Administracyjnie powiat składa się z sześciu gmin: jednej miejsko – wiejskiej (miasto i gmina Wyszaków) oraz pięciu wiejskich (gmina Brańszczyk, Długosiodło, Rząśnik, Somianka, Zabrodzie). W powiecie jest 199 miejscowości łącznie z miastem, zorganizowanych w 170 sołectw. Siedzibą powiatu jest miasto Wyszaków.

Powiat wyszkowski rozciąga się między dolinami Bugu i Narwi, granicząc z powiatami: wołomińskim, legionowskim, pułuskim, makowskim, ostrołęckim, ostrowskim i węgrowskim.

Obszar powiatu obejmuje 876 km², co stanowi 2,46% powierzchni województwa mazowieckiego. Liczba ludności powiatu wynosi 73.919 tys. mieszkańców, co stanowi 1,38% liczby ludności województwa mazowieckiego.

Część powiatu wyszkowskiego (obszar Gminy Somianka, Wyszaków, Zabrodzie) należy do Obszaru Metropolitalnego Warszawy (OMW), który obejmuje obszar o powierzchni 620,5 tys. ha, tj. 17,2% powierzchni województwa mazowieckiego. Ponadto Gminy Brańszczyk, Długosiodło oraz Wyszaków terytorialnie podlega pod Obszar Strategicznej Interwencji: Ostrołęcko – Siedlecki.

Mapa 1. Lokalizacja powiatu wyszkowskiego na tle województwa mazowieckiego

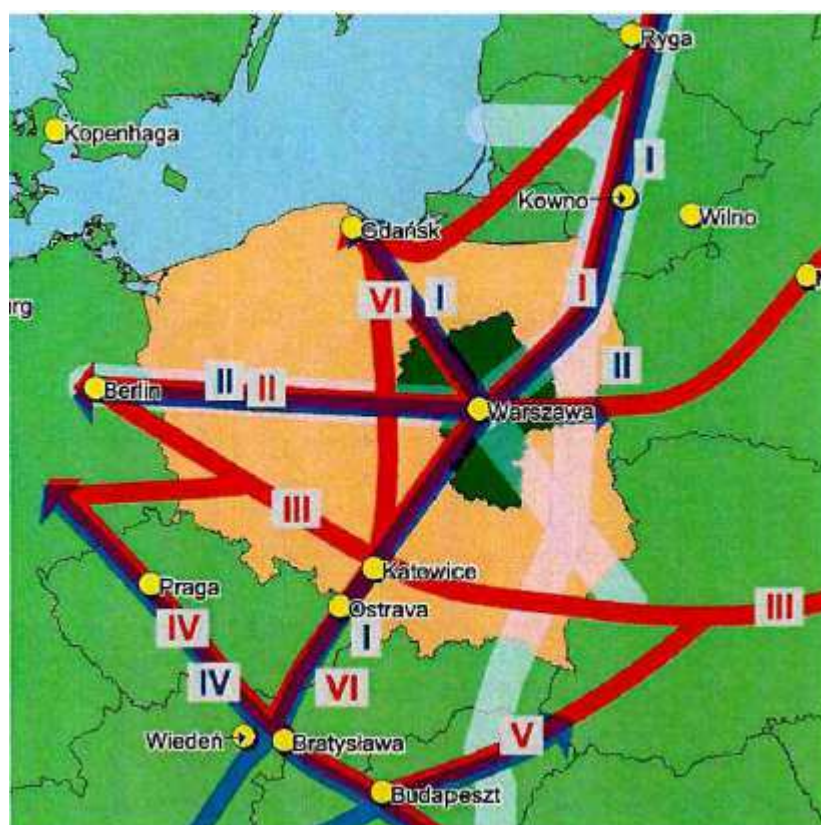
Źródło: Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy do 2018 r., Warszawa 2012 r.

Mapa 2. Gminy powiatu wyszkowskiego

Źródło: <http://www.powiat-wyszkiowski.pl/>

Mapa 3. Położenie powiatu wyszkowskiego na tle paneuropejskich korytarzy transportowych

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego, Warszawa 2014 r.

2.2. Środowisko przyrodnicze powiatu wyszkowskiego

Według podziału fizyczno – geograficznego Polski (Kondracki J, 2002 r.) powiat wyszkowski położony jest w obrębie: makroregionu *Nizina Północnomazowiecka* oraz mezoregionów: *Dolina Dolnej Narwi*, *Międzyrzecze Łomżyńskie*, *Dolina Dolnego Bugu* oraz *Równina Wołomińska*.

Rzeźba terenu w obrębie powiatu jest konsekwencją budowy geologicznej najmłodszych utworów, ukształtowanych w wyniku działalności akumulacyjnej lądolodu zlodowacenia środkowopolskiego oraz działalności fluwiogłacialnej wód polodowcowych. Obecnie istotnym czynnikiem kształtujący rzeźbę terenu powiatu wyszkowskiego jest gospodarcza działalność człowieka. Na podstawie wierceń geologicznych w podłożu stwierdzono występowanie osadów związanych genetycznie z ostatnią epoką lodowcową. Reprezentują je: szara glina zwałowa oraz wodno – lodowcowe piaski i żwiry. Występują tu również osady pochodzenia rzeczno, piaski wydymowe, a w dolinie Bugu – namuły bagienne i torfy.

Warunki morfologii, geologiczne i wodne w obrębie powiatu wyszkowskiego są niezbyt korzystne dla wytworzenia urodzajnych gleb rolniczych. Dominują tu generalnie gleby słabe, wykształcone na podłożu piaszczystym w obrębie wysoczyzny. Są to głównie gleby brunatne wyługowane, bielcowe i pseudobielcowe, miejscami czarne ziemie i gleby szare. Na fragmentach dna doliny Bugu (głównie w starorzeczach) oraz w obniżeniach dolin bocznych, a także lokalnie w obniżeniach na terasie nadzalewowej wykształciły się gleby organiczne: torfowe, mające często charakter torfowisk niskich oraz mady. Gleby płowe i brunatne tworzą przeważnie kompleksy żytnie dobre lub pszenne dobre, bardzo rzadko bardzo dobre. Gleby bielcowe oraz gleby rdzawe mają bardzo niską przydatność rolniczą – stanowią głównie kompleks żytni słaby lub żytnio – łubinowy. Gleby hydromorficzne tworzą przeważnie kompleksy trwałych użytków zielonych.

Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej według szacunków Instytutu Upraw, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach wynosi dla powiatu wyszkowskiego 48,9 (dla województwa mazowieckiego – 59,4, dla kraju – 66,6). Gleby dobre i średnie (klasy III i IV) stanowią na terenie powiatu ok. 30% użytków rolnych (w województwie mazowieckim – 55,7%, w kraju – 60,5%). Najwyższej jakości gleby występują na terenie gminy Somianka, najniższej – na terenie gminy Długosiodło. Gleby I i II klasy bonitacyjnej w powiecie nie występują w ogóle.

Na terenie powiatu wyszkowskiego nie są prowadzone badania jakości gleb gruntów ornych w ramach monitoringu chemizmu IUNG.

Wśród naturalnych zagrożeń gleb na terenie powiatu wyszkowskiego dominuje: erozja wietrzna, występująca głównie na obszarach gleb lekkich oraz erozja wodna, występująca głównie wzdłuż pradolin rzek: Bug i Narew, a w mniejszym stopniu wzdłuż pozostałych cieków.

Na terenie powiatu wyszkowskiego nie udokumentowano osuwisk stanowiących zagrożenie dla środowiska i lokalnej społeczności.

Obszar powiatu wyszkowskiego nie jest obszarem zasobnym w surowce mineralne. Wynika to z budowy geologicznej terenu i pokrycia utworów trzeciorzędowych grubą warstwą luźnych skał nagromadzonych w czasie zlodowacenia środkowopolskiego. Wśród udokumentowanych złóż surowców mineralnych podstawową grupę stanowią kopaliny pospolite, do których należą kruszywa, surowce ilaste, piaski. Na podmokłych i zabagnionych terenach powiatu występują także pokłady torfu o niewielkiej, maksymalnie kilkumetrowej miąższości.

W poniższej tabeli 1, na podstawie *Bilansu zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.XII.2015 r.*, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2016 r., przedstawiono udokumentowane złoża surowców mineralnych.

Tabela 1. Udokumentowane złoża kopalin zlokalizowane w granicach powiatu wyszkowskiego

Nazwa złoża	Gmina	Stan zag. złoża	Zasoby [tys. t]		Wydobycie
			geologiczne bilansowe	przemysłowe	
Piaski i żwiry					
Anastazew	Zabrodzie	R	108	-	-
Lucynów Mały I	Wyszków	R	338	-	-
Lucynów Mały II	Wyszków	R	63	-	-
Ostrykół Dworski *	Długosiodło	P	tylko pzb.	-	-
Rzeka Bug *	-	P	1.470	-	-
Słopsk III	Zabrodzie	E	506	506	11
Słopsk IV	Zabrodzie	R	1.668	-	-
Trzcianka I	Brańszczyk	R	2.103	2.103	-
Wyszków – Bug	-	Z	1.658	-	-
Piaski kwarcowe					
Mostówka	Zabrodzie	P	5.553		
Surowce szklarskie					
Mostówka	Zabrodzie	R	8.733.3	-	-
Wyszków-Skuszew	Wyszków	T	1.055.89	825.89	-

Wyjaśnienia: R – złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo
P – złożo o zasobach rozpoznanych wstępnie
E – złożo eksploatowane
Z – złożo, z którego wydobywanie zostało zaniechane
T – złożo zagospodarowane, eksploatowane okresowo
* – złoża zawierają piasek ze żwirem

Źródło: opracowanie własne

Poniżej, w tabeli 2 przedstawiono wykaz obowiązujących koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż z terenu powiatu wyszkowskiego, dla których organem koncesyjnym jest Marszałek Województwa Mazowieckiego (wg stanu na 30.06.2016 r.).

Tabela 2. Złóża kopalin zlokalizowane w granicach powiatu wyszkowskiego objęte koncesją na wydobycie wydaną przez Marszałka Województwa Mazowieckiego

Nazwa złoża	Gmina	Nazwa przedsiębiorcy	Rodzaj kopaliny	Data wydania koncesji	Data ważności koncesji
Słopsk III	Zabrodzie	P.P.U.H. Piaskopol - Słopsk s.c.	kruszywo naturalne	25.08.2008	31.12.2017
Trzcianka I	Brańszczyk	Przedsiębiorstwo Budowlano-Handlowe Z. Niziński	kruszywo naturalne	20.02.2014	31.03.2034
Wyszków-Skuszew	Wyszków	Ardagh Glass S.A.	kruszywo naturalne	14.12.2001	14.12.2023

Źródło: Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego

Na dzień sporządzenia niniejszego dokumentu Starosta Wyszkowski jako organ koncesyjny nie wydał żadnej koncesji na wydobycie kopalin. W 2009 r. decyzją z dnia 13 listopada 2009 r. znak OS-7510/1/09 Starosta Wyszkowski udzielił Panu Włodzimierzowi Sumiła (Usługi Transportowe, Handel Materiałami Budowlanymi Sumiła Włodzimierz, Wierzbica 63, 05 – 140 Serock) koncesji na poszukiwanie i rozpoznawanie w kat. C₁ złoża kruszywa naturalnego „Popowo” (obowiązującej cztery miesiące od daty jej wydania).

Zasoby wód powierzchniowych powiatu wyszkowskiego stanowią zasadniczo wody płynące i ich starorzecza (wchodzące w skład zlewiska Wisły). Głównie zasoby stanowi rzeka Bug z lewobrzeżnym dopływem rzeką Liwiec. Uzupełnieniem zasobów są rzeka Narew oraz mniejsze ciekły powierzchniowe (ich charakterystykę przedstawia tabela 3), w tym także rowy melioracyjne.

Istotny element zasobów wodnych na terenie powiatu wyszkowskiego stanowi także szereg naturalnych zbiorników i oczek wodnych, wypełniających zagłębienia terenu. Najwięcej z nich znajduje się w dolinie Bugu, gdzie mają również charakter starorzeczy. Oczka wodne występują także w obrębie lasów na siedliskach wilgotnych oraz na terenach bagnisk śródleśnych, które w większości zostały objęte ochroną prawną, jako użytki ekologiczne. Zbiorniki te stanowią cenny element krajobrazu powiatu, ale przede wszystkim ważne rezerwuary zasobów wodnych.

Tabela 3. Rzeki i kanały zlokalizowane w granicach powiatu wyszkowskiego

Lp.	Nazwa	Odbiornik	Długość [km]
1.	Fiszor Środkowy	Bug	14,10
2.	Fiszor Prawy	Fiszor Środkowy	8,30
3.	Fiszor Lewy	Fiszor Środkowy	5,96
4.	Ruda	Bug	10,51
5.	Kanał Gostkowo	Narew	0,97
6.	Kanał Zambski	Narew	10,24
7.	Kanał B	Narew	8,00
8.	Prut	Narew	10,69
9.	Tuchelka	Bug	7,95
10.	Struga	Bug	14,28
11.	Rów A	Bug	6,34
12.	Kanał A	Narew	18,35
13.	Wymakracz	Narew	16,50
14.	Kabat	Narew	15,49
Razem:			148,22

Źródło: Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Warszawie, Inspektorat Wyszków

Rzeka Bug (III rzędowy lewobrzeżny dopływ Narwi), stanowi największy ciek wodny powiatu wyszkowskiego, w jego obrębie płynie asymetryczną doliną, o płaskim dnie w kierunku południowo – zachodnim, w której występuje kilka rozległych teras zalewowych. Na swym prawym brzegu rzeka zbliża się do krawędzi wysoczyzny, powodując jej podcinanie. Długość Bugu w obrębie powiatu wynosi 68 km po lewej stronie (6 – 74 km) i 52 km po prawej (22 – 74 km).

Bug jest rzeką nieuregulowaną, dziką, stąd też zarówno szerokość jej koryta, jak i głębokość jest bardzo zmienna i na poszczególnych odcinkach wykazuje znaczne zróżnicowanie. Poza nurtem rzeka jest płytka. Istnieje tu dużo pływów i piaszczystych łach, które często zarastają roślinnością. Powoduje to zmiany biegu rzeki i w konsekwencji odcięcia starego koryta tworzenie starorzeczy. Z czasem ulegają one zarośnięciu i przekształceniu w pokłady torfu (w czasie geologicznym). Bug charakteryzuje duża zmienność przepływów, ściśle uzależniona od warunków pogodowych. Na wiosnę (w okresie tajenia śniegu) i latem (po obfitych deszczach) często zdarzają się powodzie.

Główny dopływ Bugu na terenie powiatu wyszkowskiego stanowi rzeka Liwiec (gmina Wyszków), charakteryzująca się płytką, piaszczystą doliną o zmiennej szerokości od ok. 200 m do kilku kilometrów. Szerokość koryta waha się w granicach od ok. 5 do 50 m. Liwiec uchodzi do Bugu w rejonie wsi Kamieńczyk.

Rzeka Narew na przestrzeni ok. 15 km stanowi północno – zachodnią granicę powiatu wyszkowskiego, a szerokość jej doliny w obrębie powiatu waha się od 1,5 km do 3,0 km. Na pograniczu doliny Narwi usytuowane są gminy Długosiodło i Rząśnik.

Na obszarze powiatu wyszkowskiego, występuje zagrożenie powodziowe, związane z obecnością rzek – dotyczy to głównie rzeki Bug na długości 75 km, rzeki Narew na odcinku 15 km oraz rzeki Liwiec na końcowym odcinku. Występujące na terenie powiatu wezbrania powodziowe zaliczane są do powodzi opadowych oraz roztopowo – zatorowych, przede wszystkim na rzece Bug. Zjawiska powodziowe występują na przełomie okresu zimowego i wiosennego, tj. od marca do połowy kwietnia (zagrożenia roztopowe i zatorowe spowodowane przez szybko topniejące śniegi oraz nasilające się zjawiska lodowe w rzekach) oraz w okresie letnim, na przełomie czerwca i lipca (spowodowane przez ulewne deszcze).

Wezbraniem powodziowymi najbardziej zagrożone są:

- Gmina Brańszczyk: Nowe Budy, Stare Budy, Brańszczyk i Brańszczyk – Nakieł (wielkość zatopień 2500 ha, liczba osób zagrożonych 376),
- Gmina Długosiodło: Ostryków Dworski, Ostryków Włociański, Nowa Wieś, Grądy Zalewne (wielkość zatopień 975 ha, liczba osób zagrożonych 110),
- Gmina Rząśnik: Rogózno, Stary Lubiel, Ostrówek, Plewica, Bielno (wielkość zatopień 1100 ha, liczba osób zagrożonych 110),
- Gmina Somianka: Jasieniec, Barcice, Jackowo Dolne, Janki, Popowo (wielkość zatopień 200 ha, liczba osób zagrożonych 428),
- Gmina Wyszaków: Kamieńczyk, Świniotop, Gulczewo, Deskurów, Drogoszewo, Ślubów, Wyszaków – osiedla: Rybienko Leśne i Latoszek (wielkość zatopień 780 ha, liczba osób zagrożonych 345),
- Gmina Zabrodzie: Młynarze i Słopsk (wielkość zatopień 703 ha, liczba osób zagrożonych 103).

Mapa 4. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi na terenie województwa mazowieckiego

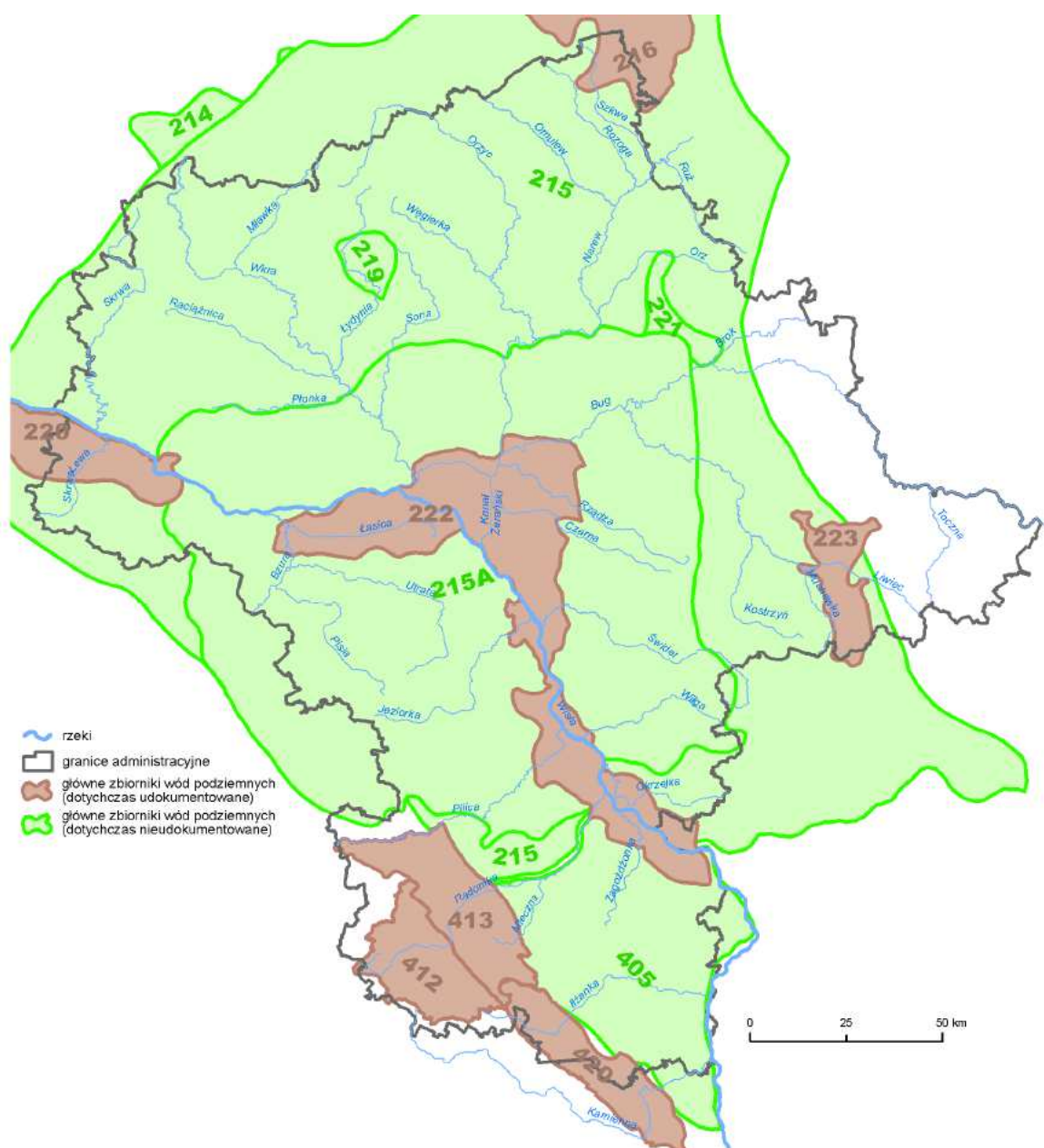

Źródło: Program małej retencji dla województwa mazowieckiego, 2008 r.

Wody podziemne na terenie powiatu wyszkowskiego związane są przede wszystkim z utworami czwartorzędowymi i trzeciorzędowymi oraz kredowymi i jurajskimi. Ze względów eksploatacyjnych największe znaczenie posiada poziom czwartorzędowy, co ma związek z jego łatwością odnawiania i płytkim występowaniem. W obrębie powiatu posiadają lokalizację dwa główne zbiorniki wód podziemnych: GZWP nr 221 oraz GZWP nr 215A (wg A. Kleczkowskiego).

GZWP nr 215A to zbiornik porowy, o warstwie wodonośnej w utworach trzeciorzędowych (Pg, Ng) i średniej głębokości zalegania pierwszego poziomu wodonośnego oszacowanej na ok. 180 m. Ze względu na naturalne zabezpieczenia od wpływów z powierzchni, nie jest on objęty strefą ochrony, a wpływ działalności człowieka na jakość jego zasobów można uznać za znikomy. GZWP nr 221 to również zbiornik porowy, lecz o warstwie wodonośnej w utworach czwartorzędowych (Q), o średniej głębokości zalegania pierwszego poziomu wodonośnego oszacowanej na ok. 50 m. Ze względu na słabą odnawialność jego zasobów wodnych przewiduje się ustanowienie dla niego strefy wysokiej ochrony (OWO).

Mapa 5. Główne zbiorniki wód podziemnych na terenie województwa mazowieckiego

Źródło: Program małej retencji dla województwa mazowieckiego, 2008 r.

Pierwszą warstwę wodonośną stanowią wody podskórne na ogół na głębokości do 1 – 5 m, o zwierciadle swobodnym, bardzo narażone na zanieczyszczenia pochodzące z powierzchni terenu, w związku z czym praktycznie nieużytkowane. Drugi poziom wodonośny występuje na głębokości 20 – 45 m p.p.t. i stanowią go wody o zwierciadle napiętym, stabilizujące się na głębokości ok. 1 – 10 m. Trzeci poziom wodonośny występuje na głębokości ok. 50 – 60 m p.p.t. i jest najbardziej zasobny w wodę. Są to wody o zwierciadle napiętym, stabilizujące się na głębokości 1 – 4,5 m.

W przypadku wielu ujęć warstwa wodonośna przykryta jest nadkładem utworów nieprzepuszczalnych lub słaboprzepuszczalnych (gliny, ropy), a więc izolowana od ujemnych wpływów z powierzchni terenu. Brak jednak pewności co do ciągłości tych utworów.

Lasy i tereny leśne stanowią w powiecie wyszkowskim ok. 33% całkowitej jego powierzchni i charakteryzują się urozmaiconym składem gatunkowym oraz licznymi stanowiskami gatunków rzadkich i chronionych (wskaźnik lesistości dla województwa mazowieckiego wynosi 21,9%, dla kraju – 28,5%, dla Europy – 33%). Największy odsetek lasów w strukturze użytkowania terenu charakteryzuje gminę Brańszczyk, najmniejszy – gminę Somianka. W strukturze własnościowej lasów na terenie powiatu dominują lasy państwowe ok. 80%.

Znaczna powierzchnia leśna nie oznacza wysokiej jakości zasobów leśnych. Przeważają typowe lasy gospodarcze o niezgodnym układzie gatunkowym z siedliskiem i niezbyt wysokich zasobach biomasy (to ze względu na słabe gleby i mniej korzystne warunki klimatyczno – wodne). Szczególnie niskie oceny bonitacyjne dotyczą lasów będących własnością prywatną.

W strukturze wiekowej drzewostanów w lasach państwowych dominują lasy w II i III klasie wieku (20 – 60 lat). W lasach prywatnych przeważa drzewostan młody w II klasie wieku (do 40 lat). Drzewostany powyżej 80 lat zajmują ok. 10% powierzchni leśnych. Znaczny % tutejszych lasów stanowi drzewostan nasadzony przez człowieka. Jako relikty dawnych borów w trudno dostępnych rejonach wideł Narwi i Bugu zachował się jeszcze fragment naturalnego drzewostanu. W obrębie lasów powiatu wyszkowskiego występują lasy pełniące funkcje glebochronne i wodochronne oraz lasy na stałych powierzchniach badawczych i doświadczalnych oraz wyłączone drzewostany nasienne. Na obszarze powiatu wyszkowskiego nie posiadają lokalizacji Leśne Kompleksy Promocyjne.

Dominującymi typami siedliskowymi są w obrębie powiatu: bór mieszany świeży, las mieszany świeży oraz bór świeży. Cechy klimatu i warunki glebowe sprawiają, że obszar powiatu leży poza zasięgiem buka, jodły i w zasadzie świerka. Najcenniejszymi drzewostanami na terenie powiatu są drzewostany sosnowe. Występuje tu cenny rodzimy ekotyp sosny wywodzący swój rodowód z pierwotnych lasów Puszczy Białej. Gatunkami stanowiącymi istotną domieszkę w lasach

sosnowych są dąb szypułkowy, brzoza, akacja i jarzębina. W podszycie leśnym dominuje jałowiec pospolity, kruszyna pospolita i leszczyna. Lokalnie występują kępy modrzewia polskiego.

Funkcje administratora w stosunku do lasów państwowych położonych na terenie powiatu wyszkowskiego pełnią dwa Nadleśnictwa: Wyszaków (po prawej stronie Bugu – obejmuje gminy: Brańszczyk, Długosiodło, Rząśnik, Somianka oraz Wyszaków) i Drewnica (po lewej stronie Bugu – obejmuje gminy: Zabrodzie i Wyszaków).

Według *Krajowego Programu Zwiększania Lesistości* lesistość kraju do roku 2020 ma wzrosnąć do 30%. Na dzień sporządzenia niniejszego dokumentu lesistość powiatu wyszkowskiego przekraczała już 30% jego powierzchni. W przyjętym przez Samorząd Województwa Mazowieckiego *Programie zwiększania lesistości dla Województwa Mazowieckiego do roku 2020* określono skalę zalesień w powiecie wyszkowskim na 4.625 ha.

2.3. Środowisko społeczno – gospodarcze powiatu wyszkowskiego

Powiat wyszkowski jest powiatem typowo rolniczym, na strukturę przestrzenną, którego składają się obszary zurbanizowane miasta Wyszaków oraz tereny wiejskie zróżnicowane pod względem zasobów i wyposażenia.

Sieć osadnicza ma w głównej mierze układ pasmowo – koncentryczny z wykształconym ośrodkiem regionalnym, jaki stanowi miasto Wyszaków oraz ze strefą osadnictwa związanego z osią doliny Bugu. Funkcjonuje także pięć lokalnych ośrodków obsługi mieszkańców, tj. miejscowości gminne: Brańszczyk, Długosiodło, Rząśnik, Somianka oraz Zabrodzie.

Powiat wyszkowski zajmuje powierzchnię 876 km². Zamieszkuje go 73.919 mieszkańców (stan na 31 grudnia 2014 r.), a gęstość zaludnienia wynosi 84,2 osoby/ km². Powierzchnię oraz liczbę ludności i gęstość zaludnienia gmin wchodzących w skład powiatu wyszkowskiego przedstawia poniższa tabela 4.

Tabela 4. Charakterystyka gmin powiatu wyszkowskiego

Lp.	Charakterystyka	Brańszczyk	Długosiodło	Rząśnik	Somianka	Wyszaków	Zabrodzie
1.	powierzchnia [ha]	16.761	16.745	16.739	11.838	16.518	9.201
2.	ludność [osoby]	8.486	7.858	6.991	5.643	39.107	5.834
3.	gęstość zaludnienia [osób/ km ²]	51	47	42	48	263	63

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędów Gmin na dzień 31 grudnia 2015 r.

Pod względem użytkowania powierzchni terenu grunty orne zajmują nieco ponad 40% powierzchni powiatu wyszkowskiego, zaś łąki i pastwiska – ok. 18%. Lasy oraz tereny leśne zajmują ok. 33% powierzchni powiatu. Poniższa tabela 5 przedstawia użytkowanie terenu gmin wchodzących w skład powiatu wyszkowskiego.

Tabela 5. Użytkowanie terenu gmin powiatu wyszkowskiego

Lp.	Gmina	Użytkowanie terenu [%]			
		grunty orne	łąki i pastwiska	las i tereny leśne	pozostałe grunty, w tym grunty zabudowane
1.	Brańszczyk	27,3	15,0	44,5	13,2
2.	Długosiodło	33,7	19,6	41,7	5,0
3.	Rząśnik	31,1	22,7	39,2	7,0
4.	Somianka	59,9	11,7	17,1	11,3
5.	Wyszków	37,0	38,8	10,0	14,2
6.	Zabrodzie	40,8	23,1	23,8	12,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych dane Urzędów Gmin na dzień 31 grudnia 2015 r.

Dominującą gałęzią gospodarki na terenie powiatu wyszkowskiego jest rolnictwo. W produkcji zwierzęcej przeważa hodowla trzody chlewnej i bydła. W strukturze zasiewów dominują zboża oraz ziemniaki, w mniejszym stopniu rośliny przemysłowe, przede wszystkim buraki cukrowe. Sady stanowią ok. 2 % ogólnej powierzchni użytków rolnych.

Według danych Powszechnego Spisu Rolnego 2010 r. w powiecie funkcjonowało ok. 7,6 tys. gospodarstw rolnych, w tym ponad 6,5 tys. z nich prowadziło działalność rolniczą.

Pod względem aktywności gospodarczej powiat wyszkowski należy do obszarów o umiarkowanej aktywności, opartej przede wszystkim na małych i średnich przedsiębiorstwach oraz licznych zakładach usługowych, charakteryzujących się różnym stopniem oddziaływania na środowisko przyrodnicze. Duże zakłady przemysłowe, stanowiące istotne źródło wpływu na środowisko, występują nielicznie. Są to: CYNKOMET Sp. z o.o., QUAD GRAPHICS Sp. z o.o., CYNKLAK, POMELAC Sp. z o.o., Ardagh Glass S.A., Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Usługowe POMEL Sp. z o.o., „Jeronimo Martins Dystrybucja” S.A.

Na koniec 2014 r. wg sekcji PKD na terenie powiatu zarejestrowanych było 6261 podmiotów gospodarczych, z czego 6085 stanowiły podmioty sektora prywatnego, zaś 176 – sektora publicznego. Wśród przedsiębiorstw dominowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – 5087 podmiotów.

Ze względu na niezaprzeczalne walory przyrodnicze i krajobrazowe na terenie powiatu wyszkowskiego coraz większe znaczenie posiadają usługi okołoturystyczne, związane z rozwijającą się turystyką pobytową, agroturystyką i ekoturystyką oraz turystyką pieszą, konną i wodną.

Zgodnie z zapisami dokumentu *Zróżnicowanie atrakcyjności turystycznej powiatów województwa mazowieckiego* (Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, Warszawa, 2014 r.) powiat wyszkowski sklasyfikowany został na 16 lokacie, w II grupie atrakcyjności turystycznej, jako atrakcyjny pod względem potencjału turystycznego.

Na terenie powiatu znajdują się 3 obiekty hotelowe – w Wyszkowie, w Gminie Brańszczyk i Gminie Zabrodzie z 214 miejscami noclegowymi. W 2014 r. udzielono w nich ponad 8300 noclegów turystom krajowym i zagranicznym. Bazę noclegową stanowiły również gospodarstwa agroturystyczne, zajazdy, motele i internaty.

Na terenie powiatu zlokalizowane są ścieżki rowerowe o łącznej długości ok. 36 km, z czego ponad 25,0 km jest pod zarządem Powiatu Wyszkowskiego.

2.4. Infrastruktura techniczna powiatu wyszkowskiego

Podstawowym czynnikiem, mającym wpływ na skalę oddziaływania danej społeczności na środowisko jest stopień wyposażenia terenów zagospodarowanych antropogenicznie w infrastrukturę techniczną – inżynierską, tj. drogi, ujęcia wód, stacje uzdatniania wody, oczyszczalnie ścieków czy struktura zaopatrzenia w energię i ciepło.

Infrastruktura drogowa

Powiat wyszkowski charakteryzuje dostateczna dostępność komunikacyjna. Przez jego obszar następujące przebiegają drogi krajowe i wojewódzkie:

- droga krajowa nr 8 prowadząca od przejścia granicznego do Czech w Kudowie – Słonem do przejścia granicznego z Litwy w Budzisku przez Piotrków Trybunalski – Warszawę – Wyszaków – Białystok – Suwałki, stanowi jedną z głównych szlaków komunikacyjnych między południową a wschodnią częścią kraju,
- droga krajowa nr 62 Strzelno – Radziejów – Włocławek – Płock – Wyszogród – Nowy Dwór Mazowiecki – Wyszaków – Węgrów – Siemiatycze,
- droga wojewódzka nr 618 Gołmin – Pułtusk – Wyszaków,
- droga wojewódzka nr 694 Przyjmy – Brok – granica województwa.

Sieć dróg powiatowych rozbudowana jest na umiarkowanym poziomie. Długość dróg pozostających w zarządzie Zarządu Powiatu Wyszkowskiego na dzień 1 lipca 2015 r. wynosiła

289,18 km (31 dróg), w tym 281,03 km dróg zamiejskich i 8,15 km dróg miejskich. Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km² wynoszą w powiecie 76,8 km, przy wysokości tego wskaźnika dla województwa mazowieckiego na poziomie 84,2 km.

Zasadniczym problemem jakości dróg w powiecie wyszkowskim jest ich niedostateczna nośność oraz zły stan nawierzchni lub podbudowy. Głównym powodem tego stanu jest wiek powyższych dróg, z czym wiąże się ich niedostosowanie do występujących obciążeń oraz rosnące natężenie ruchu osobowego i ciężarowego, w tym tranzytowego.

Charakterystykę układu komunikacyjnego powiatu oraz gmin wchodzących w skład powiatu wyszkowskiego prezentują tabela 6 i 7.

Tabela 6. Sieć dróg powiatowych w gminach powiatu wyszkowskiego [km]

Lp.	Gmina	Ogółem	Drogi asfaltowe	Drogi żwirowe
1.	Brańszczyk	52,29	52,29	-
2.	Długosiodło	50,70	50,70	5,84
3.	Rząśnik	56,54	53,82	-
4.	Somianka	30,48	29,17	1,31
5.	Wyszków	41,65	37,08	4,57
6.	Zabrodzie	45,67	45,67	-
powiat wyszkowski		277,33	268,73	11,72

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Wyszkowie na dzień 31 grudnia 2015 r.

Tabela 7. Sieć dróg publicznych w gminach powiatu wyszkowskiego [km]

Lp.	Gmina	Ogółem	Drogi asfaltowe	Drogi żwirowe	Kostka brukowa	Drogi nieutwardzone
1.	Brańszczyk	76,4	48,0	27,0	1,4	-
2.	Długosiodło	136,43	78,29	44,04	2,1	12,0
3.	Rząśnik	172,0	107,0	37,0	-	28,0
4.	Somianka	354,0	42,6	27,8	-	283,6
5.	Wyszków	166,61	86,39	0,3*	24,8	55,12
6.	Zabrodzie	261,88	83,04	32,94	-	145,9
powiat wyszkowski		1167,31	445,32	169,08	28,3	524,52

* - drogi betonowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędów Gmin na dzień 31 grudnia 2015 r.

Infrastruktura wodno – ściekowa

Ze względu na ochronę środowiska oraz jakość funkcjonowania lokalnych społeczności najistotniejszym elementem infrastruktury technicznej są sieci wodno – kanalizacyjne. Na terenie powiatu wyszkowskiego długość sieci wodociągowej rozdzielczej na koniec 2015 r. wynosi 817,36 km, zaś sieci kanalizacyjnej 242,58 km. Stopień zwodociągowania powiatu jest więc wyższy od jego skanalizowania i to zarówno w aspekcie długości sieci, jak i liczby przyłączy. Jest to wskaźnik niekorzystny z punktu widzenia ochrony środowiska, gdyż przy zwiększającym się dostępie do bieżącej wody brak jest możliwości prawidłowego oczyszczenia zwiększonej ilości ścieków bytowych.

W poniższych tabelach 8 i 9 przedstawiono charakterystykę infrastruktury wodociągowej na terenie powiatu wyszkowskiego.

Tabela 8. Charakterystyka sieci wodociągowej w gminach powiatu wyszkowskiego

Lp.	Charakterystyka	Brańszczyk	Długosiodło	Rzaśnik	Somianka	Wyszków	Zabrodzie	POWIAT
1.	długość czynnej sieci wodociągowej [km]	110,09	154,7	143,11	104,5	205,7	99,26	817,36
2.	liczba przyłączy wodociągowych [szt.]	2520	1589	1698	1422	6475	1496	15200
3.	procent zwodociągowania gminy [%]	100,0	82,0	100,0	99,0	96,3	85,0	-
4.	średnie zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych [m ³ /miesz./rok]	25,0	25,0	46,0	32,0	36,0	52,0	36,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędów Gmin na dzień 31 grudnia 2015 r.

Tabela 9. Charakterystyka sieci wodociągowej na obszarze powiatu wyszkowskiego w latach 2011 – 2014

Lp.	Charakterystyka	2011	2012	2013	2014
1.	długość czynnej sieci wodociągowej [km]	710,0	713,6	724,7	752,3
2.	długość czynnej sieci rozdzielczej będącej w zarządzie bądź administracji gminy [km]	496,1	496,6	502,8	528,2
3.	długość czynnej sieci rozdzielczej będącej w zarządzie bądź administracji gminy, eksploatowanej przez jednostki gospodarki komunalnej [km]	350,5	351,0	353,0	358,2
4.	przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania[szt.]	13637	13377	13750	14272
5.	woda dostarczona gospodarstwom domowym [dam ³]	2298,9	2371,4	2418,2	2422,6
6.	ludność korzystająca z sieci wodociągowej [osoba]	59212	59384	59872	66289
7.	zużycie wody w gospodarstwach domowych na jednego mieszkańca [m ³]	31,2	32,1	32,8	32,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Na terenie powiatu wyszkowskiego funkcjonuje szesnaście stacji uzdatniania wody oraz dwie hydrofarmie. Ich charakterystykę przedstawiono w poniżej tabeli 10.

Tabela 10. Charakterystyka stacji uzdatniania wody na terenie powiatu wyszkowskiego

Lp.	Nazwa ujęcia/ SUW	Liczba studni w ujęciu	Wydajność [m ³ /dobę]
<i>Gmina Brańszczyk</i>			
1.	SUW Poręba Średnia	2	500,0
2.	SUW Nowe Budy	2	343,2
3.	SUW Nowa Wieś	2	570,0
4.	SUW Dalekie Tartak	2	155,5
5.	SUW Trzcianka	2	730,0
6.	Hydrofarmia Turzyn	2	200,0
7.	Hydrofarmia Udrzyn	2	430,0
<i>Gmina Długosiodło</i>			
8.	SUW w m. Długosiodło	2	327,0
9.	SUW w m. Stare Bosewo	1	1000,0
10.	SUW w m. Chrzczanka Włociańska	1	126,0
<i>Gmina Rząśnik</i>			
11.	SUW w m. Rząśniku	2	959,0
12.	SUW w m. Ochudno	2	2040,0
13.	SUW w m. Starym Lubiel	2	940,8
<i>Gmina Somianka</i>			
14.	SUW Somianka	3	304,0
15.	SUW Celinowo	2	480,0
16.	SUW Stare Wypychy	2	497,0
<i>Gmina Wyszaków</i>			
17.	SUW ul. Komunalna w Wyszakowie	5	7265,0
<i>Gmina Zabrodzie</i>			
18.	SUW Niegów	2	2880,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędów Gmin na dzień 31 grudnia 2015 r.

W poniższych tabelach 11 i 12 przedstawiono charakterystykę infrastruktury kanalizacyjnej na terenie powiatu wyszkowskiego.

Tabela 11. Charakterystyka sieci kanalizacyjnej w gminach powiatu wyszkowskiego

Lp.	Charakterystyka	Brańszczyk	Długosiodło	Rzaśnik	Somianka	Wyszków	Zabrodzie	POWIAT
1.	długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	54,29	21,56	38,65	11,21	91,7	25,17	242,58
2.	liczba przyłączy kanalizacyjnych [szt.]	1287	410	765	188	2757	495	5902
3.	procent skanalizowania gminy [%]	48,0	17,0	43	15	72,1	28,0	223,1
4.	ilość ścieków odprowadzanych do kanalizacji [tys. m ³ /rok]	203,4	105,6	90,0	23,0	1307,0	85,44	1814,44
5.	długość sieci kanalizacji sanitarnej [km]	-	0,728	-	-	51,5	0,5	52,728

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędów Gmin na dzień 31 grudnia 2015 r.

Tabela 12. Charakterystyka sieci kanalizacyjnej na obszarze powiatu wyszkowskiego w latach 2011 – 2014

Lp.	Charakterystyka	2011	2012	2013	2014
1.	długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	177,3	196,7	229,7	240,6
2.	długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy [km]	102,9	112,9	138,8	149,5
3.	długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy, eksploatowanej przez jednostki gospodarki komunalnej [km]	64,9	66,1	92,0	102,7
4.	przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	4586	4957	5497	5589
5.	ścieki odprowadzone [dam ³]	1685,0	1655,0	1718,0	1717,0
6.	ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w miastach [osoba]	24355	24353	24370	24364
7.	ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej [osoba]	35582	36512	37733	38361

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Na terenie powiatu funkcjonuje osiem komunalnych oczyszczalni ścieków. Ich charakterystykę przedstawiono w tabeli 13. W tabeli 14 przedstawiono charakterystykę przemysłowych oczyszczalni ścieków, funkcjonujących na terenie powiatu.

Tabela 13. Charakterystyka gminnych oczyszczalni ścieków na terenie powiatu wyszkowskiego

Lp.	Zarządzający/	Typ i rodzaj oczyszczalni/ rok uruchomienia	Lokalizacja	Odbiornik	Maksymalna przepustowość (m ³ / d)	Średnia przepustowość (m ³ / d)	RLM	Ilość ścieków (m ³ / d)	Ilość ścieków (dam ³ / rok)
<i>Gmina Brańszczyk</i>									
1.	Zakład Gospodarki Komunalnej w Brańszczuku	mechaniczno – biologiczna, z podwyższonym usuwaniem biogenów, BIOBLOK BIS 90 1993 r.	Brańszczyk	rów melioracyjny	310	286	2300	261	94,0
2.		mechaniczno – biologiczna 2013 r.	Trzcianka	rzeka Struga	460	350	1082	167	59,9
3.		mechaniczno – biologiczna CBR – FOS 2003 r.	Udrzynek	rzeka Tuchełka	216	171,3	1425	137	49,3
<i>Gmina Długosiodło</i>									
4.	Gmina Długosiodło	mechaniczno – biologiczne, APIS 1998 r.	Kornaciska	rzeka Wymakracz	550	500	3750	289,3	105,6
<i>Gmina Somianka</i>									
5.	Zakład Gospodarki Komunalnej w Somiance	SBR, z podwyższonym usuwaniem biogenów 2000 r.	Somianka	rów melioracyjny	300	150	2580	63	23,0
<i>Gmina Rząśnik</i>									
6.	Gmina Rząśnik	mechaniczno – biologiczna BIOBLOK BIS 400 1996 r.	Rząśnik	rów melioracyjny	400	350	5830	246,5	90,0
<i>Gmina Wyszków</i>									
7.	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Wyszkanie	mechaniczno – biologiczna, z podwyższonym usuwaniem biogenów 1984 r.	Rybieńko Stare	rzeka Bug	6000	4500	44250	3580	1307
<i>Gmina Zabrodzie</i>									
8.	Gmina Zabrodzie	mechaniczno – biologiczna BIOBLOK BIS 100 1996 r.	Zabrodzie	rzeka Fiszor	300	250	2170	234,09	85,44

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędów Gmin na dzień 31 grudnia 2015 r.

Tabela 14. Charakterystyka przemysłowych oczyszczalni ścieków na terenie powiatu wyszkowskiego w 2011 r.

Lp.	Zarządzający	Typ i rodzaj oczyszczalni	Lokalizacja	Odbiornik	Maksymalna przepustowość (m ³ /d)	Średnia przepustowość (m ³ /d)	RLM	Ilość ścieków w (m ³ /d)	Ilość ścieków (dam ³ /rok)
1.	Ośrodek Doskonalenia Kadr Służby Więziennej w Popowie	biologiczna	Popowo, gm. Somianka	rów melioracyjny/ Bug	200,0	85,0	1000	39,0	14,0
2.	Ośrodek Charytatywno – Szkoleniowy CARITAS Diecezji Płockiej w Popowie Letnisko	biologiczna	Popowo, gm. Somianka	drenaż odcieków	100,0	50,0	300	6,31	2,3
3.	PPHU MLEKS Sp. z o.o. w Wyszkowie	biologiczna	Wyszków, gm. Wyszków	Struga/ Bug	100,0	b.d.	b.d.	23,0	8,42
4.	Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci „FISZOR”	biologiczna	Gaj, gm. Zabrodzie	rów melioracyjny/ Fiszor	120,0	100,0	150	22,65	8,27
5.	Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci w Niegowie	biologiczna	Niegów, gm. Zabrodzie	rów melioracyjny/ Fiszor	100,0	65,0	b.d.	23,08	8,42

Źródło: Wykaz oczyszczalni ścieków komunalnych i przemysłowych eksploatowanych na obszarze województwa mazowieckiego (stan na 31.12.2011 r.), www.wios.warszawa.pl

Infrastruktura gazowa, ciepłownicza i energetyczna

Sieć gazowa dostępna jest w czterech gminach powiatu, za wyjątkiem Gmin Długosiodło i Somianka. Długość czynnej sieci gazowej w powiecie wynosi 237149 m. W 2013 r. korzystało z niej łącznie 9132 gospodarstwa domowe, czyli ok. 38% ogółu mieszkańców powiatu.

Na terenie powiatu wyszkowskiego usługi w zakresie dostarczania ciepła świadczone są wyłącznie na terenie miasta Wyszki. Na koniec 2013 r. w powiecie wyszkowskim istniało 19,9 km sieci przesyłu ciepła oraz 12,8 km sieci przyłączy do odbiorców ciepła. W pozostałych gminach źródłem ciepła są lokalne kotłownie.

Energia elektryczna doprowadzona jest do wszystkich miejscowości powiatu. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2013 r. na terenie powiatu było 23.988 odbiorców ogółem, w tym 14.841 osób na wsi, zaś zużycie energii na niskim napięciu na 1 mieszkańca wynosiło 730,4 kWh ogółem, w tym na wsi 500,1 kWh.

Odnawialne źródła energii

Na terenie powiatu wyszkowskiego odnawialne źródła energii wykorzystywane są w sposób znikomy – w głównej mierze przez osoby prywatne w postaci kolektorów słonecznych, a obecnie w postaci paneli fotowoltaicznych. służących do podgrzewania wody w budynkach mieszkalnych. Według danych *Programu możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla Województwa Mazowieckiego, 2006 r.* teren powiatu wyszkowskiego:

- nie stanowi obszaru preferowanego dla rozwoju biogazowni,
- nie stanowi obszaru preferowanego dla rozwoju energetyki geotermalnej,
- nie stanowi obszaru preferowanego dla rozwoju energetyki wiatrowej.

Według *Programu możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla Województwa Mazowieckiego, 2006 r.* teren powiatu wyszkowskiego jest preferowany dla rozwoju energetyki na bazie biomasy stałej. Potencjał energetyczny powiatu kształtuje się następująco:

- z drewna z lasów – 104.662 GJ/ rok,
- z sadów – 179 GJ/ rok,
- z drewna odpadowego z dróg i miejskich terenów zurbanizowanych – 5.894 GJ/ rok.

Gospodarka odpadami

Obecnie jedno z największych zagrożeń dla środowiska naturalnego stanowią odpady, będące wytworem człowieka i stanowiące formę nieprzydatną w miejscu i czasie ich powstania. Większość z nich jest wysoce uciążliwa i toksyczna dla środowiska przyrodniczego.

Zgodnie z zapisami *Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla województwa mazowieckiego na lata 2016 – 2021 z uwzględnieniem lat 2022 – 2027* powiat wyszkowski położony jest w granicach następującego regionu gospodarki odpadami: Region 2 – WSCHODNI (ostrołęcko – siedlecki). Ludność regionu wschodniego w 2014 r. wynosiła 591 745 mieszkańców. W skład tego obszaru zaliczono 63 gminy z powiatów łosickiego, miasta Ostrołęka, miasta Siedlce, makowskiego, ostrołęckiego, ostrowskiego, siedleckiego, sokołowskiego, węgrowskiego, wyszkowskiego.

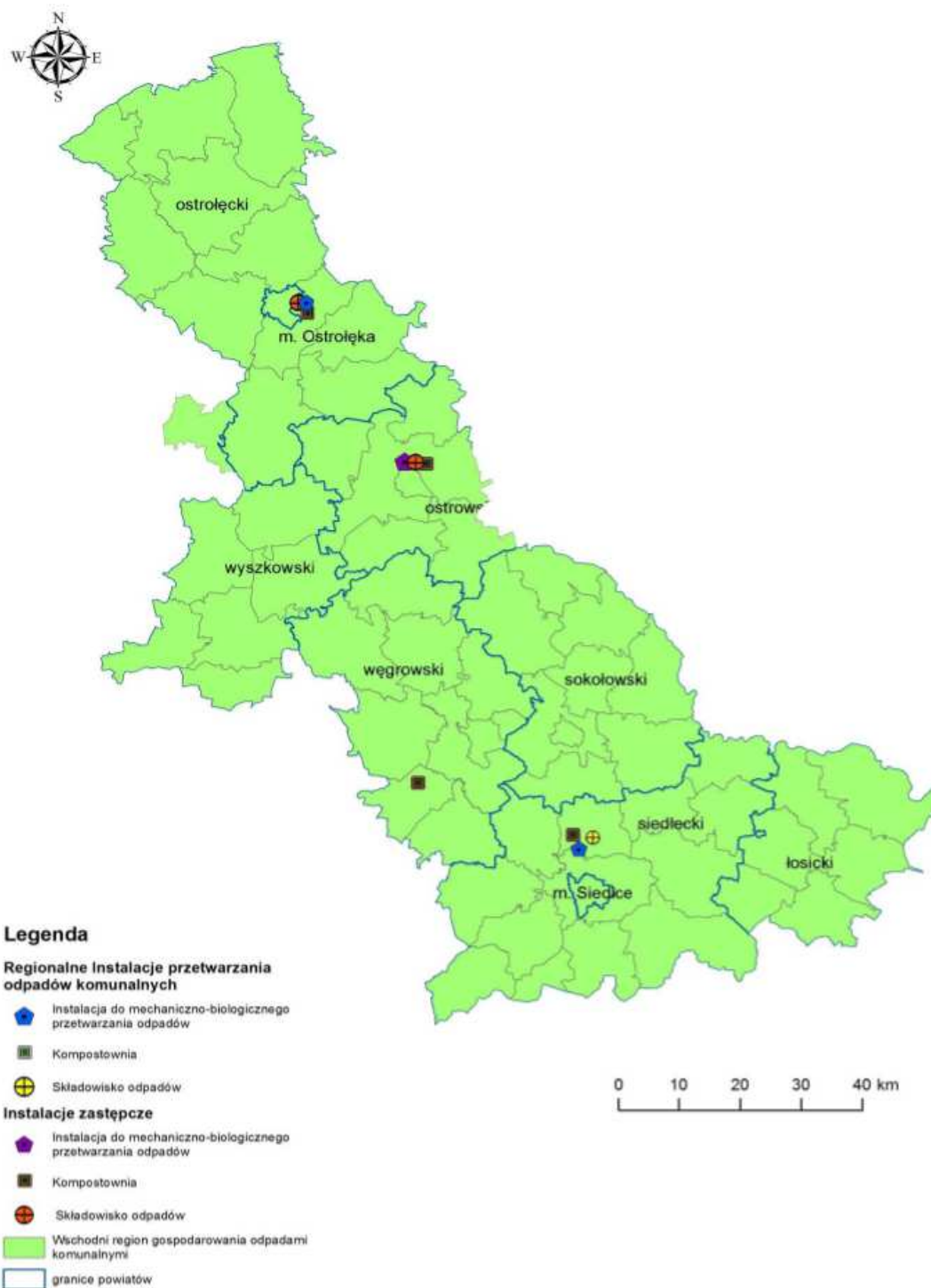
Na terenie regionu wschodniego istnieją obecnie: 2 instalacje do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz jedno składowisko odpadów komunalnych, które spełniają warunki definicji dla regionalnej instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych, a także 6 instalacji pełniących rolę zastępczych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych. Na terenie omawianego regionu gospodarki odpadami brak jest spalarni oraz kompostowni. Na terenie regionu wschodniego nie ma zlokalizowanych regionalnych instalacji do zagospodarowania odpadów zielonych.

W 2014 r. masa zmieszanych odpadów komunalnych (20 03 01) odebranych z terenu regionu wyniosła 125.981 Mg, z czego 12.873 Mg poddano składowaniu. Masa odpadów komunalnych ulegających biodegradacji w 2014 r. zebranych w regionie wyniosła 6.596 Mg, z czego 4.829 Mg zostało zagospodarowane w sposób inny niż składowanie.

W 2014 r. z terenu regionu zebrano również 14.842 Mg odpadów 4 frakcji tj. papier, tworzywa sztuczne, szkło i metale oraz 1.591 Mg odpadów budowlanych.

Poniżej przedstawiono mapę obrazującą gminy wchodzące w skład regionu wraz z regionalnymi i zastępczymi instalacjami przetwarzania odpadów komunalnych.

Mapa 6. Gminy wchodzące w skład regionu wschodniego wraz z regionalnymi i zastępczymi instalacjami przetwarzania odpadów komunalnych

Źródło: Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla województwa mazowieckiego na lata 2016 – 2021 z uwzględnieniem lat 2022 – 2027

Głównym źródłem powstawania odpadów na terenie powiatu wyszkowskiego są gospodarstwa domowe, obiekty użyteczności publicznej oraz obiekty produkcyjne, usługowe i handlowe.

W strumieniu odpadów powstających na terenie powiatu wyszkowskiego dominują odpady komunalne, takie jak: odpady organiczne (pochodzenia roślinnego, zwierzęcego i inne), papier i tektura, tworzywa sztuczne, materiały tekstylne, szkło, metale, odpady mineralne. W strumieniu niesegregowanych odpadów komunalnych wyróżnić można także: opakowania wielomateriałowe, drewno, odpady niebezpieczne oraz odpady wytwarzane nieregularnie tj.: odpady wielkogabarytowe i odpady powstające w wyniku wykonywania tzw. usług komunalnych, tj. odpady z pielęgnacji terenów zielonych, odpady z czyszczenia ulic i placów oraz odpady z targowisk. Ponadto w strumieniu odpadów komunalnych występują również: zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, odpady remontowo – budowlane oraz odpady niebezpieczne tj. baterie i akumulatory, świetlówki, przeterminowane leki, środki ochrony roślin, chemikalia, itp.

Poniżej, na podstawie informacji umieszczonych na stronach internetowych Urzędów Gminy, przedstawiono krótką charakterystykę systemów gospodarki odpadami.

Odbiorem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych w **Gminie Brańszczyk** zajmuje się firma MPK Pure Home Sp. z o.o. Sp. k., Ostrołęka. Do gromadzenia odpadów należy stosować: pojemniki o minimalnej pojemności 120 l z przeznaczeniem na odpady niesegregowane oraz worki o pojemności 120 l: niebieski z przeznaczeniem na papier, tekturę i odzież, zielony z przeznaczeniem na odpady biodegradowalne (zielone), żółty z przeznaczeniem na tworzywa sztuczne, szkło i metal.

Odpady zebrane selektywnie, tj. papier i tektura, odzież, tekstylia, tworzywa sztuczne typu plastik przemysłowo – gospodarczy, szkło, metale, opakowania wielomateriałowe, ulegające biodegradacji, odpady niebezpieczne zawarte w odpadach komunalnych, w tym przeterminowane leki i chemikalia, zużyte baterie i akumulatory, odpady budowlane i rozbiórkowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble i inne odpady wielkogabarytowe oraz zużyte opony, będą przyjmowane od właścicieli nieruchomości w Punkcie Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych zlokalizowanym w Zakładzie Gospodarki Komunalnej w Brańszczyku przy ul. Bielińskiej 29. Przeterminowane leki można przekazać do specjalistycznych pojemników znajdujących się w aptekach na terenie Gminy Brańszczyk. Zużyte baterie i akumulatory można przekazać do specjalistycznych pojemników znajdujących się w szkołach, sklepach, Zakładzie Gospodarki Komunalnej w Brańszczyku i Urzędzie Gminy w Brańszczyku.

Odbiorem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych w **Gminie Długosiodło** zajmuje się firma MPK Pure Home Sp. z o.o. Sp. k., Ostrołęka. Każdy właściciel nieruchomości we własnym zakresie wyposaża nieruchomość w pojemnik na zmieszane odpady komunalne. Worki na odpady selektywne (biały – szkło i żółty – tworzywa sztuczne)

dostarcza firma wywozowa. Pracownicy firmy MPK Sp. z o.o. mają obowiązek odbierać odpady komunalne w każdej ilości (również worki dodatkowo wystawione obok pojemników). W przypadku odpadów segregowanych pracownicy powinni pozostawić nowy worek za każdy worek napełniony odpadami.

W ramach opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, każdy, kto wnosi opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi, może korzystać z Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) – teren Zakładu Gospodarki Komunalnej w Długosiodle, ul. Poświętne 36. PSZOK działa od poniedziałku do piątku w godzinach od 7:00 do 15:00. Do Punktu można przekazywać następujące odpady zebrane selektywnie: papier, metal, odzież i tekstylia, odpady budowlane i rozbiórkowe, przeterminowane leki, przeterminowane chemikalia, zużyte opony, odpady ulegające biodegradacji np. trawa, zużyte baterie i akumulatory oraz zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny. W/w odpady muszą być dostarczone do punktu selektywnej zbiórki we własnym zakresie. Przed przekazaniem odpadów należy okazać potwierdzenie wnoszonej opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

Na terenie **Gminy Somianka**, funkcjonują dwa rodzaje zbiórki odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych: selektywna zbiórka odpadów komunalnych oraz nieselektywna zbiórka odpadów komunalnych. Odbiorem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych w Gminie zajmuje się firma MPK Pure Home Sp. z o.o. Sp. k., Ostrołęka. W ramach wnoszonych opłat za odbiór odpadów komunalnych właściciel nieruchomości otrzyma:

- pojemnik (120 litrów) do selektywnej zbiórki odpadów (odpady inne) oraz worki do selektywnej zbiórki odpadów raz na kwartał,
- pojemnik (120 litrów) do zbiórki odpadów zmieszanych przy nieselektywnej zbiórce odpadów.

W ramach wnoszonych opłat za odbiór odpadów komunalnych właściciel nieruchomości posiada możliwość korzystania z: Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych oraz odbioru przeterminowanych leków, opakowań po lekarstwach, strzykawek, termometrów, zużytych baterii i akumulatorów.

Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, zlokalizowany jest na placu Zakładu Gospodarki Komunalnej w Somiance, Somianka – Parcele 13A, 07 – 203 Somianka. Funkcjonuje on w godzinach od 8:30 do 15:30, od poniedziałku do piątku. Każdy z mieszkańców Gminy Somianka będzie mógł bezpłatnie oddać do PSZOK następujące odpady: tworzywa sztuczne, papier i opakowaniowe odpady wielomateriałowe, metal, szkło, zużyte opony, odpady biodegradowalne, odpady wielkogabarytowe i meble, odpady budowlano – remontowe i rozbiórkowe które powstały w wyniku prowadzenia drobnych robót nie wymagających pozwolenia na budowę ani zgłoszenia

zamiaru prowadzenia robót do właściwego organu, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny oraz żarówki energooszczędne oraz świetlówki.

Przeterminowane leki, opakowania po lekarstwach, termometry, strzykawki oraz igły należy oddać bezpłatnie do specjalnych pojemników znajdujących się w aptekach na terenie gminy tj. apteka w Somiance i w Woli Mystkowskiej. Zużyte baterie i akumulatory należy oddać bezpłatnie do specjalnych pojemników znajdujących się w szkołach na terenie gminy, Zakładzie Gospodarki Komunalnej w Somiance i Urzędzie Gminy Somianka.

Usługę polegającą na odbiorze i zagospodarowaniu odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych na terenie **Gminy Rząśnik** świadczy firma MPK Pure Home Sp. z o.o. Sp. k., Ostrołęka. W ramach gminnego systemu gospodarowania odpadami odpady z gospodarstw domowych odbierane będą następujące rodzaje odpadów:

- 1). bezpośrednio z nieruchomości: odpady zmieszane w pojemnikach 120 l, odpady zbierane z sposób selektywny (papier i tektura, tworzywa sztuczne, metal, szkło, odpady ulegające biodegradacji),
- 2). w systemie obwoźnych zbiórek z częstotliwością jeden raz na 6 miesięcy: odpady wielkogabarytowe oraz zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- 3). w gminnym Punkcie Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Nowym Lubiel 41A odbierane będą tj.: papier i tektura, tworzywa sztuczne (w tym opakowania wielomateriałowe), szkło, metal, odzież, chemikalia, zużyte baterie, akumulatory, itp., zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne, zużyte opony, odpady remontowe i budowlane.

Podmiotem odbierającym odpady komunalne od właścicieli nieruchomości z terenu **Miasta i Gminy Wyszaków** jest firma MPK Pure Home Sp. z o.o. Sp. k., Ostrołęka. Gmina wyposaża nieruchomości zamieszkałe w zabudowie jednorodzinnej w worki z tworzyw sztucznych o pojemności 120 l do gromadzenia selektywnie zebranych odpadów komunalnych w ilości 3 sztuk miesięcznie (po 1 dla każdej z frakcji: papier, tworzywa sztuczne, szkło). W sytuacji, gdy na nieruchomości powstają większe ilości odpadów komunalnych gromadzonych selektywnie za wyposażenie w odpowiednie pojemniki lub worki do ich odbioru odpowiada właściciel nieruchomości. Właściciele nieruchomości ma obowiązek wyposażyć nieruchomość w pojemniki lub worki służące do gromadzenia zmieszanych odpadów komunalnych. Pojemniki muszą być wykonane z metalu lub tworzywa sztucznego i dostosowane do opróżniania przez samochody specjalistyczne (pojemność 120 lub 240 l).

W zabudowie wielorodzinnej Gmina Wyszaków ma obowiązek zapewnić w zależności od ilości zamieszkujących osób odpowiednią ilość pojemników z opisem rodzaju gromadzonych w

nich odpadów służących do gromadzenia zmieszanych odpadów komunalnych oraz selektywnie zebranych odpadów.

Na terenie Gminy Wyszaków funkcjonuje stacjonarny Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK). Lokalizacja – Wyszaków, ul. Leśna 3, (teren WCMB). Godziny pracy – od wtorku do soboty w godzinach 10.00 – 18.00.

Na terenie **Gminy Zabrodzie** odbiorem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych w Gminie zajmuje się firma MPK Pure Home Sp. z o.o. Sp. k., Ostrołęka. Od lipca 2016 r. na terenie Gminy funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) w Zabrodziu przy ulicy Szkolnej 49, który odpady przyjmuje:

- we wtorek i piątek w godzinach 10.00 – 18.00
- w pierwszą sobotę każdego miesiąca w godzinach 8.00 – 14.00
- dodatkowo w miesiącach kwiecień – wrzesień również w trzecią sobotę każdego miesiąca w godzinach 8.00 – 14.00.

Do PSZOK właściciele nieruchomości w ramach ponoszonej opłaty z tytułu gospodarowania odpadami komunalnymi mogą dostarczać: papier i tekturę, metale, tworzywa sztuczne, szkło, opakowania wielomateriałowe, odzież, przeterminowane leki i chemikalia, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble i odpady wielkogabarytowe, zużyte opony, odpady ulegające biodegradacji, w tym odpady zielone oraz odpady budowlane i rozbiórkowe.

W celu prawidłowej realizacji gospodarki odpadami rady gmin powiatu wyszkowskiego podjęły uchwały w sprawie zatwierdzenia regulaminów utrzymania czystości i porządku w gminach. Poniżej przytoczono uchwały podjęte przez Rady Gmin:

- Uchwały Nr XXXV.186.2013 Rady Gminy Brańszczyk z dnia 26 marca 2013 roku w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Brańszczyk
- Uchwała Nr XIV/158/2016 Rady Gminy Długosiodło z dnia 10 czerwca 2016 roku w sprawie uchwalenia regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Długosiodło
- Uchwała Nr XXXII/191/13 Rady Gminy Somianka z dnia 25 lutego 2013 r. w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Somianka
- Uchwała Nr XXXII.115.2016 Rady Gminy Rząśnik z dnia 21 czerwca 2016 r. w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Rząśnik
- Uchwała Nr XXXIII/229/16 Rady Miejskiej w Wyszakowie z dnia 21 czerwca 2016 r. w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Wyszaków

- Uchwała Nr XXXII/101/2016 Rady Gminy Zabrodzie z dnia 6 czerwca 2016 r. w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Zabrodzie

Na terenie powiatu wyszkowskiego nie posiadają lokalizacji czynne składowiska odpadów komunalnych lub innych niż komunalne, brak jest także instalacji do mechaniczno – biologicznego przetwarzania odpadów, w tym sortowni zmieszanych odpadów komunalnych. Wszystkie gminy powiatu wyszkowskiego w celu zagospodarowania odpadów komunalnych wytwarzanych przez mieszkańców korzystają z usług instalacji zlokalizowanych poza granicami powiatu wyszkowskiego. Informacje o najważniejszych instalacjach przedstawia poniższa tabela 15.

Tabela 15. Instalacje służące zagospodarowaniu odpadów komunalnych, do których kierowane są odpady komunalne powstające na terenie powiatu wyszkowskiego

Lp.	Gmina	Nazwa i adres instalacji	Podmiot odpowiedzialny za eksploatację instalację	Charakterystyka instalacji
1.	Rzekuń	Ławy, ul. Przemysłowa 45, 07 – 411 Rzekuń	MPK Pure Home Sp. z o.o. Sp. k, 07 – 401 Ostrołęka	<i>Instalacja do mechaniczno – biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych:</i> * przepustowość części mechanicznej [Mg/rok] – 170.000,00 * przepustowość części biologicznej [Mg/rok] – 40.000,00
2.	Rzekuń	Goworki, ul. Turskiego	Ostrołęckie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. o. o	<i>Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne – pojemność pozostała:</i> 641.115 m ³
3.	Suchożebry	Wola Suchożebrska, ul. Sokołowska 2, 08 – 125 Suchożebry	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o., ul. Błonie 3, 08 – 110 Siedlce	<i>Instalacja do mechaniczno – biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych:</i> * przepustowość części mechanicznej [Mg/rok] – 40.480,00 * przepustowość części biologicznej [Mg/rok] – 17.600,00 Kompostownia odpadów zielonych i bioodpadów – przepustowość – 19.200 Mg/ rok
4.	Wieczfnia Kościelna	Uniszki – Cegielnia	NOVAGO Sp. z o.o., ul. Płocka 102, 06 – 500 Mława	<i>Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne – pojemność pozostała:</i> 594 790,9 m ³

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędów Gmin

Na podstawie informacji zawartych w rejestrach działalności regulowanej ustalono, iż na terenie Gmin powiatu wyszkowskiego działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych prowadzą obecnie następujące podmioty:

- Błysk – Bis Sp. z o.o., ul. Stanisława Moniuszki 108, Maków Mazowiecki
- „EKOM” Sp. z o.o., ul. Płytowa 1, Warszawa

- MPK Pure Home Sp. z o.o. Sp. k., ul. Kołobrzaska 5, Ostrołęka
- PPUH „Czyścioch” Sp. z o.o., ul. Kleeberga 20, Białystok
- Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych „Czyścioch Bis” Sp. z o.o., ul. Mjr Hubala 18, Suwałki
- REMONDIS Drobin Komunalna Sp. z o.o., ul. Tupadzka 7, Drobin
- Sita Polska Sp. z o.o., ul. Zawodzie 5, Warszawa
- Usługi Transportowe Krzysztof Grzybowski, ul. Słowicza 13, Wyszków
- WAB – POL, ul. Leśna 26, Wyszków

W poniższej tabeli przedstawiono rodzaje i ilości odpadów komunalnych zebranych w poszczególnych gminach powiatu wyszkowskiego w latach 2014 – 2015.

Tabela 16. Ilości i rodzaje odpadów komunalnych zebranych na terenie powiatu wyszkowskiego w latach 2014 – 2015

Nazwa i kod odpadu zebranego na terenie gminy	Masa [Mg/rok]	
	2014	2015
<i>Masa odpadów komunalnych zebranych z terenu Gminy Brańszczyk</i>		
20 03 01 – niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	1665,7	1120,4
20 03 99 – odpady komunalne niewymienione w innych podgrupach	16,4	1,6
20 01 02 – szkło	5,2	4,4
20 01 39 – tworzywa sztuczne	97,3	57
20 03 07 – odpady wielkogabarytowe	30,0	51,9
20 01 40 – metale	16,4	47,5
20 01 10 – odzież (z tworzyw sztucznych)	2,3	-
ex 20 01 10 – odzież	9,4	-
20 01 35* – zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki	6,0	1,1
20 01 01 – papier i tektura	57,4	32,4
15 01 01 – opakowania z papieru i tektury	4,7	15,1
15 01 02 – opakowania z tworzyw sztucznych	2,9	6,3
15 01 07 – opakowania ze szkła	2,4	3,8
17 01 07 – zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia inne niż wymienione w 17 01 06	17,4	-
<i>Masa odpadów komunalnych odebranych z terenu Gminy Długosiodło</i>		
20 03 01 – niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	553,3	603,4
20 01 02 – szkło	8,8	10,1
20 01 39 – tworzywa sztuczne	103,9	74,84
20 01 40 – metale	12,9	42,2
20 03 99 – odpady komunalne niewymienione w innych podgrupach	43,9	50,4
17 01 07 – zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia inne niż wymienione w 17 01 06	15,2	15,1
20 01 32 – leki inne niż wymienione w 20 01 31	0,048	0,049

Nazwa i kod odpadu zebranego na terenie gminy	Masa [Mg/rok]	
	2014	2015
Masa odpadów komunalnych zebranych z terenu Gminy Długosiodło		
20 01 10 – odzież	2,9	-
20 01 01 – papier i tektura	60,9	41,62
ex 20 01 10 – odzież z włókien naturalnych	6,5	-
20 03 07 – odpady wielkogabarytowe	4,3	4,62
20 01 11 – tekstylia	0,8	1,48
15 01 01 – opakowanie z papieru i tektury	0,2	0,32
15 01 02 – opakowanie z tworzyw sztucznych	0,2	-
15 01 05 – opakowania wielomateriałowe	0,5	0,16
15 01 06 – zmieszane odpady opakowaniowe	-	95,44
Masa odpadów komunalnych zebranych z terenu Gminy Rzęśnik		
15 01 02 – opakowania z tworzyw sztucznych	1,3	1,23
20 03 01 – niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	553,4	553,84
20 02 03 – inne odpady nie ulegające biodegradacji	35,0	21,3
15 01 06 – zmieszane odpady opakowaniowe		139,3
15 01 07 – opakowania ze szkła	1,7	2,2
20 01 02 – szkło	4,7	2,16
20 01 39 – tworzywa sztuczne	80,8	46,8
20 03 07 – odpady wielkogabarytowe	6,9	20,0
20 01 40 – metale	14,4	27,9
20 01 35* – zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki	1,7	0,6
20 01 36 – zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35	0,9	-
20 01 10 – odzież	1,4	-
16 01 03 – zużyte opony	0,2	-
17 01 07 – zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia inne niż wymienione w 17 01 06	0,3	2,1
ex 20 01 10 – odzież z włókien naturalnych	5,9	-
20 01 01 – papier i tektura	49,9	26,0
20 02 01 – odpady ulegające biodegradacji	2,7	4,4
15 01 01 – opakowania z papieru i tektury	1,9	15,58
20 01 08 – odpady kuchenne ulegające biodegradacji	-	6,7
Masa odpadów komunalnych zebranych z terenu Gminy Somianka		
15 01 06 – zmieszane odpady opakowaniowe	14,4	79,7
16 01 03 – zużyte opony	3,1	1,1
20 01 02 – szkło	2,1	0,8
20 01 39 – tworzywa sztuczne	43,1	25,7
20 01 40 – metale	7,2	19,6
20 01 23* – urządzenia zawierające freony	1,1	0,8
20 03 01 – niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	596,7	675,1
20 03 07 – odpady wielkogabarytowe	34,2	5,2
20 01 35* – zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki	0,8	0,5

Nazwa i kod odpadu zebranego na terenie gminy	Masa [Mg/rok]	
	2014	2015
<i>Masa odpadów komunalnych zebranych z terenu Gminy Somianka</i>		
20 01 36 – zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35	0,5	0,6
17 01 07 – zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia inne niż wymienione w 17 01 06	12,8	10,7
20 01 32 – leki inne niż wymienione w 20 01 31	0,3	0,029
15 01 02 – opakowanie z tworzyw sztucznych	3,5	0,3
15 01 07 – opakowania ze szkła	0,8	3,9
19 12 12 – inne odpady (w tym zmieszane substancje i przedmioty) z mechanicznej obróbki odpadów inne niż wymienione w 19 12 11	1,0	6,5
20 01 01 – papier i tektura	25,2	17,1
20 02 01 – odpady ulegające biodegradacji	0,5	-
15 01 01 – opakowania z papieru i tektury	2,7	0,6
<i>Masa odpadów komunalnych zebranych z terenu Gminy Wyszków</i>		
20 03 01 – niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	7700,3	7483,3
20 03 07 – odpady wielkogabarytowe	270,07	291,9
20 01 10 – odzież	31,2	13,2
20 02 03 – inne odpady nie ulegające biodegradacji	81,4	110,5
20 01 02 – szkło	129,0	134,6
20 01 32 – leki inne niż wymienione w 20 01 31	0,8	1,3
20 01 36 – zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35	7,72	2,8
20 01 35* – zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki	5,0	4,5
20 01 23* – urządzenia zawierające freony	2,5	-
19 12 12 – inne odpady (w tym zmieszane substancje i przedmioty) z mechanicznej obróbki odpadów inne niż wymienione w 19 12 11	539,6	1,8
15 01 07 – opakowania ze szkła	22,8	26,2
15 01 06 – zmieszane odpady opakowaniowe	141,1	1536,5
15 01 02 – opakowania z tworzyw sztucznych	35,5	28,4
20 01 39 – tworzywa sztuczne	583,6	285,4
20 01 40 – metale	103,8	171,0
17 01 01 – odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów	19,8	-
17 01 07 – zmieszane odpady betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia inne niż wymienione w 17 01 06	323,2	592,8
17 09 04 – zmieszane odpady z budowy, remontów i demontaż inne niż wymienione w 17 09 01, 17 09 02 i 17 09 03	2,7	8,5
15 01 01 – opakowania z papieru i tektury	150,2	81,1
20 01 01 – papier i tektura	361,3	294,5
20 02 01 – odpady ulegające biodegradacji	53,3	71,3
16 01 03 – opony	7,4	27,1
ex 20 01 10 – odzież z włókien naturalnych	30,5	2,7
20 01 08 – odpady kuchenne ulegające biodegradacji	-	130,4

Nazwa i kod odpadu zebranego na terenie gminy	Masa [Mg/rok]	
	2014	2015
<i>Masa odpadów komunalnych zebranych z terenu Gminy Zabrodzie</i>		
15 01 06 – opakowania wielomateriałowe	0,03	221,6
20 01 02 – szkło	3,5	2,5
20 01 32 – leki inne niż wymienione w 20 01 31	0,1	0,055
20 01 39 – tworzywa sztuczne	136,6	127,92
20 01 40 – metale	19,4	34,6
20 03 01 – niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	547	499,9
20 03 99 – odpady komunalne niewymienione w innych podgrupach	0,5	-
16 01 03 – zużyte opony	5,3	8,46
20 01 35* – zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki	3,3	0,97
20 01 36 – zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35	1,7	0,22
20 03 07 – odpady wielkogabarytowe	17,3	19,9
20 01 01 – papier i tektura	59,4	30,7
ex 20 01 10 – odzież z włókien naturalnych	1,1	-
20 02 01 – odpady ulegające biodegradacji	-	1,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie dane Urzędów Gmin za lata 2014 – 2015

W sferze gospodarczej największymi wytwórcami odpadów niebezpiecznych, jak i innych niż niebezpieczne, na terenie powiatu wyszkowskiego są poniższe podmioty:

- Ardagh Glass S.A., Zakład w Wyszkowie, ul. Zakolejowa 23, miasto Wyszków,
- „ROLSTAL PAWŁOWSKI”, J. Pawłowski, Ostrów Mazowiecka, ul. Różańska 45, Filia w Wyszkowie, miasto Wyszków, ul. Przemysłowa 3,
- Horizont Rolos Sp. z o.o., ul. Henryka Sienkiewicza 2, miasto Wyszków,
- Jeronimo Martins Dystrybucja S.A. ul. Żniwna 5, Kostrzyn, Centrum Dystrybucyjne w Wyszkowie ul. Leśna 33, miasto Wyszków,
- Krynicki Recykling S.A. ul. Iwaszkiewicza 48/23, Olsztyn – instalacja ul. Zakolejowa 23, miasto Wyszków,
- Quad/Graphics Europe Sp. z o.o. w Wyszkowie, ul. Pułtуска 120,
- „HAJAN-TRANS” s.c., Piątница, Jezioro 43 – warsztat w Wyszkowie, ul. Zakolejowa 11,
- TB TRUCK & TRAILER SERWIS Sp. z o.o. Al. Katowicka 40, Wolica, Nadarzyn, Oddział Wyszków, ul. Sienkiewicza 26,
- TI Poland Sp. z o.o., Zakład w Wyszkowie, ul. I AWP 130A, miasto Wyszków.

W poniższej tabeli 17 przedstawiono najważniejsze podmioty gospodarcze prowadzące na terenie powiatu wyszkowskiego działalność w zakresie odzysku odpadów.

Tabela 17. Podmioty prowadzące działalność w zakresie odzysku odpadów

Lp.	Podmiot gospodarczy	Odpady poddawane odzyskowi
1.	BTB Sp. z o.o., ul. Leśna 10, Wyszków	10 01 02 – popioły lotne z węgla 10 01 17 – popioły lotne ze współspalania inne niż wymienione w 10 01 16
2.	EKO-RECYKLING Andrzej Szulc ul. Bursztynowa 16, Wyszków	16 01 22 – inne niewymienione elementy 16 01 99 – inne niewymienione odpady 16 02 16 – elementy usunięte z zużytych urządzeń inne niż wymienione w 16 02 15 17 02 03 – tworzywa sztuczne 17 04 01 – miedź, brąz, mosiądz 17 04 02 – aluminium 17 04 11 – kable inne niż wymienione w 17 04 10 19 01 99 – inne niewymienione odpady 19 12 04 – tworzywa sztuczne i guma
3.	Krynicki Recykling S.A. ul. Iwaszkiewicza 48/23, Olsztyn	10 11 10 – odpady z przygotowania mas wsadowych inne niż wymienione w 10 11 09 10 11 12 – szkło odpadowe inne niż wymienione w 10 11 11 15 01 07 – opakowania ze szkła 16 01 20 – szkło 17 02 02 – szkło 19 12 05 – szkło 20 01 02 – szkło
4.	„TRANS-ROL” Usługi Transportowe i Rolnicze Agnieszka Powierża, Choszczowe 14, gmina Zabrodzie	17 01 01 – odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów, 17 01 02 – gruz ceglany 17 01 07 – zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia inne niż wymienione w 17 01 06 17 01 81 – odpady z remontów i przebudowy dróg 17 03 02 – mieszanki bitumiczne inne niż wymienione w 17 03 01
5.	GEOTRADE Sp. z o.o. ul. Trzebnicka 88/1 A, Wrocław, miejsce prowadzenia odzysku – Wyszków, ul. Przemysłowa 4	17 05 03* – gleba i ziemia, w tym kamienie, zawierające substancje niebezpieczne 17 05 05* – urobek z pogłębiania zawierający lub zanieczyszczony substancjami niebezpiecznymi
6.	Zakład Produkcyjno-Handlowo-Budowlany, Eugeniusz Kurpiewski, Wyszków, ul. Leśna 1	10 01 02 – popioły lotne z węgla 10 01 17 – popioły lotne ze współspalania inne niż wymienione w 10 01 16
7.	Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowo – Usługowe POL-SET Kazimierz Tadeusz Trętowski ul. Leśna 3, Wyszków	02 01 04 - odpady tworzyw sztucznych (z wyłączeniem opakowań), 04 02 09 - odpady materiałów złożonych (np. tkaniny impregnowane, elastomery, plastomery) 07 02 13 - odpady tworzyw sztucznych 15 01 02 - opakowania z tworzyw sztucznych 15 01 05 - opakowania wielomateriałowe 15 01 06 - zmieszane odpady opakowaniowe 15 01 09 - opakowania z tekstyliów 16 01 19 - tworzywa sztuczne 17 02 03 - tworzywa sztuczne 19 12 04 - tworzywa sztuczne i guma 20 01 39 - tworzywa sztuczne
8.	„MADEK” Marek Spodek ul. 11 Listopada 43/35, Wyszków	10 01 02 – popioły lotne z węgla 10 01 17 – popioły lotne ze współspalania inne niż wymienione w 10 01 16

Źródło: dane Starostwa Powiatowego w Wyszkanie

Na terenie powiatu wyszkowskiego funkcjonują także cztery stacje demontażu pojazdów:

- Jolanta Glinka „STAL-MET”, ul. I Armii Wojska Polskiego 140A, Wyszków
- Tadeusz Ruszczak „TADEX”, ul. Stolarska 6, Wyszków

- Tomasz Stefaniuk, Beata Maria Stefaniuk AUTO-KASACJA „DAST” s.c. Skuszew, ul. Łochowska 34, Wyszaków
  - Andrzej Wrzesiński „LEK – MET”, ul. Leśna 40, Wyszaków
- oraz jeden zakład zagospodarowania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (Tadeusz Ruszczak „TADEX”, ul. Stolarska 6, Wyszaków).

2.5. Jakość środowiska przyrodniczego

Ze względu na fakt, iż dla *Programu ochrony środowiska dla powiatu wyszkowskiego na lata 2013 – 2016, z perspektywa do 2020 r.* nie wykonano raportu z realizacji w ocenie stanu środowiska przyrodniczego powiatu nie uwzględniono efektów realizacji dotychczasowych działań samorządów lokalnych w zakresie szeroko rozumianej ochrony środowiska.

Głównym źródłem informacji zawartych w niniejszym rozdziale są raporty opracowywane przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Warszawie, dotyczące stanu środowiska w województwie mazowieckim. Najaktualniejsze dane pochodzą z następujących opracowań:

- *Jakość i zagrożenia wód powierzchniowych w województwie mazowieckim*, Raport Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Warszawa 2002 r.
- *Monitoring hałasu komunikacyjnego w 2014 roku*, www.wios.warszawa.pl
- *Monitoring pól elektromagnetycznych w 2014 roku*, www.wios.warszawa.pl
- *Monitoring rzek w roku 2011*, www.wios.warszawa.pl
- *Monitoring rzek w latach 2010 – 2014*, www.wios.warszawa.pl
- *Monitoring Chemizmu Gleb Ornych Polski w latach 2005 – 2007*, Instytut Ochrony Środowiska, Warszawa, 2008 r.
- *Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim – raport za rok 2009*, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Warszawa 2010 r.
- *Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim – raport za rok 2015*, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, 2016 r.
- *Stan środowiska w województwie mazowieckim w 2006 r.*, Raport Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Warszawa 2007
- *Stan środowiska w województwie mazowieckim w 2014 r.*, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, 2015 r.

Jakość wód powierzchniowych i podziemnych

Główne źródła zanieczyszczenia wód powierzchniowych na terenie powiatu wyszkowskiego stanowią: *ścieki komunalne i przemysłowe, spływy powierzchniowe z terenów rolniczych* (zawierające nawozy mineralne i organiczne oraz środki ochrony roślin) oraz *terenów komunikacyjnych, nielegalne zrzuty nieoczyszczonych ścieków oraz wody opadowe* (wprowadzające do wód zanieczyszczenia przemysłowe z atmosfery oraz spływające z terenów zurbanizowanych), a także *naturalne procesy hydrogeochemiczne w dolinach rzek* (np. rozkładu materii organicznej, wietrzenia skał podłoża geologicznego).

Przy rozpatrywaniu stanu czystości wód rzeki Bug istotne znaczenie ma wpływ transgranicznego transportu zanieczyszczeń, pochodzących z powiatów przez które ta rzeka przepływa. Głównymi źródłami zanieczyszczenia są miasta: Strzyżów, Włodawa, Drohiczyn. Rzekami, które doprowadzają do Bugu znaczne ładunki zanieczyszczeń są: Huczwa, Uherka odprowadzająca ścieki z Chełmna, Toczna oraz Cetynia niosąca ścieki z Sokołowa Podlaskiego. Poniżej Wyszkowa pośrednimi źródłami zanieczyszczenia są rzeki: Liwiec, Rządza i jej dopływ Cienka (odbiornik ścieków komunalno – przemysłowych z miasta Tłuszcz).

Ponadto na długim odcinku Bug jest rzeką graniczną i stanowi odbiornik dużych ilości, wysoko obciążonych ścieków z Ukrainy. Bezpośrednio do rzeki Bug bądź do jej dopływów spływają ścieki z okręgu przemysłowego z wieloma kopalniami i zakładami przemysłowymi, co powoduje, że wody Bugu dopływają do granic Polski już znacznie zanieczyszczone.

Przebieg rzek Narew i Liwiec na terenie powiatu jest krótki, a jakość ich wód związana jest głównie ze zrzutami ścieków z poza terenu powiatu wyszkowskiego – w przypadku Narwi z powiatów ostrołęckiego i pułtuskiego, a w przypadku Liwca z powiatu siedleckiego.

Monitoring wód powierzchniowych prowadzony jest obecnie w jednolitych częściach wód powierzchniowych (JCW), z których każda oznacza oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych, taki jak: jezioro, sztuczny zbiornik wodny, strumień, rzeka lub ich części.

W poniższych tabelach 18 i 19 przedstawiono wyniki ostatnich dostępnych badań monitoringowych dla jednolitych części wód powierzchniowych, w punktach pomiarowych położonych na terenie powiatu wyszkowskiego, a w przypadku braku punktów na terenie powiatu w jego najbliższym sąsiedztwie.

Tabela 18. Zestawienie ocen jakości wód płynących będących środowiskiem życia w warunkach naturalnych w latach 2008 – 2009

Rzeka	Nazwa punktu pomiarowo – kontrolnego	Km	Gmina	Powiat	Klasa ogólna	Wyniki pomiarów wskaźników i substancji, które zdecydowały o jakości rzek w poszczególnych punktach pomiarowych				
						nazwa wskaźnika	jednostka	stężenie		
								średnioroczne	maksymalne	minimalne
2008 r.										
Bug	Wyszków	33,0	Wyszków	wyszkowski	non	BZT5	mg O ₂ /l	4,55	9	2
						azot amonowy	mg N/l	0,751	1,33	0,38
						niezjon. amoniak	mg NH ₃ /l	0,0314	0,12	0,0013
						azotyny	mg NO ₂ /l	0,048	0,076	0,013
						fosfor ogólny	mg PO ₄ /l	0,651	0,920	0,398
chlor całk. pozostały	mg HOCl/l	0,0196	0,05	0,011						
Bug	Barcice	15,2	Somianka	wyszkowski	non	BZT5	mg O ₂ /l	4,35	8	1,9
						azot amonowy	mg N/l	0,726	1,32	0,37
						niezjon. amoniak	mg NH ₃ /l	0,0292	0,11	0,0011
						azotyny	mg NO ₂ /l	0,05	0,076	0,013
						fosfor ogólny	mg PO ₄ /l	0,628	0,950	0,368
chlor całk. pozostały	mg HOCl/l	0,0204	0,045	0,011						
						miedź	mg Cu/l	0,0124	0,1258	0,001
Narew	Dyszobaba	119,7	Różan	makowski	non	azot amonowy	mg N/l	0,591	0,92	0,39
						niezjon. amoniak	mg NH ₃ /l	0,0154	0,033	0,0017
						azotyny	mg NO ₂ /l	0,033	0,053	0,013
						fosfor ogólny	mg PO ₄ /l	0,375	0,950	0,175
						chlor całk. pozostały	mg HOCl/l	0,0171	0,037	0,011
Narew	Pułtusk	63,0	Pułtusk	pułtuski	non	niezjon. amoniak	mgNH ₃ /l	0,0112	0,045	0,0004
						azotyny	mgNO ₂ /l	0,022	0,039	0,007
						fosfor ogólny	mgP/l	0,128	0,21	0,08
						chlor całk. poz.	mgHOCl/l	0,0903	0,222	0,013
Liwiec	Liw	52,8	Liw	węgrowski	non	azotyny	mg NO ₂ /l	0,064	0,082	0,033
						fosfor ogólny	mg PO ₄ /l	0,367	0,668	0,075
						chlor całk. poz.	mg HOCl/l	0,015	0,015	0,015

Rzeka	Nazwa punktu pomiarowo – kontrolnego	Km	Gmina	Powiat	Klasa ogólna	Wyniki pomiarów wskaźników i substancji, które zdecydowały o jakości rzek w poszczególnych punktach pomiarowych				
						nazwa wskaźnika	jednostka	stężenie		
2009 r.										
Bug	Frankopol	163,2	Repki	sokołowski	non	tlen rozp. BZT ₅	mg O ₂ /l mg O ₂ /l	10,692 5,25	17,1 13,0	1,86 1,0
						azotyny	mg NO ₂ /l	0,055	0,082	0,033
						fosfor ogólny	mg PO ₄ /l	0,957	4,782	0,307
						chlor całk. poz.	mg HOCI/l	0,015	0,015	0,015
Liwiec	Kamieńczyk	0,5	Wyszków	wyszkowski	non	tlen rozp. BZT ₅	mg O ₂ /l mg O ₂ /l	9,927 3,818	12,7 10,0	5,83 1,0
						azotyny	mg NO ₂ /l	0,102	0,492	0,016
						fosfor ogólny	mg PO ₄ /l	0,934	5,364	0,273
						chlor całk. poz.	mg HOCI/l	0,015	0,015	0,015

Źródło: *Monitoring rzek w 2008 r. i Monitoring rzek w 2009 r.*, www.wios.warszawa.pl

Tabela 19. Zestawienie ocen jednolitych części wód powierzchniowych w latach 2010 – 2015

Kod jednolitej części wód	Nazwa części wód	Nazwa punktu pomiarowo – kontrolnego	Km	Ocena – elementy biologiczne *	Ocena – elementy fizykochemiczne *	Ocena – substancje szczególnie szkodliwe *	Ocena – elementy hydromorfologiczne *	Stan/ potencjał ekologiczny	Stan chemiczny *	Stan ogólny wód
2011 r.										
PLRW200021266979	Bug od Broku do dopł. z Sitna	Wyszków	33	III	PSD	II	I	słaby	PSD	-
PLRW20002126699	Bug od dopł. z Sitna do ujścia	Barcice	15,2	III	PSD	II	I	słaby	PSD	-
PLRW200019266899	Liwiec od dopływu z Zalesia do ujścia	Kamieńczyk	0,5	II	II	II	I	dobry	PSD	-

Kod jednolitej części wód	Nazwa części wód	Nazwa punktu pomiarowo – kontrolnego	Km	Ocena – elementy biologiczne *	Ocena – elementy fizykochemiczne *	Ocena – substancje szczególnie szkodliwe *	Ocena – elementy hydromorfologiczne *	Stan/ potencjał ekologiczny	Stan chemiczny *	Stan ogólny wód
2010 – 2015										
PLRW200021266979	Bug od Broku do dopł. z Sitna	Wyszków	33	IV	PSD	II	II	słaby	dobry	zły
PLRW20002126699	Bug od dopł. z Sitna do ujścia	Barcice	15,2	IV	PSD	II	II	słaby	dobry	zły
PLRW200019266899	Liwiec od dopływu z Zalesia do ujścia	Kamieńczyk	0,5	IV	II	II	II	słaby	PSD śr	zły
PLRW20002126555	Narew od Omulwi do Rózu	Dyszobaba (punkt brzegowy)	119,7	II	II	II	II	dobry	PSD śr	zły
PLRW20002126599	Narew od Rózu do zbiornika Dębe	Pułtusk (most)	63,0	V	II	II	II	zły	PSD śr	zły

Źródło: *Monitoring rzek w 2011 r. i Monitoring rzek w 2010 – 2015 r.*, www.wios.warszawa.pl

Wyjaśnienia:

I – stan bardzo dobry/ potencjał maksymalny

II – stan/ potencjał dobry

III – stan/ potencjał umiarkowany

IV – stan/ potencjał słaby

V – stał/ potencjał zły

PSD – poniżej stanu/ poniżej potencjału (klasa elementów fizykochemicznych)

PSD – przekroczone stężenia średnioroczne i maksymalne (stan chemiczny)

PSD śr – przekroczone stężenia średnioroczne (stan chemiczny)

PSD max – przekroczone stężenia maksymalne (stan chemiczny)

Na terenie powiatu wyszkowskiego pozwolenia wodnoprawne na wprowadzanie do środowiska oczyszczonych ścieków socjalno – bytowych bądź komunalnych posiadają następujące jednostki samorządowe i podmioty:

- *Gmina Brańszczyk* – wprowadzanie do rz. Struga ścieków komunalnych z gminnej oczyszczalni ścieków w m. Trzcianka – obowiązujące do 31.10.2017 r.
- *Gmina Brańszczyk* – wprowadzanie do rowu ścieków komunalnych z gminnej oczyszczalni ścieków w m. Brańszczyk – obowiązujące do 31.03.2019 r.
- *Gmina Brańszczyk* – wprowadzanie do rz. Tuchelka ścieków komunalnych z gminnej oczyszczalni ścieków w m. Udrzynek – obowiązujące do 05.11.2019 r.
- *Gmina Rząśnik* – wprowadzanie do ziemi ścieków socjalno – bytowych z gminnej oczyszczalni w m. Rząśnik – obowiązujące do 19.08.2024 r.
- *Gmina Rząśnik* – wprowadzanie do ziemi ścieków z przydomowej oczyszczalni w m. Bielino – obowiązujące do 17.06.2024 r.
- *Gmina Rząśnik* – wprowadzanie do ziemi ścieków z przydomowej oczyszczalni w m. Stary Lubiel – obowiązujące do 17.06.2024 r.
- *Gmina Długosiodło* – wprowadzanie do ziemi ścieków z gminnej oczyszczalni ścieków w m. Kornaciska – obowiązujące do 30.12.2025 r.
- *Gmina Długosiodło* – wprowadzanie do ziemi ścieków bytowych z przydomowej oczyszczalni ścieków w m. Stare Bosewo – obowiązujące do 22.07.2024 r.
- *Gmina Długosiodło* – wprowadzanie do ziemi ścieków bytowych z przydomowej oczyszczalni w m. Blochy – obowiązujące do 22.07.2024 r.
- *Gmina Somianka* – wprowadzanie do ziemi ścieków z przydomowej oczyszczalni w m. Wola Mystkowska – obowiązujące do 25.06.2024 r.
- *Zakład Gospodarki Komunalnej w Somiance* – wprowadzanie do rowu A ścieków komunalnych z gminnej oczyszczalni ścieków w m. Somianka Parcele – obowiązujące do 31.02.2018 r.
- *Gmina Zabrodzie* – wprowadzanie do rz. Bug ścieków komunalnych z gminnej oczyszczalni ścieków w m. Zabrodzie – obowiązujące do 04.03.2014r.
- *Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Wyszkowie* – wprowadzanie do rz. Bug ścieków komunalnych z gminnej oczyszczalni ścieków w m. Rybienko Stare – obowiązujące do 11.08.2025 r.
- *Ośrodek Charytatywno – Szkoleniowy w Popowie, gm. Somianka* – wprowadzanie do gruntu ścieków z kontenerowej oczyszczalni ścieków – obowiązujące do 05.11.2019 r.

- *Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci „Fiszor”, Gaj, gm. Zabrodzie* – wprowadzanie do rz. Fiszor Środkowy ścieków z oczyszczalni biologicznej – obowiązujące do 18.03.2021 r.
- *Ośrodek Szkolenia Służby Więziennej w Popowie Parcele, gm. Somianka* – wprowadzanie do rowu ścieków z oczyszczalni – obowiązujące do 12.02.2025 r.
- *Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej Loretańskiej, Dom Zakonny Loretto, gm. Wyszków* – wprowadzanie do rz. Liwiec ścieków socjalno – bytowych z oczyszczalni – obowiązujące do 23.06.2025 r.

Na terenie powiatu wyszkowskiego źródłem zanieczyszczenia wód gruntowych oraz podziemnych mogą być: depozycja zanieczyszczeń z powietrza na powierzchni terenu oraz naturalne procesy biologiczno – chemiczne, zachodzące w powierzchniowej warstwie profilu glebowego. Ponadto zagrożeniem są przekształcenia powierzchni terenu. Należy pamiętać, że jakość wód gruntowych, a przez to pośrednio poziomów podziemnych, może być zagrożona poprzez:

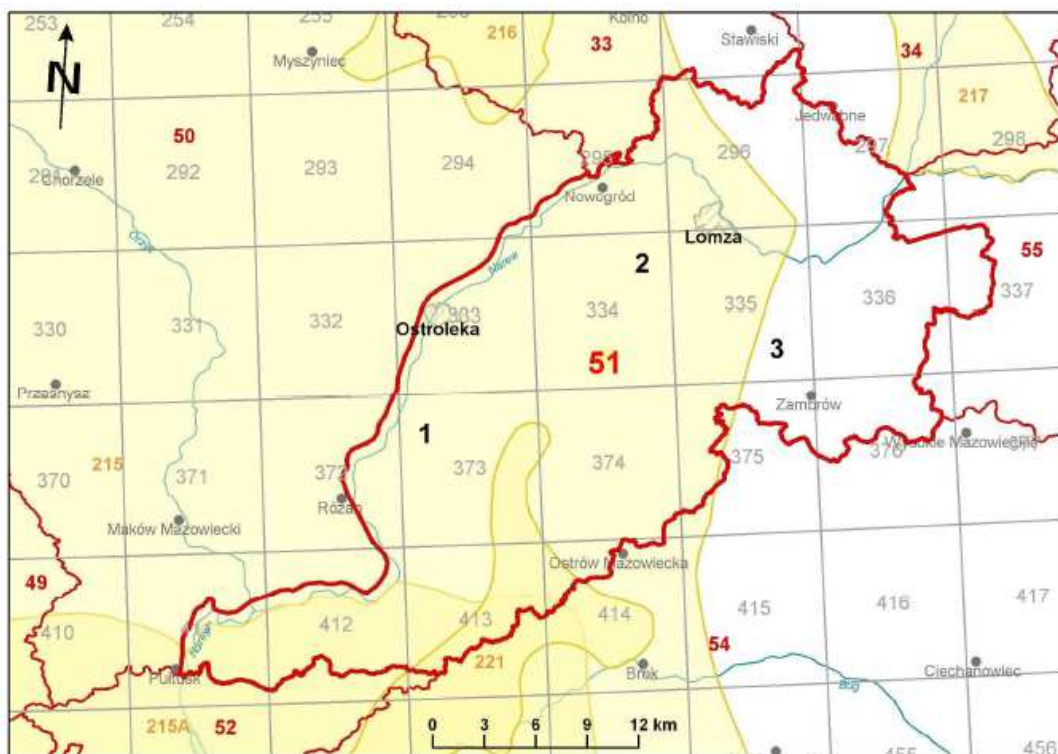
- nieprawidłową gospodarkę wodno – ściekową,
- braki w sieci kanalizacyjnej,
- niezabezpieczone studnie kopane,
- nieszczelne zbiorniki bezodpływowe,
- dzikie składowiska odpadów.

Na terenie powiatu wyszkowskiego nie zidentyfikowano obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia azotem pochodzenia rolniczego (OSN).

Powiat wyszkowski zlokalizowany jest w obrębie następujących jednolitych części wód podziemnych: JCWPd 51, JCWPd 52, JCWPd 54, JCWPd 55. Poniższe mapy obrazują ich lokalizację.

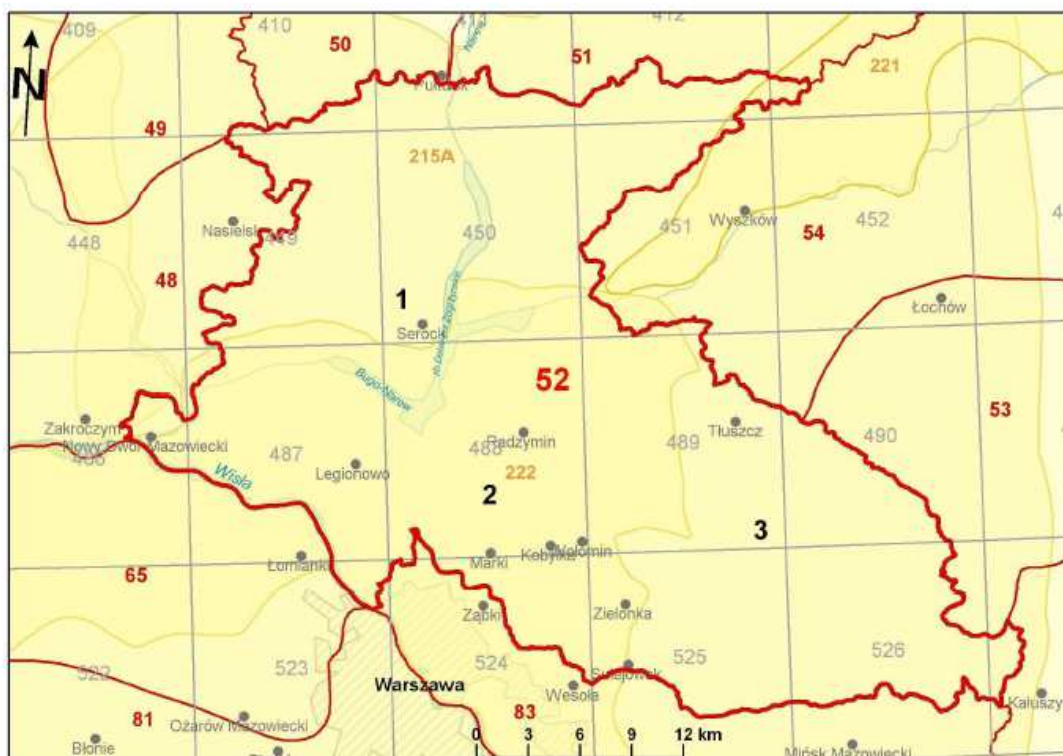
Poniżej, w tabeli 20, przedstawiono ostatnie dostępne wyniki badań jakości wód podziemnych wykonane na terenie powiatu wyszkowskiego.

Mapa 7. Lokalizacja jednolitej części wód podziemnych nr 51

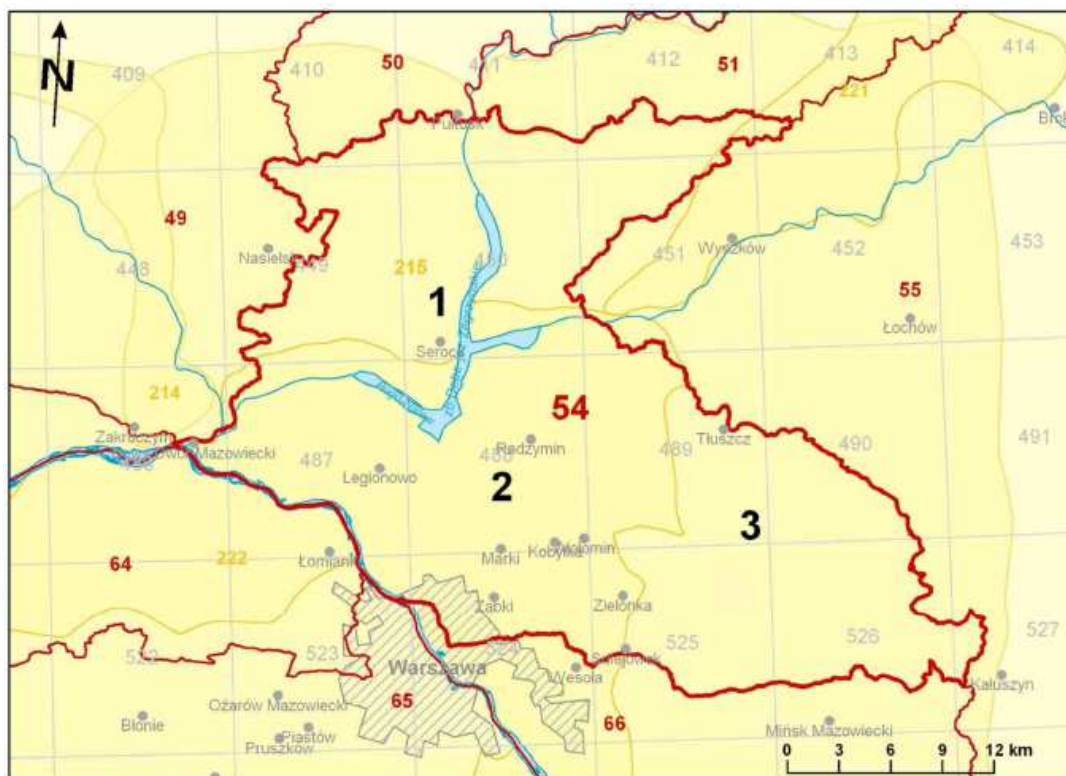
Źródło: <http://www.psh.gov.pl/publikacje/Jcwpd>

Mapa 8. Lokalizacja jednolitej części wód podziemnych nr 52

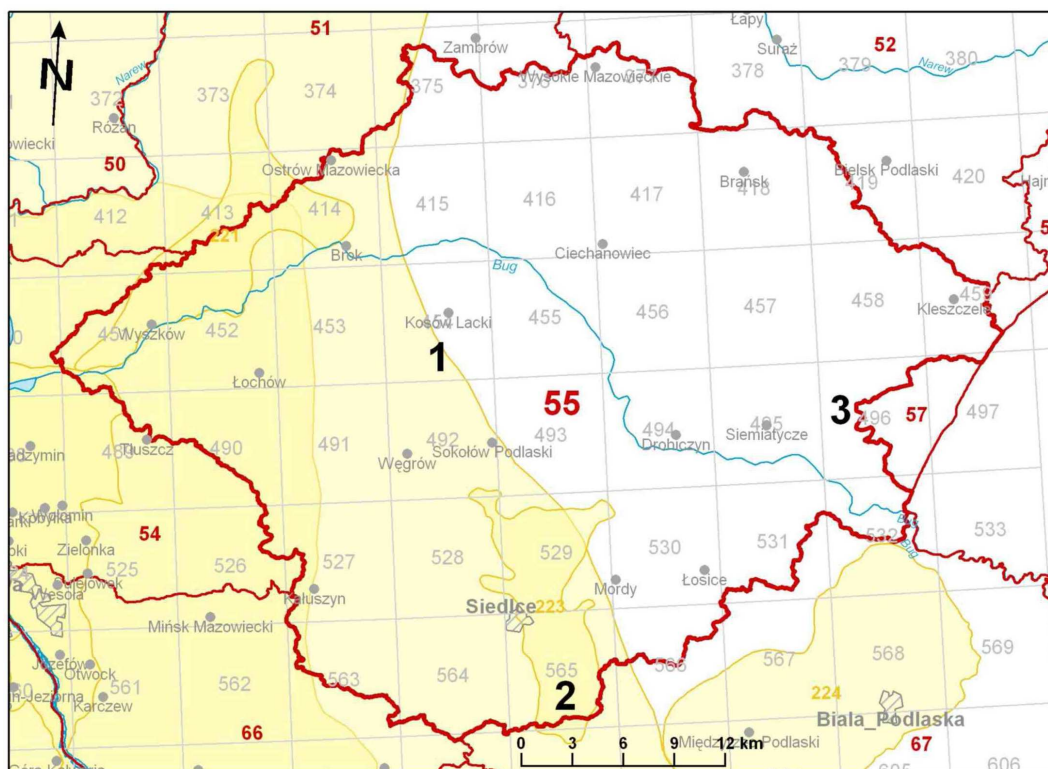
Źródło: <http://www.psh.gov.pl/publikacje/Jcwpd>

Mapa 9. Lokalizacja jednolitej części wód podziemnych nr 54

Źródło: <http://www.psh.gov.pl/publikacje/Jcwpd>

Mapa 10. Lokalizacja jednolitej części wód podziemnych nr 55

Źródło: <http://www.psh.gov.pl/publikacje/Jcwpd>

Tabela 20. Ocena jakości wód podziemnych w 2007 r., 2010 r. i 2012 r.

Nr otworu	Miejscowość	Stratygrafia	Głębokość do stropu warstwy	JCWPD	Klasa wód w roku 2007	Wskaźniki w zakresie stężeń odpowiadających wodzie o niskiej jakości	Klasa wód w roku 2010	Wskaźniki w zakresie stężeń odpowiadających wodzie o niskiej jakości	Klasa wód w roku 2012	Wskaźniki w zakresie stężeń odpowiadających wodzie o niskiej jakości
1020	Brańszczyk	Q	55,3	54	III	Fe	III	-	III	-
1682	Wyszków	Q	36,0	54	III	Fe	-	-	II	-

Źródło: *Monitoring jakości wód podziemnych w województwie mazowieckim w 2010 r.*, www.wios.warszawa.pl

Wyjaśnienia:

- I – woda o bardzo dobrej jakości
- II – woda dobrej jakości
- III – woda zadowalającej jakości
- IV – woda niezadowalającej jakości
- V – woda złej jakości

Na terenie powiatu wyszkowskiego pozwolenia wodnoprawne na pobór wód podziemnych poza gminnymi jednostkami samorządowymi, których zadaniem jest zaopatrywanie mieszkańców w wodę do celów socjalno - bytowych, posiadają następujące podmioty:

- POMELAC Sp. z o.o., ul. Kasztanowa 1, m. Wyszaków
- Ośrodek Charytatywno – Szkoleniowy w Popowie, gm. Somianka
- ARDAGH GLASS Wyszaków S.A., ul. Zakolejowa 23, m. Wyszaków
- CEZAR Sp. J. Handel Produkcja Usługi, W. Zglecz, U. Wojtkowska i T. Zglecz, Kręgi Nowe 36, gm. Wyszaków
- Mazowieckie Przedsiębiorstwo Przemysłu Drzewnego S.A, Zakład Dalekie Tartak, Dalekie Tartak, ul. Puszczy Białej, gm. Brańszczyk i Zakład Przetycz, Stare Bosewo, ul. Tartaczna 5, gm. Długosiodło
- Nadleśnictwo Wyszaków
- PPHU MLEKS Sp. z o.o., ul. Komunalna 2, m. Wyszaków
- Ośrodek Doskonalenia Kadr Służby Więziennej w Popowie, gm. Somianka
- KAMPOL S.C. A. Kopczyński, M. Kopczyński, Kamieńczyk, ul. Plac Sportowy 10, gm. Wyszaków
- J.B. Cosmetics Comindex Group Sp. z o.o, Kamieńczyk, ul. Kukawska 8, gm. Wyszaków
- Zakład Mięсны „Kamieńczyk” Sp. J. Irena, Jan i Dariusz Kalisz, Kamieńczyk, ul. Warszawska 31, gm. Wyszaków

Jakość powietrza atmosferycznego

Na jakość powietrza atmosferycznego w powiecie wyszkowskim największy wpływ ma emisja zanieczyszczeń ze źródeł lokalnych oraz napływ zanieczyszczeń z terenów ościennych. Wśród lokalnych źródeł zanieczyszczeń, największy wpływ mają:

- emisja punktowa z podmiotów gospodarczych – technologiczna i energetyczna,
- emisja powierzchniowa z sektora bytowego – głównie lokalne kotłownie i paleniska domowe, ale także źródła rolnicze,
- emisja liniowa z transportu samochodowego,
- nielegalne spalanie odpadów (w piecach domowych i innych).

W poniższej tabeli przedstawiono ostatnie, dostępne dane określające w sposób liczbowy wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza na terenie powiatu wyszkowskiego,

Tabela 21. Emisja zanieczyszczeń do powietrza na terenie powiatu wyszkowskiego w 2006 r. z uwzględnieniem źródła emisji

Lp.	Rodzaj zanieczyszczenia	Typ źródła	Wielkość emisji [Mg/ rok]
1.	dwutlenek siarki (SO ₂)	punktowe	124,80
2.	tlenki azotu (NO _x)	punktowe	137,34
3.	tlenek węgla (CO)	punktowe	31,60
4.	pył zawieszony PM 10	punktowe	9,22
5.	dwutlenek siarki (SO ₂)	powierzchniowe	197,27
6.	tlenki azotu (NO _x)	powierzchniowe	106,37
7.	tlenek węgla (CO)	powierzchniowe	263,11
8.	pył zawieszony PM 10	powierzchniowe	871,58
9.	dwutlenek siarki (SO ₂)	liniowe	22,31
10.	tlenki azotu (NO _x)	liniowe	287,20
11.	tlenek węgla (CO)	liniowe	461,65
12.	pył zawieszony PM 10	liniowe	222,55

Źródło: Stan środowiska w województwie mazowieckim w 2006 r. Raport Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Warszawa 2007 r.

Na podstawie *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 marca 2008 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza* (Dz. U. Nr 52, poz. 310), a obecnie *Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza* (Dz. U. z 2012 r., poz. 914) na terenie kraju wydzielono strefy, w których dokonywane są coroczne badania jakości powietrza. Powiat wyszkowski nie stanowi odrębnej strefy, lecz wchodzi w skład strefy mazowieckiej (PL1404).

Klasyfikację strefy mazowieckiej (w skład której wchodzi powiat wyszkowski), według danych zawartych w *Rocznej ocenie jakości powietrza w województwie mazowieckim – raport za rok 2015*, WIOŚ w Warszawie, 2016 r. prezentują poniższe tabele.

Tabela 22. Klasyfikacja terenu powiatu wyszkowskiego (wchodzącego w skład strefy mazowieckiej) z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia

Rodzaj zanieczyszczenia		Symbol klasy dla obszaru strefy nie obejmującego obszarów ochrony uzdrowiskowej
dwutlenek siarki	1 h	A
	24 h	A
	wynikowa	A
dwutlenek azotu	1 h	A
	rok	A
	wynikowa	A

Rodzaj zanieczyszczenia		Symbol klasy dla obszaru strefy nie obejmującego obszarów ochrony uzdrowiskowej
pył PM10	24 h	C
	rok	C
	wynikowa	C
tlenek węgla	wynikowa	A
benzen	wynikowa	A
ołów PB (PM10)	8 h	A
	wynikowa	A
arsen As (PM10)	rok	A
kadm Cd (PM10)	rok	A
nikiel Ni (PM10)	rok	A
benzo(a)piren B/a/P (PM10)	rok	C
ozon O ₃	poziom docelowy	A
	poziom celu długoterminowego	D2

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim – raport za rok 2015. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Warszawa 2016 r.

Tabela 23. Klasyfikacja terenu powiatu wyszkowskiego z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin

Substancja		Symbol klasy dla obszaru strefy
dwutlenek siarki		A
dwutlenek azotu		A
ozon (AOT40)	poziom docelowy	A
	poziom celu długoterminowego	D2

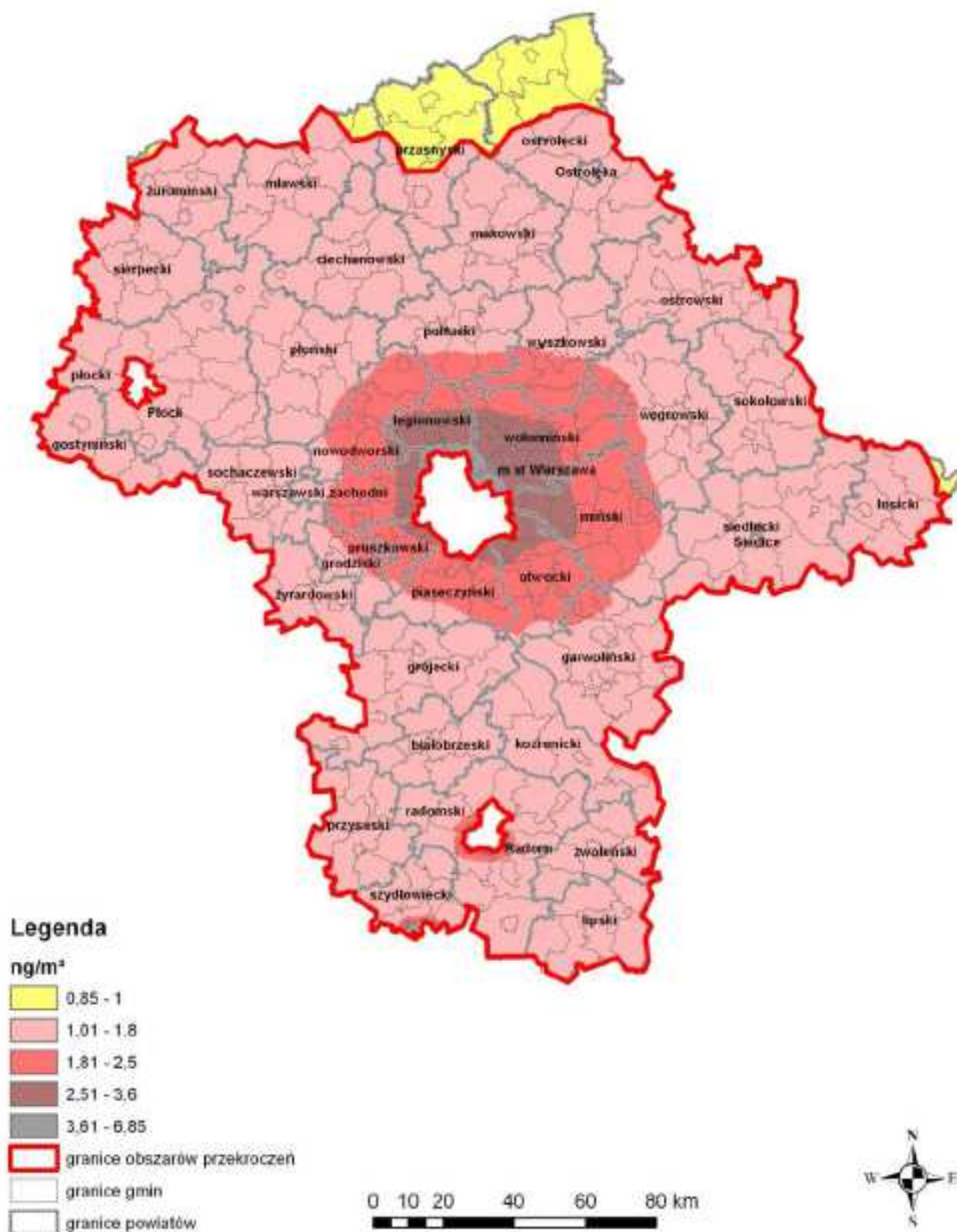
Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim – raport za rok 2015. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Warszawa 2016 r.

W celu poprawy jakości sanitarnej powietrza atmosferycznego na terenie strefy mazowieckiej Sejmik Województwa Mazowieckiego dnia 25 listopada 2013 r. podjął uchwałę nr 184/13 w sprawie *Programu ochrony powietrza dla stref województwa mazowieckiego, w których został przekroczony poziom docelowy benzo(a)pirenu w powietrzu*.

Jednym z jego celów jest redukcja wielkości emisji powierzchniowej na poziomie poszczególnych powiatów. Niezbędna wielkość redukcji emisji benzo(a)pirenu ze źródeł powierzchniowych dla strefy mazowieckiej to 80% i wynosi blisko 11.700 kg/ rok. W przypadku powiatu wyszkowskiego wymaganą wielkość redukcji emisji B(a)P oszacowano na poziomie 280,6 kg/ rok, co oznacza, że w 2024 r. emisja B(a)P powinna wynosić 70,2 kg/ rok.

Poniżej przedstawiono rozkład stężeń średniorocznych B(a)P w 2012 r. na terenie strefy.

Mapa 11. Rozkład stężeń średniorocznych B(a)P w 2012 r. na terenie strefy mazowieckiej

Źródło: Programu ochrony powietrza dla stref województwa mazowieckiego, w których został przekroczony poziom docelowy benzo(a)pirenu w powietrzu

Wśród największych emitorów zanieczyszczeń do powietrza na terenie powiatu wyszkowskiego wymienić należy:

- 1) ARDAGH GLASS WYSZKÓW S.A., miasto Wyszaków, ul. Zakolejowa 23
- 2) Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Wyszakowie, ul. Przemysłowa 4
- 3) „ROLSTAL PAWŁOWSKI”, J. Pawłowski, Ostrów Mazowiecka, ul. Różańska 45, Filia w Wyszakowie, miasto Wyszaków, ul. Przemysłowa 3 (*posiada decyzję Starosty Wyszkowskiego na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza obowiązująca do 31 maja 2018 r.*)
- 4) CRT Sp. z o.o. ul. Pułtуска 120, miasto Wyszaków (*posiada decyzję Starosty Wyszkowskiego na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza obowiązująca do 31 grudnia 2020 r.*)
- 5) Przedsiębiorstwo Budowy i Utrzymania Dróg Spółka z o.o., ul. Brokowska 37, Ostrów Mazowiecka – wytwórnia mas bitumicznych w m. Trzcianka, gmina Brańszczyk (*posiada decyzję Starosty Wyszkowskiego na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza obowiązująca do 31 sierpnia 2019 r.*)
- 6) „TADEX” Tadeusz Wiśniewski, Turzyn 108, gmina Brańszczyk – linia uboju bydła (*posiada decyzję Starosty Wyszkowskiego na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza obowiązująca do 31 maja 2019 r.*)
- 7) Zakłady Mięsne Somianka, Andrzej Ruciński, Somianka 88, gmina Somianka (*posiada decyzję Starosty Wyszkowskiego na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza obowiązująca do 30 listopada 2024 r.*)
- 8) Krematorium Wyszaków, ul. Pułtуска 177, miasto Wyszaków (*posiada decyzję Starosty Wyszkowskiego na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza obowiązująca do 31 lipca 2022 r.*)
- 9) PREFBUD Ryszard Dąbrowski, Tulewo Górne 65, gm. Wyszaków – wytwórnia betonu (*posiada decyzję Starosty Wyszkowskiego na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza obowiązująca do 28 luty 2025 r.*)

Biorąc pod uwagę charakter zagospodarowania powiatu wyszkowskiego, stopień jego uprzemysłowienia, moc i rozmieszczenie źródeł zanieczyszczenia powietrza oraz wysoką lesistość (mimo zakwalifikowania strefy mazowieckiej do klasy C dla B/a/P (PM10) oraz ozonu (O₃)) stan sanitarny powietrza atmosferycznego na terenie powiatu określić należy jako dobry.

Jakość klimatu akustycznego

Na terenie powiatu wyszkowskiego, hałas występujący w środowisku można podzielić na dwie główne kategorie: *hałas przemysłowy* (pochodzący od urządzeń i instalacji przemysłowych) oraz *hałas komunikacyjny* (drogowy i kolejowy).

Hałas komunikacyjny (drogowy) na terenie powiatu, może stanowić poważny problem dla obszarów zurbanizowanych, a w szczególności dla zabudowy mieszkaniowej. Warunkiem zachowania właściwego standardu akustycznego w budynkach zlokalizowanych w strefach oddziaływania tras komunikacyjnych jest wprowadzenie zabezpieczeń akustycznych.

Kolejnym podstawowym źródłem hałasu związane jest z działalnością produkcyjną człowieka. Hałas wytwarzany przez środki produkcji występuje zarówno w obiektach przemysłowych, jak też i na zewnątrz, przenikając do otoczenia z niedostatecznie izolowanych hal przemysłowych lub nie izolowanych i nie wyciszonych maszyn.

Na terenie powiatu wyszkowskiego brak jest stałego punktu monitoringu emisji hałasu do środowiska, w związku z czym ocena zagrożenia środowiska w tym zakresie nie jest możliwa.

W 2011 r. w Wyszkowie przy ul. Pułtuskiej 66 równoważny poziom dźwięku dla pory dnia i nocy dla hałasu drogowego wynosił $LA_{eqD} = 68,1$ dB i $LA_{eqN} = 63,9$ dB. W obydwu przypadkach zostały przekroczone wartości dopuszczalne (odpowiednio 60 dB i 50 dB).

W 2013 r. w Wyszkowie przy ul. Białostockiej 58 równoważny poziom dźwięku dla pory dnia i nocy dla hałasu drogowego wynosił $LA_{eqD} = 67,5$ dB i $LA_{eqN} = 62,8$ dB. W obydwu przypadkach zostały przekroczone wartości dopuszczalne (odpowiednio 61 dB i 56 dB).

W 2014 r. w Wyszkowie przy ul. Pułtuskiej 66A równoważny poziom dźwięku dla pory dnia i nocy dla hałasu drogowego wynosił $LA_{eqD} = 67,6$ dB i $LA_{eqN} = 61,5$ dB. W obydwu przypadkach zostały przekroczone wartości dopuszczalne (odpowiednio 65 dB i 56 dB).

Na dzień sporządzenia niniejszego dokumentu brak informacji o podjęciu przez zarządców powyższych dróg działań zmierzających do zmiany tego stanu.

Obecnie żaden z zakładów przemysłowych zlokalizowanych na terenie powiatu wyszkowskiego nie posiada decyzji stwierdzającej przekroczenie emisyjnych norm hałasu. Decyzję określającą dopuszczalny poziom hałasu (dnia 12.10.2011 r.) Starosta Powiatu Wyszkowskiego wydał dla trójstanowiskowej, samoobsługowej, bezdotykowej myjni pojazdów, usytuowanej na działce nr ew. 3538 w Wyszkowie, przy ul. 11 Listopada 28, należącej do firmy EuroCarWash.pl s.c. Paweł Turek, Konrad Turek, Adam Podgórnny, z siedzibą w Wyszkowie ul. Geodetów 58/13 oraz w dniu 28.10.2015 r. dla myjni czterostanowiskowej samoobsługowej myjni pojazdów EHRLE usytuowanej na działkach nr ew. 4649/3 i 4650/3 przy ul. Pułtuskiej w Wyszkowie, należącej do wspólników spółki cywilnej „HIPEK” S.C. Rafał Szubertowicz, Paweł Szubertowicz, ul. Mieczysława Karłowicza 4, 05 – 270 Marki.

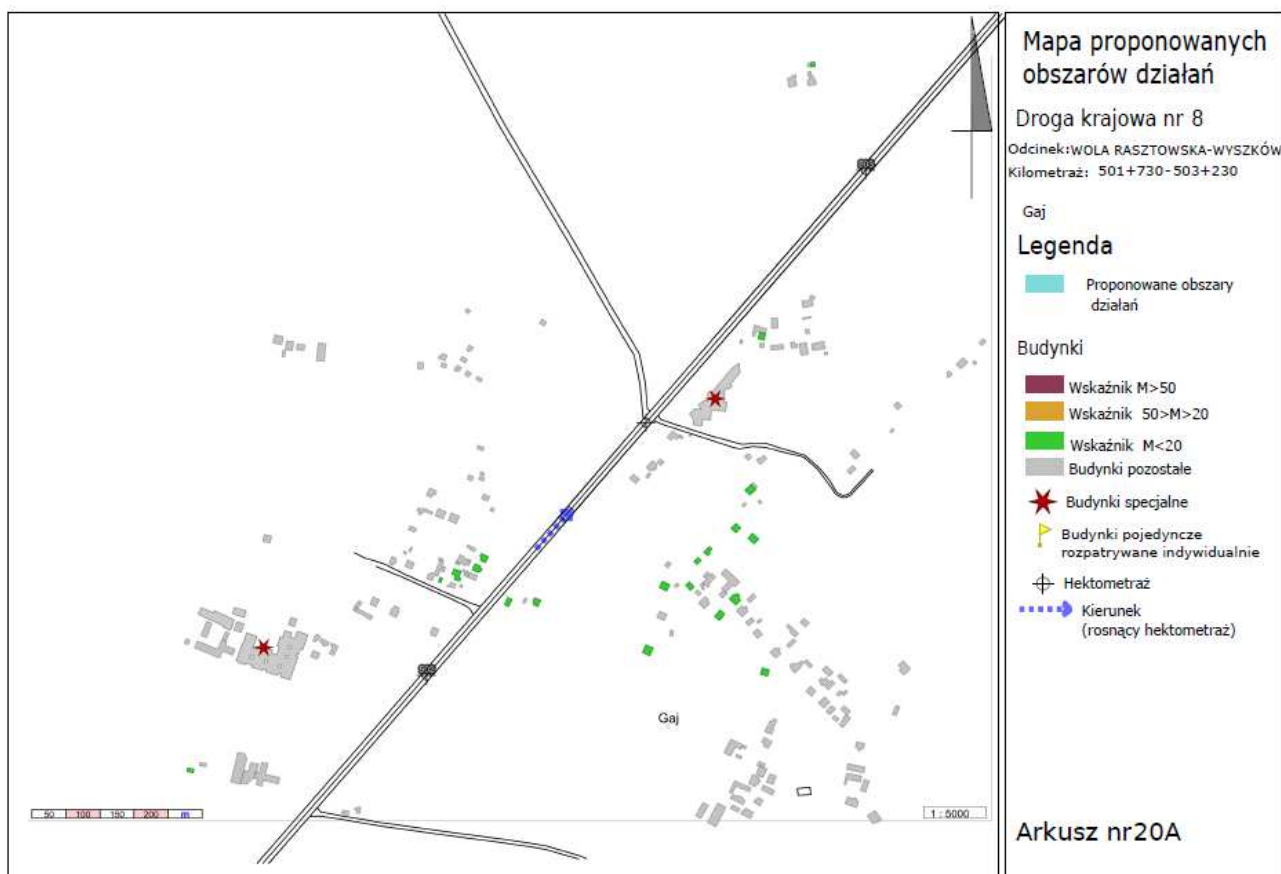
Powiat wyszkowski, w związku z przebiegiem przez jego teren, drogi krajowej nr 8 objęty jest ustaleniami w *Programu ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami*

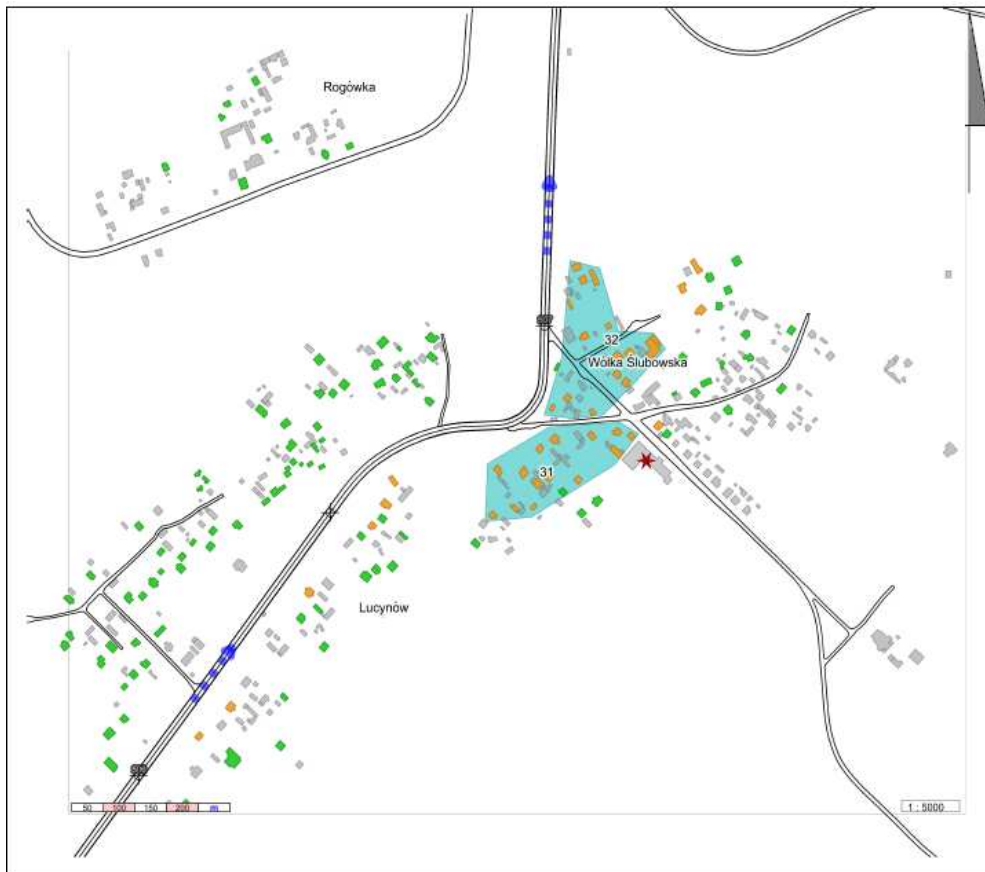
położonych wzdłuż drogi krajowej nr 8 na terenie województwa mazowieckiego, przyjętego przez Sejmik Województwa Mazowieckiego Uchwałą nr 140/09 z 7 września 2009 r. Odcinki objęte Programem to:

- od km 488 + 930 do 510 + 750 – Wola Rasztowska – Wyszków
- od km 510 + 750 do 511 + 300 – Wyszków

Celem realizacji Programu jest poprawa i zapewnienie jak najlepszego stanu akustycznego środowiska na terenach zagrożonych ponadnormatywnym hałasem. Głównym realizatorem działań zapisanych w Programie jest zarządca drogi. Zgodnie z badaniami przeprowadzonymi na potrzeby Programu na odcinku Wola Rasztowska – Wyszków liczba mieszkańców narażonych na ponadnormatywny hałas wynosi 2240 osoby, przy czym na przekroczenie poziomu dźwięku o ponad 10 dB i więcej narażone jest 415 osób. W przypadku odcinka Wyszków liczba mieszkańców narażonych na ponadnormatywny hałas wynosi 111 osoby, przy czym na przekroczenie poziomu dźwięku o ponad 10 dB i więcej narażone jest 84 osoby (aż 18 osób narażone jest na przekroczenie poziomu dźwięku o 25 dB). Poniżej przedstawiono lokalizację proponowanych obszarów działań.

Mapa 12. Mapy proponowanych obszarów działań wg Programu ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami położonych wzdłuż drogi krajowej nr 8 na terenie województwa mazowieckiego

Mapa proponowanych obszarów działów

Droga krajowa nr 8

Odcinek: WOLA RASZTOWSKA-WYSZKÓW
Kilometraż: 505+940 - 507+410

Lucynów

Legenda

Proponowane obszary działów 31, 32

Budynki

Wskaźnik $M > 50$

Wskaźnik $50 > M > 20$

Wskaźnik $M < 20$

Budynki pozostałe

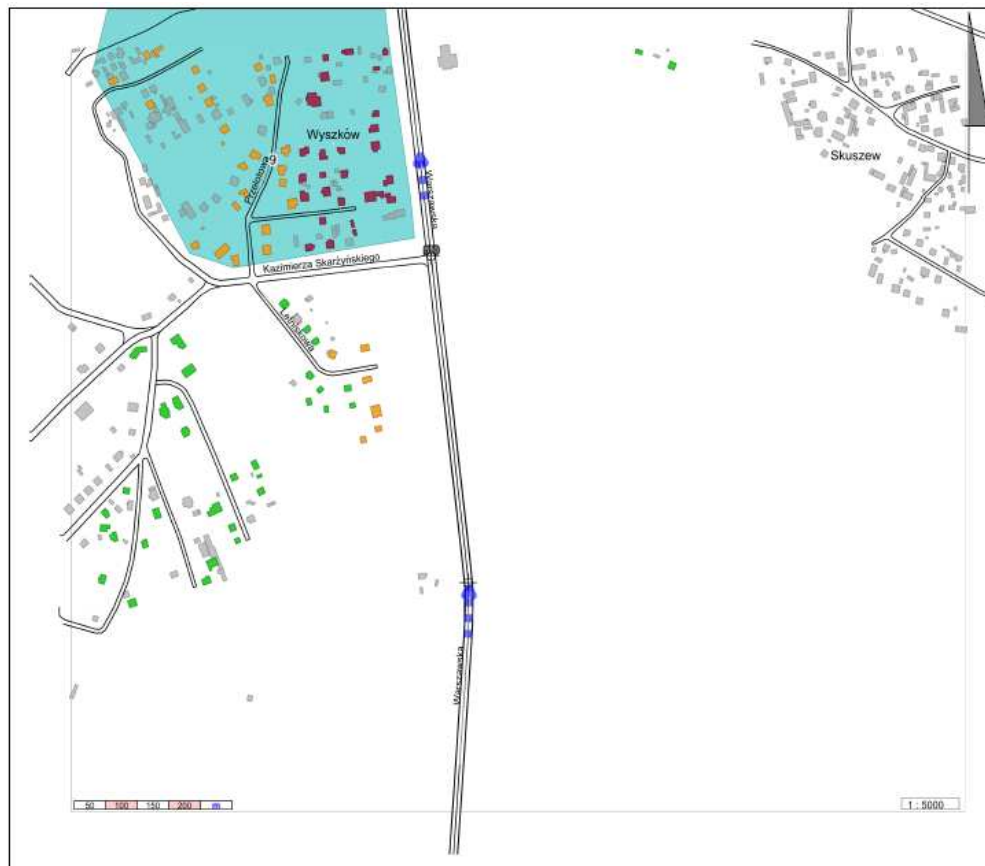
Budynki specjalne

Budynki pojedyncze rozpatrywane indywidualnie

Hektometraż

Kierunek (rosnący hektometraż)

Arkusz nr21

Mapa proponowanych obszarów działów

Droga krajowa nr 8

Odcinek: WOLA RASZTOWSKA-WYSZKÓW
Kilometraż: 509+150 - 510+310

Wyszów

Legenda

Proponowane obszary działów 9

Budynki

Wskaźnik $M > 50$

Wskaźnik $50 > M > 20$

Wskaźnik $M < 20$

Budynki pozostałe

Budynki specjalne

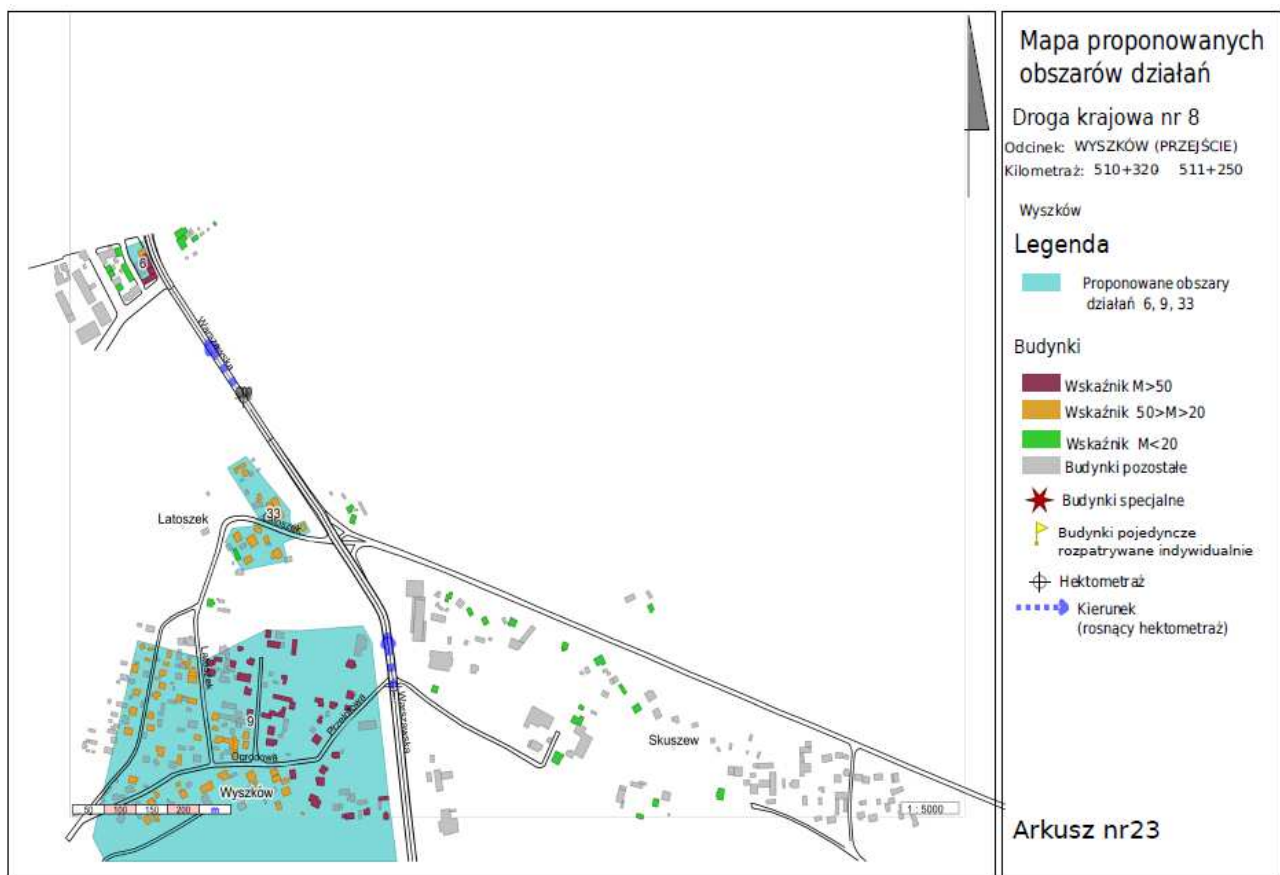
Budynki pojedyncze rozpatrywane indywidualnie

Hektometraż

Kierunek (rosnący hektometraż)

Arkusz nr22

Źródło: Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami położonych wzdłuż drogi krajowej nr 8 na terenie województwa mazowieckiego

W minimalizacji negatywnego oddziaływania na poszczególne obszary w *Programie* zaproponowano następujące działania:

- *obszar 6, 9* – realizacja obwodnic/obejść zaplanowanych w harmonogramie GDDK i A
- *obszar 31, 32* – wykonanie przeglądu ekologicznego, na podstawie ustaleń którego opracowany zostanie sposób redukcji poziomu dźwięku powyższych obszarów oraz poprawa nawierzchni zaplanowana w harmonogramie GDDK i A
- *obszar 33* – realizacja obwodnic/obejść zaplanowanych w harmonogramie GDDK i A

Zgodnie z zapisami *Programu ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami*, o których mowa w art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska tj. obszarów dróg wojewódzkich na terenie województwa mazowieckiego*, na których został przekroczony długookresowy poziom dźwięku A we wszystkich dobach roku i porach nocy w roku, przyjętego przez Sejmik Województwa Mazowieckiego Uchwałą nr 223/14 z 3 listopada 2014 r. na terenie powiatu wyszkowskiego zlokalizowane są jeden obszar drogi wojewódzkiej (kilometraż 46 + 662 – 47 + 700), na którym został przekroczony

długookresowy poziom dźwięku A we wszystkich dobach roku i porach nocy w roku. Jego charakterystykę oraz działania programowe proponowane dla obszaru przedstawia tabela 24.

Tabela 24. Obszar drogi wojewódzkiej na terenie powiatu wyszkowskiego, na którym występują przekroczenia wartości dopuszczalnych hałasu samochodowego wraz z działaniami

Plansza	Nr drogi	Poziomy dopuszczalne (dzień/noc) [dB]	Przekroczenia L_{DWN}^*	Przekroczenia L_N^*
A1_P1 Wyszków ul. Pułtуска	618	64/59 – zabudowa jednorodzinna 68/59 – zabudowa wielorodzinna	Obszar przekroczenia sięga do pierwszej linii zabudowy i opiera się na najbliższych od ulicy elewacjach. Przed rondem przekroczenia osiągają wartości > 5 dB.	Obszar przekroczenia sięga do pierwszej linii zabudowy i opiera się na najbliższych od ulicy elewacjach.
Charakterystyka działań programowych				
Działania	Egzekwowanie istniejących ograniczeń prędkości. Utrzymanie nawierzchni w dobrym stanie technicznym. Wprowadzenie środków trwałego uspokojenia ruchu.			
Priorytet	niski			
Szacowany efekt redukcji hałasu	ok. 3 do 4 dB			
Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania	Zarządca Dróg Wojewódzkich, Policja, Straż Miejska			
Szacunkowy koszt realizacji działania	335.000,0			
Termin realizacji działania (rok)	2018			

Źródło: Programu ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, o których mowa w art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska tj. obszarów dróg wojewódzkich na terenie województwa mazowieckiego, na których został przekroczony długookresowy poziom dźwięku A we wszystkich dobach roku i porach nocy w roku

Emisja pól elektromagnetycznych

Na terenie powiatu wyszkowskiego nie są prowadzone badania emisji pól elektromagnetycznych do środowiska, w związku z czym ocena ich wpływu na stan środowiska oraz jakość życia lokalnej społeczności nie jest możliwa. W tabeli 25 przedstawiono lokalizację na terenie powiatu ważniejszych źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego.

Tabela 25. Ważniejsze źródła emisji pól elektromagnetycznych na terenie powiatu wyszkowskiego

Lp.	Nazwa urządzenia nadawczego	Lokalizacja obiektu
<i>Gmina Brańszczyk</i>		
1.	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Białebloto – Kurza
2.	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Nowa Wieś

Lp.	Nazwa urządzenia nadawczego	Lokalizacja obiektu
3.	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Dalekie Tartak, ul. Puszczy Białej
4.	Stacja bazowa telefonii komórkowej x 2	Poręba Kocęby
5.	Stacja bazowa telefonii komórkowej x 2	Knurówiec
6.	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Trzcianka
<i>Gmina Brańszczyk</i>		
7.	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Turzyn
8.	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Brańszczyk, ul. Przyjemna
<i>Gmina Długosiodło</i>		
1.	Wieża kratowa	Długosiodło
2.	Stacja bazowa telefonii komórkowej x 3	Długosiodło
3.	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Kornaciska
4.	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Chrzczanka Włociańska
<i>Gmina Somianka</i>		
1.	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Somianka – Parcele
2.	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Somianka
3.	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Popowo Parcele
<i>Gmina Rząśnik</i>		
1.	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Wielątki Folwark
2.	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Cygany
3.	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Lubiel Nowy
4.	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Rząśnik, ul. Wyszowska 83B
5.	Wieża telefonii komórkowej	Rząśnik
<i>Miasto i Gmina Wyszków</i>		
1.	Wieża telekomunikacyjna telefonii cyfrowej	Wyszków, ul. Leśna 50
2.	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Wyszków, ul. 1 Maja 23A
3.	Stacja bazowa telefonii komórkowej x 4	Wyszków, ul. Przemysłowa 4
4.	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Wyszków, ul. Sikorskiego 40
5.	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Wyszków, ul. Sowińskiego 80
6.	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Wyszków, ul. Zakolejowa 23
7.	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Wyszków, ul. Białostocka 28
8.	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Wyszków, ul. Strażacka
9.	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Wyszków, ul. Daszyńskiego
10.	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Wyszków, ul. I AWP
11.	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Stare Rybienko
12.	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Skuszew
13.	Stacja bazowa telefonii komórkowej x 2	Kamieńczyk
14.	Zespół instalacji radiokomunikacyjnych, radionawigacyjnych i radiolokacyjnych	Wyszków, ul. Zakolejowa 23
15.	Zespół instalacji radiokomunikacyjnych, radionawigacyjnych i radiolokacyjnych	Wyszków, ul. Pułtуска 120
16.	Zespół instalacji radiokomunikacyjnych, radionawigacyjnych i radiolokacyjnych	Wyszków, ul. Leśna 33

Lp.	Nazwa urządzenia nadawczego	Lokalizacja obiektu
17.	Zespół instalacji radiokomunikacyjnych, radionawigacyjnych i radiolokacyjnych	Kamieńczyk
18.	Zespół instalacji radiokomunikacyjnych	Kamieńczyk
19.	Stacja UKF	Wyszków, ul. Przemysłowa
<i>Miasto i Gmina Wyszków</i>		
20.	Radiowa stacja bazowa PGE	Wyszków
<i>Gmina Zabrodzie</i>		
1.	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Głuchy
2.	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Niegów

Źródło: dane Starostwa Powiatowego w Wyszkowie

W poniższej tabeli przedstawiono ostatnie wyniki pomiarów pól elektromagnetycznych przeprowadzone na terenie powiatu wyszkowskiego.

Tabela 26. Wyniki pomiarów pól elektromagnetycznych na terenie powiatu wyszkowskiego

Lokalizacja punktu pomiarowego	Data pomiaru	Zakres częstotliwości pomiaru	
		0,1 – 1.000 MHz	1 – 3.000 MHz
Wyszków, ul. Gen. J. Sowińskiego 46	07.2015	-	0,28
	09.2012	-	0,32
	09.2012	0,33	0,32
	04.2009	0,14	< 0,8
Głuchy	05.2014	-	< 0,2
	05.2011	-	< 0,2
	07.2008	< 0,05	< 0,8

Źródło: *Monitoring pól elektromagnetycznych w 2015 roku*, www.wios.warszawa.pl

Jakość gleb

W chwili obecnej najistotniejszym czynnikiem powodującym degradację powierzchni ziemi, w tym gleb na terenie powiatu wyszkowskiego jest działalność człowieka. Najważniejsze czynniki wpływające na degradację gleb na terenie to:

- niewłaściwa uprawa gruntów ornych,
- zaorywanie użytków zielonych,
- wadliwie prowadzone melioracje (głównie odwadniające),
- nieumiejętne stosowanie nawozów i środków ochrony roślin,
- składowanie odpadów w miejscach do tego celu nieprzeznaczonych,

- depozycja zanieczyszczeń z emisji gazów i pyłów,
- zanieczyszczenia komunikacyjne wzdłuż dróg,
- postępująca urbanizacja terenów wiejskich.

Na terenie powiatu wyszkowskiego nie jest prowadzony monitoring chemizmu gleb ornych, realizowany przez Inspekcję Ochrony Środowiska oraz Instytut Upraw, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach. Brak również punktu badania właściwości agrochemicznych gleb na, prowadzonego przez Stację Chemiczno – Rolniczą w Warszawie – Wesolej.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Na terenie powiatu wyszkowskiego występuje ryzyko zaistnienia nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, które mogą być wynikiem różnego typu awarii infrastruktury technicznej.

Obecnie na terenie powiatu zakładem wykorzystującym TSP (toksyczne środki przemysłowe) w procesie technologicznym jest Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Wyszkowie, posiadające w swych zbiornikach 2 tony kwasu siarkowego.

Istotnym zagrożeniem na terenie powiatu wyszkowskiego jest także transport substancji niebezpiecznych, tj. amoniak, paliwa płynne, propan butan, materiały wybuchowe, chlor, kwas siarkowy, kwas solny, kwas azotowy, ług sodowy (substancje, dla których najczęściej rejestrowane były przejazdy przez teren powiatu). Szczególnie newralgicznym punktem przejazdu powyższych substancji są przeprawy mostowe na rzece Bug.

2.6. Ochrona przyrody

Powiat wyszkowski charakteryzuje wysoki odsetek obszarów cennych przyrodniczo, chronionych na podstawie zapisów *ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody* (tj. Dz. U. z 2015 r., poz. 1651 z późn. zm.).

Na terenie powiatu wyszkowskiego występują następujące formy ochrony przyrody: *pomniki przyrody* (tabela 27), *użytki ekologiczne* (tabela 28) oraz *obszary NATURA 2000* (tabele 29 i 30). W granicach administracyjnych powiatu nie występują: parki narodowe, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, rezerваты przyrody oraz zespoły przyrodniczo – krajobrazowe.

Poniżej przedstawiono krótką charakterystykę powyższych obszarów i obiektów.

Tabela 27. Pomniki przyrody na terenie powiatu wyszkowskiego

Lp.	Gmina	Ilość pomników	Rodzaj pomnika
1.	Brańszczyk	10	dąb szypułkowy (7), lipa drobnolistna (1), 2 grupy drzew (dąb szypułkowy – 2, modrzew polski – 2)
2.	Długosiodło	1	dąb szypułkowy
3.	Somianka	4	kasztan zwyczajny (2), lipa drobnolistna (1), klon zwyczajny (1)
4.	Rząśnik	2	topola czarna (1), grupa drzew (modrzew polski – 2)
5.	Wyszków	15	dąb szypułkowy (10), 4 grupy drzew (dąb szypułkowy – po 2), grab zwyczajny (1)
6.	Zabrodzie	6	dąb szypułkowy (6)
Powiat wyszkowski		38	

Źródło: załącznik do Rozporządzenia nr 23 Wojewody Mazowieckiego z dnia 31 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie powiatu wyszkowskiego (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 124, poz. 3638)

Tabela 28. Użytki ekologiczne na terenie powiatu wyszkowskiego

Lp.	Gmina	Powierzchnia użytków ekologicznych [ha]	Liczba użytków ekologicznych
1.	Brańszczyk	62,19	32
2.	Długosiodło	14,48	21
3.	Somianka	4,64	7
4.	Rząśnik	3,36	12
Powiat wyszkowski		84,67	72

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Rozporządzenia Nr 221 Wojewody Mazowieckiego z dnia 10 lipca 2001 r. w sprawie wprowadzenia użytków ekologicznych na terenie województwa mazowieckiego (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 162, poz. 2403)

Przedstawione poniżej obszary NATURA 2000 wyznaczone zostały Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r., zmieniającym rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 179, poz. 1275), powiększony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z 27 października 2008 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 198, poz. 1226). Aktualnie obowiązującym aktem prawnym dla Obszaru jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. Nr 25, poz. 133).

Tabela 29. Obszary specjalnej ochrony ptaków na terenie powiatu wyszkowskiego

Obszar NATURA 2000	Brańszczyk	Długosiodło	Rząśnik	Somianka	Wyszków	Zabrodzie
	powierzchnia [ha]					
Dolina Dolnego Bugu (PLB140001)	4.480,9	-	-	2.582,9	5.248,0	1.102,3
Dolina Liwca (PLB140002)	-	-	-	-	271,5	-
Puszcza Biała (PLB140007)	9.742,3	10.799,3	9.093,4	834,6	561,5	-
Dolina Dolnej Narwi (PLB140014)	-	604,9	1.176,3	-	-	-
Bagno Pulwy (PLB 140015)	-	2.928,6	1.183,7	-	-	-
RAZEM:	14.223,2	14.332,8	11.453,4	3.417,5	6.081,0	1.102,3

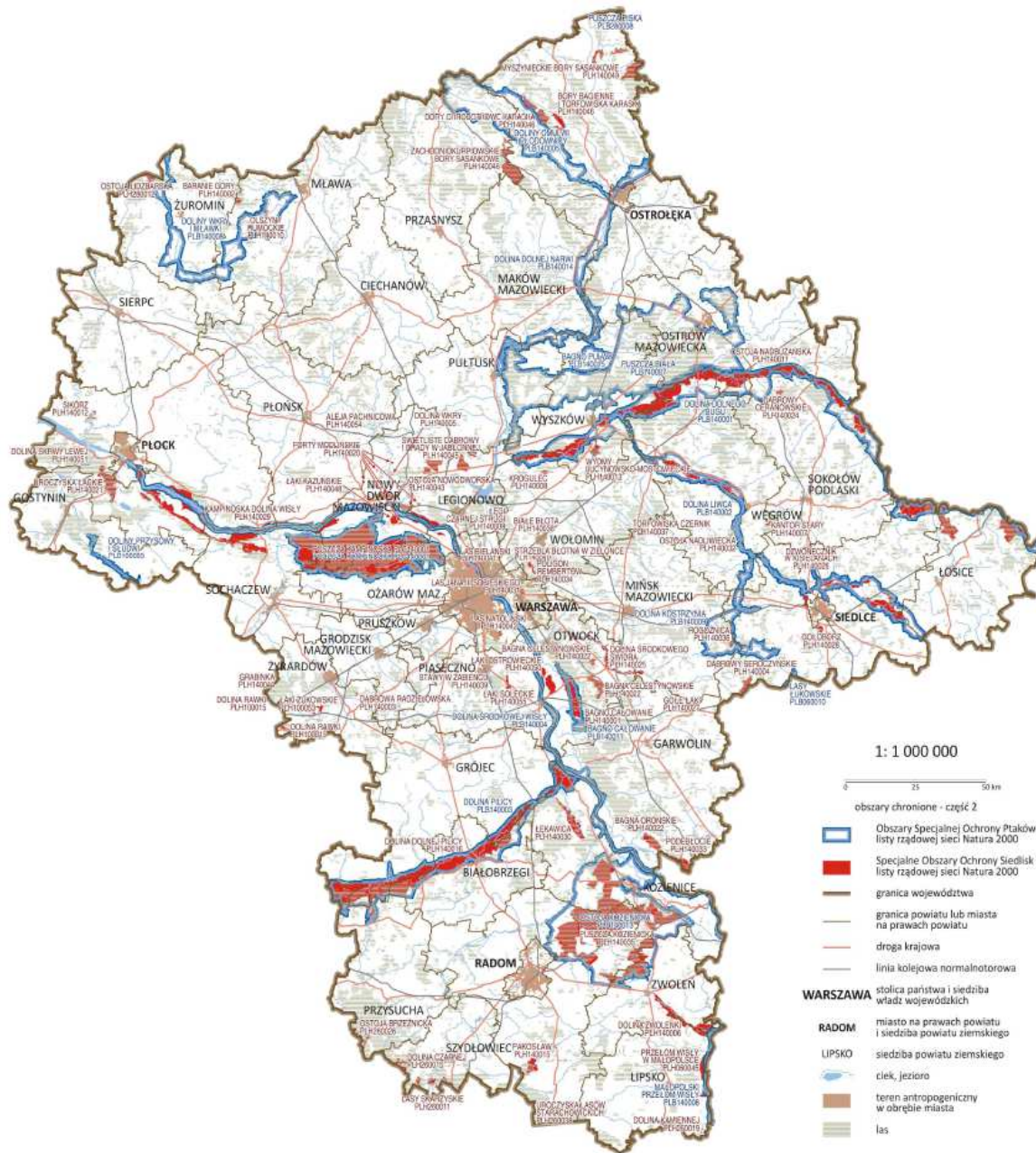
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. Nr 25, poz. 133 z późn. zm.)

Tabela 30. Obszary ochrony siedliskowej na terenie powiatu wyszkowskiego

Lp.	Obszar	Gmina	Powierzchnia [ha]	Typy występujących siedlisk
1.	Ostoja Nadbużańska (PLB140011)	Brańszczyk	7.698,112	nadrzeczne zarośla wierzbowe, starorzecza i inne naturalne zbiorniki wodne, wydmy śródlądowe z murawami szczotlichowymi zalewane muliste brzegi rzek
		Somianka		
		m. Wyszków		
		Wyszków		
		Zabrodzie		
2.	Ostoja Nadliwiecka (PLH140032)	Wyszków	378,74	lasy łąkowe, głównie łągi olszowo-jesionowe Fraxino-Alnetum, liczne starorzecza, nitrofilne niżowe nadrzeczne ziołorośla okrajkowe, łąki rajgrasowe Arrhenatherion elatioris, śródlądowe ciepłolubne murawy napiaskowe z klasy Koelerio glaucae-Corynepheretea canescentis
3.	Wydmy Lucynowsko – Mostowieckie (PLB140013)	Wyszków	427,76	suche wrzosowiska oraz wydmy śródlądowe z murawami szczotlichowymi
		Zabrodzie		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie

Mapa 13. Lokalizacja obszarów NATURA 2000 na terenie województwa mazowieckiego

Źródło: Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy do 2018 r., Warszawa 2012 r.

3. Analiza SWOT

Przedstawiona poniżej analiza powstała w oparciu o zdiagnozowany powyżej stan środowiska przyrodniczego oraz infrastruktury technicznej służącej jego ochronie.

Tabela 31. Analiza SWOT dla obszaru interwencji: ochrona klimatu i jakości powietrza

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – ograniczona ilość dużych zakładów przemysłowych stanowiących uciążliwość dla powietrza atmosferycznego – ograniczona liczba zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii – wzrost zainteresowania wśród osób prywatnych odnawialnymi źródłami energii na potrzeby centralnego ogrzewania oraz ciepłej wody użytkowej – wzrost zainteresowania wśród osób prywatnych termomodernizacją budynków mieszkalnych 	<ul style="list-style-type: none"> – brak centralnych systemów ogrzewania – dominacja węgla kamiennego w lokalnych systemach grzewczych – niski stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii na potrzeby centralnego ogrzewania oraz ciepłej wody użytkowej
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – duży potencjał powiatu w zakresie produkcji biomasy – rozwój nowoczesnych technologii energetycznych opartych o odnawialne źródła energii – możliwość pozyskania zarówno przez samorządy lokalne, jak i osoby prywatne dofinansowania do montażu instalacji odnawialnymi źródłami energii na potrzeby centralnego ogrzewania oraz ciepłej wody użytkowej – rozwój technologii ograniczających emisje pyłów oraz NO_x i SO_x z zakładów przemysłowych – wzrost świadomości lokalnej społeczności w zakresie szkodliwości niskiej emisji 	<ul style="list-style-type: none"> – napływ zanieczyszczeń z terenów zlokalizowanych poza granicami powiatu – wzrost skali zanieczyszczeń pochodzących z systemu komunikacyjnego powiatu

Tabela 32. Analiza SWOT dla obszaru interwencji: zagrożenie hałasem

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – ograniczona ilość dużych zakładów przemysłowych stanowiących nadmierne źródło hałasu – systematyczna poprawa jakości dróg 	<ul style="list-style-type: none"> – intensyfikacja ruchu w obrębie zabudowy mieszkaniowej, szczególnie na terenie miasta Wyszaków – brak miejskiej obwodnicy – lokalizacja obiektów usługowo – produkcyjnych w obrębie zabudowy mieszkaniowej
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – rozwój nowych technologii ochrony przed hałasem, zarówno w transporcie, przemyśle, jak i budownictwie – tworzenie odpowiednich zapisów w dokumentach planistycznych oddzielających potencjalne źródła hałasu od terenów zamieszkałych 	<ul style="list-style-type: none"> – pogarszający się stan dróg przy jednoczesnym wzroście liczby poruszających się po nich pojazdów

Tabela 33. Analiza SWOT dla obszaru interwencji: pola elektromagnetyczne

Mocne strony	Słabe strony
– brak przekroczeń poziomów dopuszczalnych pól elektromagnetycznych	– wzrastająca liczba anten telefonii komórkowej
Szanse	Zagrożenia
– uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego lokalizacji źródeł ewentualnego ponadnormatywnego promieniowania elektromagnetycznego	– wzrost zapotrzebowania na media

Tabela 34. Analiza SWOT dla obszaru interwencji: gospodarowanie wodami, gospodarka wodno – ściekowa

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – wysoki stopień zwodociągowania terenu powiatu – sprawne stacje uzdatniania wody w każdej gminie – rozbudowa i modernizacja gminnych oczyszczalni ścieków – wysoka jakość wód podziemnych – wzrost zainteresowania osób prywatnych budową przydomowych oczyszczalni ścieków 	<ul style="list-style-type: none"> – niewystarczający stopień skanalizowania obszarów wiejskich – brak prawidłowego oczyszczenia ścieków bytowych w obszarach dominacji zabudowy letniskowej – niska jakość wód powierzchniowych – brak zainteresowania wśród rolników ograniczeniem spływu powierzchniowego z terenów rolnych – zagrożenie powodziowe – brak systemów prawidłowego zagospodarowania wód opadowych, z uwzględnieniem ich oczyszczania i retencjonowania
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – rozwój technologii sprzyjających ochronie wód zarówno w sektorze komunalnym, jak i przemysłowym – możliwość pozyskania zarówno osoby prywatne dofinansowania do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków – wprowadzania w dokumentach planistycznych granic obszarów zagrożenia powodzią – wzrost świadomości lokalnej społeczności w zakresie konieczności oszczędzania wody oraz szkodliwości odprowadzania do środowiska nieoczyszczonych ścieków komunalnych 	<ul style="list-style-type: none"> – wzrost zapotrzebowania na wodę w sektorze usługowo – produkcyjnym – wydłużające się okresy bezdeszczowy – wzrost powierzchni szalenie utwardzonych, szczególnie na terenach zwartej zabudowy mieszkaniowej

Tabela 35. Analiza SWOT dla obszaru interwencji: zasoby geologiczne

Mocne strony	Słabe strony
– niski odsetek obszarów zdegradowanych działalnością wydobywczą	<ul style="list-style-type: none"> – nielegalne wydobywanie kopalni – negatywny wpływ terenów wydobywczych na krajobraz
Szanse	Zagrożenia
– prawidłowa rekultywacja i rewitalizacja terenów pokopalnianych	– brak rekultywacji terenów pokopalnianych

Tabela 36. Analiza SWOT dla obszaru interwencji: gleby

Mocne strony	Słabe strony
– brak	– przewaga gleb niskiej klasy bonitacyjnej
Szanse	Zagrożenia
– rozwój rolnictwa ekologicznego	– postępująca urbanizacja i fragmentacja terenów wiejskich

Tabela 37. Analiza SWOT dla obszaru interwencji: gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – wprowadzenie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych na terenie całego powiatu – uruchomienie Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych na terenie poszczególnych gmin 	<ul style="list-style-type: none"> – niski poziom selektywnej zbiórki odpadów wśród mieszkańców – niski poziom selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych – nielegalne wysypiska odpadów, szczególnie w dolinach rzek – niewystarczający poziom zagospodarowania inne niż składowanie odpadów ulegających biodegradacji – brak akcji edukacyjnych w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – rozwój technologii służących odzyskowi odpadów – wzrost zainteresowania kompostowaniem „u źródła” odpadów ulegających biodegradacji – wzrost świadomości lokalnej społeczności w zakresie ekonomicznych i ekologicznych korzyści selektywnego zbierania odpadów – wzrost świadomości przedsiębiorców na temat prawidłowego zagospodarowania odpadów powstających w sferze gospodarczej 	<ul style="list-style-type: none"> – niski poziom odzysku odpadów – rosnące koszty prawidłowego gospodarowania odpadami

Tabela 38. Analiza SWOT dla obszaru interwencji: zasoby przyrodnicze

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – wysokie walory przyrodnicze powiatu, w tym obecność obszarów NATURA 2000 – wysoka lesistość powiatu 	<ul style="list-style-type: none"> – niepełna inwentaryzacja walorów przyrodniczych powiatu – monokultury leśne – rozwój zabudowy letniskowej na terenach cennych przyrodniczo, szczególnie w dolinach rzek
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – dopłaty rolno – środowiskowe – wzrost świadomości lokalnej społeczności w zakresie konieczności ochrony przyrody – możliwość rozwoju rolnictwa ekologiczne, agro- i ekoturystyki – możliwość pozyskania dofinansowania na rozwój działalności przyjaznych środowisku 	<ul style="list-style-type: none"> – rosnąca presja gospodarcza na terenie cenne przyrodniczo – brak podejmowania działań w zakresie aktywnej ochrony przyrody

Tabela 39. Analiza SWOT dla obszaru interwencji: zagrożenie poważnymi awariami

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – ograniczona liczba zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii – brak obszarów zagrożonych ruchami mas ziemnych 	<ul style="list-style-type: none"> – zagrożenie powodziowe – zagrożenie pożarowe lasów
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – rozwój technik służących ograniczaniu negatywnego wpływ zakładów przemysłowych na środowisko – upowszechnianie znaczenia zarządzania środowiskowego 	<ul style="list-style-type: none"> – rosnąca liczba ekstremalnych zjawisk pogodowych

4. Cele i zadania Programu ochrony środowiska

Nawiązując do polityki ochrony środowiska państwa, której założenia określono w *Strategii „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.”* oraz uwzględniając zapisy dokumentów lokalnych i aktualny stan środowiska przyrodniczego na terenie powiatu, główny cel polityki ekologicznej powiatu wyszkowskiego pozostanie niezmienny (w celu kontynuacji zapisów *Programu ochrony środowiska dla powiatu wyszkowskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do 2020 roku*) i będzie brzmieć: **Ochrona środowiska przyrodniczego, poprawa jakości środowiska oraz poprawa standardu życia i bezpieczeństwa ekologicznego mieszkańców powiatu wyszkowskiego.**

Według *Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska* działania ochrony środowiska na poziomie powiatu powinny być realizowane w następujących obszarach interwencji (w okresie programowania niniejszego dokumentu, tj. w latach 2017 – 2024):

OBSZARY INTERWENCJI:

OBSZAR 1 – *Ochrona klimatu i jakości powietrza*

OBSZAR 2 – *Zagrożenia hałasem*

OBSZAR 3 – *Pola elektromagnetyczne*

OBSZAR 4 – *Gospodarowanie wodami*

OBSZAR 5 – *Gospodarka wodno – ściekowa*

OBSZAR 6 – *Zasoby geologiczne*

OBSZAR 7 – *Gleby*

OBSZAR 8 – *Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawania odpadów*

OBSZAR 9 – *Zasoby przyrodnicze*

OBSZAR 10 – *Zagrożenia poważnymi awariami*

W ramach poszczególnych obszarów interwencji wyznaczono cele operacyjne (krótkoterminowe na lata 2017 – 2020). Sformułowane dla poszczególnych celów operacyjnych działania uwzględniają również zagadnienia horyzontalne dotyczące adaptację do zmian klimatu, określone w *Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030* oraz zagadnienia horyzontalne dotyczące edukacji ekologicznej oraz zielonych zamówień, określone w *Strategii „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.”*

Ze względu na zbieżność działań oraz powiązanie zadań inwestycyjnych na potrzeby niniejszego Programu OBSZARY INTERWENCJI 4 – *Gospodarowanie wodami* i 5 – *Gospodarka wodno – ściekowa* zostały połączone.

CELE OPERACYJNE DO OBSZARU INTERWENCJI 1:

- 1) Ochrona powietrza, w tym ograniczenie oddziaływania energetyki
- 2) Wspieranie inwestycji w odnawialne źródła energii

CELE OPERACYJNE DO OBSZARU INTERWENCJI 2:

- 1) Ograniczenie uciążliwości systemu komunikacyjnego
- 2) Ograniczenie uciążliwości obiektów produkcyjnych

CELE OPERACYJNE DO OBSZARU INTERWENCJI 3:

- 1) Ochrona środowiska lokalnego przed promieniowaniem elektromagnetycznym

CELE OPERACYJNE DO OBSZARU INTERWENCJI 4 i 5:

- 1) Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi
- 2) Ochrona przed powodzią i suszą
- 3) Poprawa jakości wód oraz zapewnienie dostępu do czystej wody dla lokalnej społeczności

CELE OPERACYJNE DO OBSZARU INTERWENCJI 6:

- 1) Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi

CELE OPERACYJNE DO OBSZARU INTERWENCJI 7:

- 1) Ochrona powierzchni ziemi

CELE OPERACYJNE DO OBSZARU INTERWENCJI 8:

- 1) Racjonalna gospodarka odpadami

CELE OPERACYJNE DO OBSZARU INTERWENCJI 9:

- 1) Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami przyrodniczymi

CELE OPERACYJNE DO OBSZARU INTERWENCJI 10:

- 1) Transport substancji niebezpiecznych
- 2) Przeciwdziałanie poważnym awariom
- 3) Zapobieganie i naprawa szkód w środowisku
- 4) Ochrona przed osuwiskami
- 5) Ochrona przeciwpożarowa

W poniższych tabelach 40, 42, 44, 45, 47, 48, 49, 51 i 52 przedstawiono obszary interwencji, cele operacyjne i działania, których realizacja ma przyczynić się do osiągnięcia nadrzędnego celu polityki ekologicznej powiatu wyszkowskiego. Zaznaczyć również należy, że jako „jednostki realizacyjne” uwzględniono wyłącznie te podmioty, które mogą mieć realny wpływ na osiągnięcie poszczególnych celów. Ponadto przyjmując zagregowany wykaz „jednostek realizacyjnych”, oparto się na założeniu, że poszczególne jednostki realizują określone działania w ramach swoich ustawowych kompetencji oraz granicach własności (np. termomodernizacja obiektów stanowiących własność danego podmiotu).

W tabelach 41, 43, 46 oraz 50 przedstawiono działania inwestycyjne gmin powiatu wyszkowskiego przewidziane do realizacji w ramach poszczególnych obszarów interwencji.

W tabeli 53 przedstawiono harmonogram realizacji zadań własnych powiatu z uwzględnieniem głównych zagrożeń (ryzyka) oraz szacunkowych kosztów ich realizacji, zaś w tabeli 54 zadania inwestycyjne, planowane przez samorząd powiatowy w okresie programowania niniejszego *Programu*.

Tabela 40. Harmonogram działań Programu ochrony środowiska dla powiatu wyszkowskiego na lata 2017 – 2020, z perspektywą do 2024 r.

w OBSZARZE INTERWENCJI 1: OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA

Lp.	Cele operacyjne (krótkoterminowe)	Działania	Jednostka realizacyjna	Źródła finansowania	Lata realizacji
OBSZAR INTERWENCJI NR 1: OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA					
1.	Ochrona powietrza, w tym ograniczenie oddziaływania energetyki	Rozbudowa centralnych systemów zaopatrzenia w energię ciepłą	miasto, gminy, podmioty gospodarcze	środki własne jednostki, POI i Ś, RPOWM, kredyty preferencyjne i komercyjne	2017 – 2020
2.		Zmiana paliwa na inne, o mniejszej zawartości popiołu lub zastosowanie energii elektrycznej oraz indywidualnych źródeł energii odnawialnej	powiat, miasto, gminy, podmioty gospodarcze	środki własne jednostki, WFOŚ i GW, POI i Ś, RPOWM	
3.		Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	powiat, miasto, gminy, instytucje publiczne, podmioty gospodarcze i osoby prywatne	środki własne jednostki, NFOŚ i GW, WFOŚ i GW, POI i Ś, RPOWM, kredyty preferencyjne i komercyjne	zadanie ciągłe
4.		Modernizacja i rozbudowa infrastruktury drogowej, z wykorzystaniem materiałów i technologii gwarantujących ograniczenie emisji pyłu podczas eksploatacji	zarządcy dróg		
5.		Zakup przez lokalne władze pojazdów bardziej przyjaznych dla środowiska	miasto, gminy, powiat	środki własne jednostki, POI i Ś, RPOWM, kredyty preferencyjne i komercyjne	zadanie ciągłe
6.		Budowa ścieżek rowerowych	miasto, gminy		
7.		Stosowania technologii ograniczających emisje pyłów oraz NOx i SOx	podmioty	środki własne jednostki, POI i Ś, WFOŚ i GW, RPOWM, kredyty preferencyjne i komercyjne	zadanie ciągłe
8.		Uwzględnianie w dokumentach planistycznych sposobów zabudowy i zagospodarowania terenów umożliwiających ograniczenie emisji substancji do powietrza	miasto, gminy	środki własne jednostki	2017 – 2020
9.		Działania informacyjno – edukacyjne na temat zanieczyszczeń powietrza, ich wpływu na zdrowie i możliwości zmniejszenia tych zanieczyszczeń przez społeczeństwo	samorząd wojewódzki, miasto, gminy, powiat, WIOŚ, NGO	środki własne jednostki, WFOŚ i GW	zadanie ciągłe

Lp.	Cele operacyjne (krótkoterminowe)	Działania	Jednostka realizacyjna	Źródła finansowania	Lata realizacji
OBSZAR INTERWENCJI NR 1: OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA					
10.	Ochrona powietrza, w tym ograniczenie oddziaływania energetyki	Kształtowanie właściwych zachowań społecznych poprzez propagowanie konieczności oszczędzania energii cieplnej i elektrycznej oraz uświadamianie o szkodliwości spalania paliw niskiej jakości	samorząd wojewódzki, miasto, gminy, powiat, NGO	środki własne jednostki, WFOŚ i GW	zadanie ciągłe
11.		Konieczność redukcji emisji benzo(a)pirenu ze źródeł powierzchniowych dla strefy mazowieckiej do 80%	miasto, gminy, właściciele instalacji grzewczych	środki własne jednostki, fundusze celowe, kredyty preferencyjne i komercyjne	do końca 2024 r.
12.		Prowadzenie kampanii edukacyjnych uświadamiających społeczeństwo zagrożenia dla zdrowia związane z emisją pyłu zawieszonego	miasto, gminy, powiat	środki własne jednostki, fundusze celowe	
1.	Wspieranie inwestycji w odnawialne źródła energii	Realizacja obowiązku oszczędności energii przez jednostki sektora publicznego	miasto, gminy, powiat, instytucje użyteczności publicznej	środki własne jednostki, NFOŚ i GW, WFOŚ i GW, POI i Ś, RPOWM, IEE Elena	zadanie ciągłe
2.		Opracowanie i przyjęcie planów gospodarki niskoemisyjnej	miasto, gminy	środki własne jednostki, NFOŚ i GW, WFOŚ i GW	2017 – 2020
3.		Promocja i wspieranie wykorzystanie energii odnawialnej poprzez m.in. montaż instalacji solarnych oraz ogniw fotowoltaicznych, szczególnie na potrzeby ogrzewania i klimatyzacji na terenach o niskiej gęstości zaludnienia	miasto, gminy, powiat, samorząd wojewódzki, instytucje użyteczności publicznej, organizacje pozarządowe	środki własne jednostki, NFOŚ i GW, WFOŚ i GW, POI i Ś, RPOWM, PROW, Program PolSEFF2	zadanie ciągłe
4.		Promocja rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz technologii ograniczających zużycie energii	samorząd wojewódzki, miasto, gminy, powiat, NGO	środki własne jednostki, WFOŚ i GW	zadanie ciągłe

Tabela 41. Działania inwestycyjne gmin powiatu wyszkowskiego w OBSZARZE INTERWENCJI 1: OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Koszty [zł]	Źródła finansowania
<i>Gmina Długosiodło</i>			
1.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	800.000,0	WFOŚ i GW, środki własne
2.	Budowa, przebudowa i modernizacja dróg na terenie Gminy Długosiodło	4.095.000,0	PROW, środki własne
<i>Gmina Rząśnik</i>			
1.	Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie gminy	360.000,0	b.d.
2.	Przebudowa i modernizacja dróg na terenie Gminy Rząśnik	1.340.327,0	b.d.
3.	Termomodernizacja budynku Domu Kultury w Dąbrowie	180.000,0	b.d.
4.	Termomodernizacja budynku świetlicy wiejskiej w Komorowie	150.000,0	b.d.
Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Koszty [zł]	Źródła finansowania
<i>Gmina Somianka</i>			
1.	Termomodernizacja budynku przedszkola w Nowych Wypychach	300.000,0	środki własne, PROW, RPO, WFOŚ i GW
2.	Termomodernizacja budynku Urzędy Gminy w Somiance	400.000,0	środki własne, PROW, RPO, WFOŚ i GW
3.	Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół w Woli Mystkowskiej i Zespołu Szkół w Somiance	700.000,0	środki własne, PROW, RPO, WFOŚ i GW
4.	Budowa kolektorów słonecznych oraz ogniw fotowoltaicznych	13.000,0	RPO
5.	Remont wraz z termomodernizacją budynku w Wielęcinnie i Michalinie	350.000,0	PROW
6.	Remont wraz z termomodernizacją Stacji Uzdatniania Wody w Starych Wypychach	1.000.000,0	PROW, WFOŚ i GW
7.	Przebudowa i modernizacja dróg na terenie Gminy Somianka	2.210.000,0	WFOGR, środki własne, Program rozwoju gminnej i powiatowej infrastruktury drogowej
<i>Miasto i Gmina Wyszków</i>			
1.	Obwodnica etap III i IV	35.000.000,0	budżet gminy, fundusze UE
2.	Budowa dróg na terenie miasta	520.000,0	budżet gminy
3.	Termomodernizacja budynków mieszkalnych będących w zasobach gminy	2.600.000,0	środki WTBS, środki zewnętrzne
4.	Montaż instalacji solarnych oraz ogniw fotowoltaicznych na obiektach będących w zasobach gminy	b.d.	środki własne, POI i S, NFOŚ i GW, WFOŚ i GW, PROW, RPOWM, Program PolSEFE
5.	Budowa sieci tras rowerowych	345.934,0	środki własne, RPOWM
<i>Gmina Zabrodzie</i>			
1.	Budowa, przebudowa i modernizacja dróg na terenie Gminy Zabrodzie – Głuchy	1.035.500,0	b.d.

Należy zaznaczyć, że nie wszystkie gminy z terenu powiatu wyszkowskiego przedstawiły planowane działania inwestycyjne w OBSZARZE INTERWENCJI 1: OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA

Tabela 42. Harmonogram działań Programu ochrony środowiska dla powiatu wyszkowskiego na lata 2017 – 2020, z perspektywą do 2024 r. w OBSZARZE INTERWENCJI 2: ZAGROŻENIE HAŁASEM

Lp.	Cele operacyjne (krótkoterminowe)	Działania	Jednostka realizacyjna	Źródła finansowania	Lata realizacji
OBSZAR INTERWENCJI NR 2: ZAGROŻENIE HAŁASEM					
1.	Ograniczenie uciążliwości systemu komunikacyjnego	Budowa obwodnic, modernizacja, przebudowa dróg wraz z budową zabezpieczeń akustycznych	zarządcy dróg	środki własne jednostki, NFOŚ i GW, WFOŚ i GW, POI i Ś, RPOWM, kredyty	2017 – 2020
1.	Ograniczanie uciążliwości obiektów produkcyjnych	Wdrażanie rozwiązań ograniczających hałas w zakładach	podmioty gospodarcze	środki własne jednostki	zadanie ciągłe
2.		Tworzenie odpowiednich zapisów w dokumentach planistycznych oddzielających potencjalne źródła hałasu od terenów zamieszkałych	miasto, gminy	środki własne jednostki	zadanie ciągłe

Tabela 43. Działania inwestycyjne gmin powiatu wyszkowskiego OBSZARZE INTERWENCJI 2: ZAGROŻENIE HAŁASEM

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Koszty [zł]	Źródła finansowania
<i>Gmina Długosiodło</i>			
1.	Budowa drogi gminnej nr 440202W na odcinku Augustowo - Chorchosy	470.000,0	PROW, środki własne
2.	Budowa drogi gminnej Blochy - Augustowo	850.000,0	PROW, środki własne
3.	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Nowe Bosewo	425.000,0	PROW, środki własne
4.	Budowa drogi gminnej Przetycz Włociańska – Zamość - Dalekie	460.000,0	PROW, środki własne
5.	Przebudowa ul. Sportowej i Projektowanej w miejscowości Długosiodło	180.000,0	PROW, środki własne
6.	Budowa drogi gminnej Stare Bosewo - Znamięczki	605.000,0	PROW, środki własne
7.	Budowa drogi gminnej Marianowo – Nowa Wieś	755.000,0	PROW, środki własne
8.	Przebudowa drogi powiatowej nr 4408W w miejscowości Przetycz Włociańska	240.000,0	FOGR, środki własne
9.	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Chrzczanka Włociańska	110.000,0	PROW, środki własne

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Koszty [zł]	Źródła finansowania
<i>Gmina Rząśnik</i>			
1.	Przebudowa drogi gminnej w m. Rząśnik, ul. Jasna	84.500,0	b.d.
2.	Przebudowa drogi gminnej w m. Rząśnik, ul. Spokojna	73.500,0	b.d.
3.	Przebudowa nawierzchni drogi gminnej Dąbrowa (Trzecie Pole)	422.327,0	b.d.
4.	Przebudowa nawierzchni drogi gminnej w m. Grodziczno	760.000,0	b.d.
<i>Gmina Somianka</i>			
1.	Modernizacja drogi Wólka Somiankowska	280.000,0	WFOGR
2.	Modernizacja drogi gminnej w Somiance od drogi krajowej Nr 62 do drogi powiatowej	300.000,0	środki własne
3.	Przebudowa drogi gminnej relacji Zdziebórz - Stare Kozłowo	530.000,0	PROW, FOGR
4.	Przebudowa drogi gminnej relacji Somianka - Stare Płudy	550.000,0	środki własne lub Program rozwoju gminnej i powiatowej infrastruktury drogowej
5.	Przebudowa drogi gminnej relacji Suwin-Celinowo	550.000,0	
<i>Miasto i Gmina Wyszków</i>			
1.	Obwodnica etap III i IV	35.000.000,0	budżet gminy, fundusze UE
2.	Budowa ulicy Dobrej	100.000,0	budżet gminy
3.	Budowa ulicy Komunalnej	420.000,0	budżet gminy
4.	Budowa sieci tras rowerowych	345.934,0	środki własne, RPOWM
<i>Gmina Zabrodzie</i>			
1.	Budowa drogi gminnej Zabrodzie – Głuchy	380.000,0	b.d.
2.	Budowa drogi gminnej Niegów – Wyschy	222.500,0	b.d.
3.	Przebudowa sieci dróg gminnych Mostówka – Anastazew – Podgać – Basinów	170.000,0	b.d.
4.	Przebudowa drogi gminnej w m. Głuchy	135.000,0	b.d.
5.	Przebudowa drogi gminnej w m. Płatków, Podgać, Anastazew	125.000,0	b.d.

Należy zaznaczyć, że nie wszystkie gminy z terenu powiatu wyszkowskiego przedstawiły planowane działania inwestycyjne w **OBSZARZE INTERWENCJI 2: ZAGROŻENIE HAŁASEM**

Tabela 44. Harmonogram działań Programu ochrony środowiska dla powiatu wyszkowskiego na lata 2017 – 2020, z perspektywą do 2024 r.

w OBSZARZE INTERWENCJI 3: POLA ELEKTROMAGNETYCZNE

Lp.	Cele operacyjne (krótkoterminowe)	Działania	Jednostka realizacyjna	Źródła finansowania	Lata realizacji
OBSZAR INTERWENCJI NR 3: POLA ELEKTROMAGNETYCZNE					
1.	Ochrona środowiska lokalnego przed promieniowaniem elektromagnetycznym	Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego lokalizacji źródeł ewentualnego ponadnormatywnego promieniowania elektromagnetycznego	miasto, gminy	środki własne jednostki	zadanie ciągłe
2.		Prowadzenie przez organy ochrony środowiska ewidencji źródeł wytwarzających pola elektromagnetyczne (zgłoszenia instalacji)	Wójt, Burmistrz, Starosta, Marszałek		

W ramach OBSZARU INTERWENCJI 3: POLA ELEKTROMAGNETYCZNE – żaden z samorządów lokalnych nie przedstawił konkretnych działań inwestycyjnych.

Tabela 45. Harmonogram działań Programu ochrony środowiska dla powiatu wyszkowskiego na lata 2017 – 2020, z perspektywą do 2024 r.

w OBSZARZE INTERWENCJI 4: GOSPODAROWANIE WODAMI

oraz OBSZARZE INTERWENCJI 5: GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA

Lp.	Cele operacyjne (krótkoterminowe)	Działania	Jednostka realizacyjna	Źródła finansowania	Lata realizacji
OBSZAR INTERWENCJI NR 4: GOSPODAROWANIE WODAMI i OBSZAR INTERWENCJI NR 4: GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA					
1.	Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi	Racjonalne wykorzystanie wód podziemnych na cele komunalne i przemysłowe	miasto, gminy, powiat, podmioty gospodarcze	środki własne jednostki	zadanie ciągłe
2.		Realizacja i monitoring Programu małej retencji dla Województwa Mazowieckiego	miasto, gminy, WZM i UW	środki własne jednostki, RPOWM, WFOŚ i GW	
3.		Działania kontrolne związane z ochroną wód przed zanieczyszczeniami	WIOŚ	środki własne jednostki	
4.		Weryfikacja pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód	Starosta, Marszałek, Dyrektor RZGW, WIOŚ	środki własne jednostki	

Lp.	Cele operacyjne (krótkoterminowe)	Działania	Jednostka realizacyjna	Źródła finansowania	Lata realizacji
5.	Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi	Kształtowanie właściwych zachowań społecznych poprzez propagowanie konieczności oszczędzania wody oraz uświadamianie o szkodliwości odprowadzania do środowiska nieoczyszczonych ścieków komunalnych	samorząd wojewódzki, miasto, gminy, powiat, NGO	środki własne jednostki, WFOŚ i GW	zadanie ciągłe
1.	Ochrona przed powodzią i suszą	Wyznaczania i wprowadzania do planów zagospodarowania przestrzennego, decyzji o warunkach zabudowy i innych dokumentów planistycznych granic obszarów zagrożenia powodzią oraz ustaleń planów zarządzania ryzykiem powodziowym	miasto, gminy, w uzgodnieniu z RZGW	środki własne jednostki	
2.		Doskonalenie procedur kierowania akcją na wypadek wystąpienia powodzi	Wojewoda	środki własne jednostki, WFOŚ i GW, POI i Ś	2017 – 2020
3.		Poprawa stanu istniejącej infrastruktury przeciwpowodziowej, ze szczególnym uwzględnieniem modernizacji wałów przeciwpowodziowych	Wojewoda, WZM i UW, miasto, gminy, powiat		zadanie ciągłe
4.		Budowa i modernizacja infrastruktury pozwalającej na zwiększenie retencji wody w sposób techniczny i nietechniczny	WZM i UW, miasto, gminy, powiat	środki własne jednostki, WFOŚ i GW, POI i Ś, PROW	2017 – 2020
5.		Doskonalenie systemu wczesnego ostrzegania przed zjawiskami hydrologicznymi oraz meteorologicznymi	Wojewoda, miasto, gminy, powiat	środki własne jednostki, WFOŚ i GW, POI i Ś	
1.	Poprawa jakości wód oraz zapewnienie dostępu do czystej wody dla lokalnej społeczności	Podłączanie budynków do istniejących sieci kanalizacyjnych	miasto, gminy, podmioty gospodarcze, osoby prywatne	środki własne jednostki, kredyty preferencyjne i komercyjne	zadanie ciągłe
2.		Rozbudowa infrastruktury wodno – kanalizacyjnej	miasto, gminy	środki własne jednostki, NFOŚ i GW, WFOŚ i GW, POI i Ś, RPOWM	
3.		Budowa i modernizacja systemów poboru, przesyłu i uzdatniania wody	miasto, gminy		
4.		Wprowadzanie technologii produkcji ograniczających ilość zanieczyszczeń wprowadzanych do wód (m.in. zamknięte obiegi wód technologicznych)	podmioty gospodarcze	środki własne jednostki, WFOŚ i GW, kredyty preferencyjne i komercyjne	2017 – 2020

Tabela 46. Działania inwestycyjne gmin powiatu wyszkowskiego OBSZARZE INTERWENCJI 4: GOSPODAROWANIE WODAMI oraz OBSZARZE INTERWENCJI 5: GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Koszty [zł]	Źródła finansowania
<i>Gmina Brańszczyk</i>			
1.	Przejście poprzeczne rurociągu tłoczego kanalizacji sanitarnej w pasie drogi krajowej nr 8 w miejscowości Białebloto – Kurza	50.000,0	środki własne
2.	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Białebloto – Kurza	3.988.187,29	środki własne, WFOŚ i GW
3.	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Przyjmy	4.000.000,0	środki własne, WFOŚ i GW, RPO
4.	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Białebloto – Stara Wieś	5.295.028,06	środki własne, WFOŚ i GW, PROW
5.	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Udrzynek	3.783.728,72	PROW, środki własne
6.	Budowa kanalizacji w miejscowości Białebloto – Kobyla i Nowa Wieś	10.000.000,0	środki własne, WFOŚ i GW, POI i Ś
<i>Gmina Długosiodło</i>			
7.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	500.000,0	WFOŚ i GW, środki własne
8.	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Stare Bosewo	14.000.000,0	WFOŚ i GW, PROW, środki własne
9.	Budowa stacji uzdatniania wody w m. Chrzczanka Włociańska	700.000,0	WFOŚ i GW, środki własne
10.	Przebudowa stacji uzdatniania wody w m. Długosiodło	500.000,0	WFOŚ i GW, środki własne
11.	Budowa sieci wodociągowej w miejscowościach Wólka Grochowa, Wólka Piaseczna, Małaszek, Nowe Bosewo, Stara Pecyna, Nowa Pecyna, Lipniak Majorat	2.000.000,0	WFOŚ i GW, środki własne
<i>Gmina Rząśnik</i>			
1.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy	1.037.640,0	b.d.
<i>Gmina Somianka</i>			
1.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	1.500.000,0	PROW, WFOŚ i GW
2.	Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Kręgi	b.d.	PROW, WFOŚ i GW, RPO
3.	Remont wraz z termomodernizacją Stacji Uzdatniania Wody w Starych Wypychach	1.000.000,0	PROW, WFOŚ i GW
4.	Renowacja stawu w m. Jackowo Górne	100.000,0	PROW, LGD
<i>Miasto i Gmina Wyszków</i>			
1.	Budowa kanalizacji sanitarnej w Leszczycydole Pustkach, Leszczycydole Działkach i Leszczycydole Podwielątkach	2.000.000,0	budżet gminy, środki zewnętrzne
2.	Budowa kanalizacji sanitarnej w Leszczycydole Pustkach i Leszczycydole Starym	2.076.849,0	budżet gminy, środki zewnętrzne
3.	Budowa kanalizacji sanitarnej w Lucynowie, Lucynowie Dużym i Tumanku	2.000.000,0	budżet gminy, środki zewnętrzne
4.	Budowa wodociągu na Osiedlu nad Bugiem	200.000,0	budżet gminy, środki zewnętrzne
5.	Budowa wodociągu w Kamieńczyku	550.000,0	budżet gminy, środki zewnętrzne
6.	Budowa przepompowni ścieków ul. 3 Maja w Wyszkowie	600.000,0	środki własne PW i K
7.	Budowa nowego ujęcia wody w Wyszkowie, ul. Komunalna	300.000,0	środki własne PW i K

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Koszty [zł]	Źródła finansowania
<i>Gmina Zabrodzie</i>			
1.	Budowa kanalizacji Mostówka – Choszczowe - Kiciny	330.000,0	b.d.
2.	Budowa kanalizacji w południowej części gminy Głuchy – Wysychy – Dębinki – Adelin – Obrąb – Karolinów	500.000,0	b.d.
3.	Budowa kanalizacji w m. Gaj - Zazdrość	180.000,0	b.d.
4.	Budowa kanalizacji w m. Słopsk	375.000,0	b.d.
5.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	3.020.466,0	b.d.
6.	Budowa sieci wodno – kanalizacyjnej w m. Zabrodzie	118.500,0	b.d.
7.	Budowa sieci wodociągowej w m. Kiciny – Płatków	160.000,0	b.d.
8.	Budowa sieci wodociągowej w m. Młynarze	1.253.000,0	b.d.
9.	Budowa stacji uzdatniania wody i ujęcia wody w m. Obrąb	280.000,0	b.d.
10.	Budowa wodociągu Mostówka – Anastazew – Pogdać	225.000,0	b.d.
11.	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Zabrodziu	350.000,0	b.d.

Należy zaznaczyć, że tylko Gmina Somianka przedstawił planowane działania inwestycyjne w **OBSZARZE INTERWENCJI 4: GOSPODAROWANIE WODAMI**.
W OBSZARZE INTERWENCJI 5: GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA każda z gmin powiatu przewiduje podjąć działania inwestycyjne

Tabela 47. Harmonogram działań Programu ochrony środowiska dla powiatu wyszkowskiego na lata 2017 – 2020, z perspektywą do 2024 r.
w OBSZARZE INTERWENCJI 6: ZASOBY GEOLOGICZNE

Lp.	Cele operacyjne (krótkoterminowe)	Działania	Jednostka realizacyjna	Źródła finansowania	Lata realizacji
OBSZAR INTERWENCJI NR 6: ZASOBY GEOLGICZNE					
1.	Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi	Ograniczenie nielegalnej eksploatacji kopalin	Starosta	środki własne jednostki	zadanie ciągłe
2.		Kontrola realizacji koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż	Starosta, Marszałek		

W ramach OBSZARU INTERWENCJI 6: ZASOBY GEOLOGICZNE – żaden z samorządów lokalnych nie przedstawił konkretnych działań inwestycyjnych.

Tabela 48. Harmonogram działań Programu ochrony środowiska dla powiatu wyszkowskiego na lata 2017 – 2020, z perspektywą do 2024 r.

w OBSZARZE INTERWENCJI 7: GLEBY

Lp.	Cele operacyjne (krótkoterminowe)	Działania	Jednostka realizacyjna	Źródła finansowania	Lata realizacji
OBSZAR INTERWENCJI NR 7: GLEBY					
1.	Ochrona powierzchni ziemi	Prowadzenie badań określających zanieczyszczenia gleb użytkowanych rolniczo	miasto, gminy, powiat, IUNG	środki własne jednostki	zadanie ciągłe
2.		Ochrona przed erozją wietrzną m.in. poprzez prowadzenie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych i wprowadzenie zalesień na glebach o najniższych klasach bonitacji	powiat, RDLP	środki własne jednostki, RPOWM, PROW, WFOŚ i GW	

W ramach OBSZARU INTERWENCJI 7: GLEBY – żaden z samorządów lokalnych nie przedstawił konkretnych działań inwestycyjnych.

Tabela 49. Harmonogram działań Programu ochrony środowiska dla powiatu wyszkowskiego na lata 2017 – 2020, z perspektywą do 2024 r.

w OBSZARZE INTERWENCJI 8: GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW

Lp.	Cele operacyjne (krótkoterminowe)	Działania	Jednostka realizacyjna	Źródła finansowania	Lata realizacji
OBSZAR INTERWENCJI NR 8: GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW					
1.	Racjonalna gospodarka odpadami	Objęcie zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych wszystkich mieszkańców, z uwzględnieniem selektywnego zbierania odpadów „u źródła”	miasto, gminy, przedsiębiorstwa komunalne	środki własne jednostki, WFOŚ i GW, POI i Ś, RPOWM	2017 – 2020
2.		Zorganizowanie systemu zbierania, sortowania i odzysku odpadów komunalnych ulegających biodegradacji			
3.		Osiągnięcie poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia frakcji: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła z odpadów komunalnych w wysokości minimum 40% ich masy do 2020 r.			
4.		Wprowadzenie systemu selektywnego odbierania odpadów zielonych i bioodpadów do końca 2021 r.			

Lp.	Cele operacyjne (krótkoterminowe)	Działania	Jednostka realizacyjna	Źródła finansowania	Lata realizacji
OBSZAR INTERWENCJI NR 8: GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW					
5.	Racjonalna gospodarka odpadami	Likwidacja nielegalnych miejsc składowania odpadów komunalnych	miasto, gminy	środki własne jednostki	zadanie ciągłe
6.		Kształtowanie właściwych zachowań społecznych poprzez propagowanie ekonomicznych i ekologicznych korzyści selektywnego zbierania odpadów, ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych w strumieniu odpadów komunalnych	samorząd wojewódzki, miasto, gminy, powiat, NGO		
7.		Zapobieganie powstawania odpadów komunalnych poprzez kształtowanie świadomych postaw konsumenckich			
8.		Wzrost świadomości przedsiębiorców na temat prawidłowego zagospodarowania odpadów powstających w sferze gospodarczej	miasto, gminy, powiat, samorząd wojewódzki		
9.		Wprowadzanie niskoodpadowych technologii produkcji	przedsiębiorstwa		
10.		Minimalizacja oddziaływania na środowisko osadów ściekowych poprzez prawidłowe ich zagospodarowanie	miasto, gminy		
11.		Gromadzenie informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest w Bazie Azbestowej	miasto, gminy, samorząd wojewódzki		
12.		Przygotowanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest	miasto, gminy, powiat, samorząd wojewódzki		
13.		Usuwanie wyrobów zawierających azbest	miasto, gminy, powiat, właściciele obiektów		
14.		Zwiększenie świadomości urzędników w zakresie stosowania kryteriów środowiskowych w zamówieniach publicznych (popularyzacja katalogu kryteriów środowiskowych i zasad ich stosowania oraz przykładów dobrych praktyk)	samorząd wojewódzki, miasto, gminy, powiat	środki własne jednostki	zadanie ciągłe

Tabela 50. Działania inwestycyjne gmin powiatu wyszkowskiego OBSZARZE INTERWENCJI 8: GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Koszty [zł]	Źródła finansowania
<i>Gmina Brańszczyk</i>			
1.	Usuwanie i unieszkodliwienie azbestu na terenie gminy	60.000,0	środki własne, WFOŚ i GW
<i>Gmina Rzęśnik</i>			
1.	Budowa wiaty pod osady ściekowe na oczyszczalni ścieków w Rzęśniku	200.000,0	b.d.
<i>Miasto i Gmina Wyszków</i>			
1.	Poprawa gospodarki osadowej na oczyszczalni ścieków – montaż wirówki dekantacyjnej oraz kraty wstępnej	1.200.000,0	środki własne PW i K

Należy zaznaczyć, że nie wszystkie gminy z terenu powiatu wyszkowskiego przedstawiły planowane działania inwestycyjne w OBSZARZE INTERWENCJI 8: GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW

Tabela 51. Harmonogram działań Programu ochrony środowiska dla powiatu wyszkowskiego na lata 2017 – 2020, z perspektywą do 2024 r. w OBSZARZE INTERWENCJI 9: ZASOBY PRZYRODNICZE

Lp.	Cele operacyjne (krótkoterminowe)	Działania	Jednostka realizacyjna	Źródła finansowania	Lata realizacji
OBSZAR INTERWENCJI NR 9: ZASOBY PRZYRODNICZE					
1.	Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami przyrodniczymi	Budowanie i aktualizacja baz danych z zakresu ochrony przyrody	RDOŚ, Wojewoda, Marszałek, miasto, gminy, powiat	środki własne jednostki, POI i Ś, RPOWM	2017 – 2020
2.		Kontynuacja tworzenia sieci obszarów chronionych	RDOŚ, Wojewoda, Marszałek, miasto, gminy	środki własne jednostki	zadanie ciągłe
3.		Odtwarzanie naturalnych terenów zalewowych	WZM i UW	środki własne jednostki, POI i Ś	2017 – 2020
4.		Egzekwowanie wymogów ochrony przyrody w dokumentach planistycznych oraz strategicznych	miasto, gminy, powiat	środki własne jednostki	zadanie ciągłe
5.		Zrównoważony rozwój turystyki na obszarach cennych przyrodniczo	miasto, gminy		

Lp.	Cele operacyjne (krótkoterminowe)	Działania	Jednostka realizacyjna	Źródła finansowania	Lata realizacji
OBSZAR INTERWENCJI NR 9: ZASOBY PRZYRODNICZE					
6.	Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami przyrodniczymi	Planowanie inwestycji z zachowaniem wartości przyrodniczych i krajobrazowych	miasto, gminy, przedsiębiorcy	środki własne jednostki	
7.		Budowa, modernizacja i pielęgnacja parków i skwerów	miasto, gminy	środki własne jednostki, WFOŚ i GW	
8.		Utrzymanie terenów zieleni przy drogach gminnych, powiatowych, wojewódzkich, krajowych i osiedlowych	zarządcy dróg	środki własne jednostki, POI i Ś	zadanie ciągłe
9.		Zalesianie terenów z uwzględnieniem warunków przyrodniczo – krajobrazowych i potrzeb różnorodności biologicznej	RDLP, prywatni właściciele lasów, powiat	środki własne jednostki, WFOŚ i GW, PROW	2017 – 2020
10.		Odbudowa powierzchni leśnych zniszczonych przez huragany i pożary	RDLP, prywatni właściciele lasów, powiat	środki własne jednostki, WFOŚ i GW, PROW	zadanie ciągłe
11.		Uporządkowanie ewidencji gruntów zalesionych	powiat, Nadleśnictwa	środki własne jednostki, WFOŚ i GW	2017 – 2020
12.		Prowadzenie działań związanych z edukacją przyrodniczo – leśną ze szczególnym uwzględnieniem zwiększenia świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i właściwych metod ochrony przyrody	samorząd wojewódzki, miasto, gminy, powiat, RDOŚ, NGO, RDLP	środki własne jednostki, NFOŚ i GW, WFOŚ i GW, POI i Ś	zadanie ciągłe

W ramach OBSZARU INTERWENCJI 9: ZASOBY PRZYRODNICZE – żaden z samorządów lokalnych nie przedstawił konkretnych działań inwestycyjnych.

Tabela 52. Harmonogram działań Programu ochrony środowiska dla powiatu wyszkowskiego na lata 2017 – 2020, z perspektywą do 2024 r.

w OBSZARZE INTERWENCJI 10: ZAGROŻENIE POWAŻNYMI AWARIAMI

Lp.	Cele operacyjne (krótkoterminowe)	Działania	Jednostka realizacyjna	Źródła finansowania	Lata realizacji
OBSZAR INTERWENCJI NR 10: ZAGROŻENIE POWAŻNYMI AWARIAMI					
1.	Transport substancji niebezpiecznych	Kontrole pojazdów przewożących materiały niebezpieczne	Inspekcja Transportu Drogowego	środki własne jednostki	zadanie ciągłe
2.		Aktualizacja wykazu tras drogowych i kolejowych po których przewożone są towary niebezpieczne	Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej		
3.		Ograniczenie budownictwa obiektów użyteczności publicznej i zbiorowego zamieszkania wzdłuż szlaków, którymi prowadzony jest transport materiałów niebezpiecznych poprzez odpowiednie zapisy w mpzp	miasto, gminy		
4.		Sukcesywna modernizacja środków transportu przewożących materiały niebezpieczne	podmioty gospodarcze		
5.		Ewidencjonowanie ilości przewożonych materiałów niebezpiecznych	podmioty gospodarcze, Wojewoda		
1.	Przeciwdziałanie poważnym awariom	Poprawa technicznego wyposażenia służb inspekcji ochrony środowiska, inspekcji sanitarnej	GIOŚ, WIOŚ, Inspekcja sanitarna	środki własne jednostki, NFOŚ i GW, WFOŚ i GW, PROW	zadanie ciągłe
2.		Doposażenie straży pożarnej w sprzęt ratownictwa chemiczno – ekologicznego	Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej		
3.		Modernizacja zakładów w celu eliminacji potencjalnych zagrożeń wystąpienia awarii	podmioty gospodarcze	środki własne jednostki	zadanie ciągłe
4.		Zakaz lokalizacji zakładów stwarzających zagrożenie życia lub zdrowia ludzi w granicach miast i w obrębie zwartej zabudowy wsi poprzez odpowiednie zapisy w mpzp	miasto, gminy		
5.		Zakaz lokalizacji inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko na terenach szczególnie narażonych na niebezpieczeństwo powodzi poprzez odpowiednie zapisy w mpzp			

Lp.	Cele operacyjne (krótkoterminowe)	Działania	Jednostka realizacyjna	Źródła finansowania	Lata realizacji
OBSZAR INTERWENCJI NR 10: ZAGROŻENIE POWAŻNYMI AWARIAMI					
1.	Zapobieganie i naprawa szkód w środowisku	Monitoring i kontrola wydanych zezwoleń na eksploatację instalacji	marszałek, starosta, WIOŚ	środki własne jednostki	zadanie ciągłe
2.		Sprawowanie kontroli nad wywiązywaniem się sprawców szkód z obowiązków w zakresie naprawy lub zapobiegania takim szkodom	RDOŚ, GIOŚ, WIOŚ, powiat		
1.	Ochrona przed osuwiskami	Kontynuacja systemu monitorowania terenów osuwiskowych	powiat	środki własne jednostki, NFOŚ i GW, POI i Ś	zadanie ciągłe
2.		Wprowadzanie w planach zagospodarowania przestrzennego w zapisach dotyczących rejonów osuwiskowych warunków wynikających z badań geologiczno – inżynierskich		środki własne jednostki	
1.	Ochrona przeciwpożarowa	Modernizacja i wyposażenie jednostek straży pożarnych	powiat, miasto, gminy, KW PSP	środki własne jednostki, WFOŚ i GW, POI i Ś	
2.		Propagowanie zasad przeciwdziałania zagrożeniom pożarowym w lasach	KW PSP, jednostki OSP, powiat, miasto, gminy, RDLP	środki własne jednostki, WFOŚ i GW	

W ramach OBSZARU INTERWENCJI 10: ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI – żaden z samorządów lokalnych nie przedstawił konkretnych działań inwestycyjnych.

Tabela 53. Harmonogram działań własnych powiatu z uwzględnieniem szacunkowych kosztów i ryzyka realizacji

Lp.	Działania	Szacunkowe koszty realizacji działań					Ryzyko realizacji działania	
		2017	2018	2019	2020	2021 – 2024		
OBSZAR INTERWENCJI NR 1: OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA								
1.	Zmiana paliwa na inne, o mniejszej zawartości popiołu lub zastosowanie energii elektrycznej oraz indywidualnych źródeł energii odnawialnej	50.000,0					-	<ul style="list-style-type: none"> – brak środków finansowych – konieczność znaczącej przebudowy systemów c.o. i c.w.u. w obiektach administrowanych przez powiat – nierzetelni wykonawcy
2.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	5.281.558	2.921.226	-	-	-	<ul style="list-style-type: none"> – nieotrzymanie dofinansowania – nierzetelni wykonawcy 	
3.	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury drogowej, z wykorzystaniem materiałów i technologii gwarantujących ograniczenie emisji pyłu podczas eksploatacji	9.800.000,0	5.200.000,	7.000.000,0	7.000.000,0	-	<ul style="list-style-type: none"> – przedłużające się terminy uzyskania stosownych decyzji administracyjnych 	
4.	Zakup przez lokalne władze pojazdów bardziej przyjaznych dla środowiska	100.000,0					-	<ul style="list-style-type: none"> – brak środków finansowych
5.	Działania informacyjno – edukacyjne na temat zanieczyszczeń powietrza, ich wpływu na zdrowie i możliwości zmniejszenia tych zanieczyszczeń przez społeczeństwo	koszty administracyjne i osobowe					-	<ul style="list-style-type: none"> – ograniczone zasoby osobowe
6.	Kształtowanie właściwych zachowań społecznych poprzez propagowanie konieczności oszczędzania energii cieplnej i elektrycznej oraz uświadamianie o szkodliwości spalania paliw niskiej jakości							

Lp.	Działania	Szacunkowe koszty realizacji działań					Ryzyko realizacji działania
		2017	2018	2019	2020	2021 – 2024	
OBSZAR INTERWENCJI NR 1: OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA							
7.	Realizacja obowiązku oszczędności energii przez jednostki sektora publicznego	brak możliwości określenia kosztów na etapie niniejszego <i>Programu</i>					<ul style="list-style-type: none"> – konieczność wykonania audytów energetycznych – konieczność termomodernizacji obiektów bądź zmiany np. systemu oświetlenia czy klimatyzacji generująca nieprzewidziane koszty w obiektach administrowanych przez powiat – niska świadomość bądź niechęć użytkowników
8.	Promocja i wspieranie wykorzystanie energii odnawialnej poprzez m.in. montaż instalacji solarnych oraz ogniw fotowoltaicznych, szczególnie na potrzeby ogrzewania i klimatyzacji na terenach o niskiej gęstości zaludnienia	koszty administracyjne i osobowe					<ul style="list-style-type: none"> – ograniczone zasoby osobowe
9.	Promocja rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz technologii ograniczających zużycie energii						
OBSZAR INTERWENCJI NR 2: ZAGROŻENIE HAŁASEM							
1.	Budowa obwodnic, modernizacja, przebudowa dróg wraz z budową zabezpieczeń akustycznych	tożsame z działaniem 3 – obszar interwencji nr 1					<ul style="list-style-type: none"> – nieotrzymanie dofinansowania – nierzetelni wykonawcy usługi – przedłużające się terminy uzyskania stosownych decyzji administracyjnych
OBSZAR INTERWENCJI NR 3: POLA ELEKTROMAGNETYCZNE							
1.	Prowadzenie przez organy ochrony środowiska ewidencji źródeł wytwarzających pola elektromagnetyczne (zgłoszenia instalacji)	koszty administracyjne i osobowe					<ul style="list-style-type: none"> – ograniczone zasoby osobowe

Lp.	Działania	Szacunkowe koszty realizacji działań					Ryzyko realizacji działania
		2017	2018	2019	2020	2021 – 2024	
OBSZAR INTERWENCJI NR 4: GOSPODAROWANIE WODAMI i OBSZAR INTERWENCJI NR 4: GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA							
1.	Racjonalne wykorzystanie wód podziemnych na cele komunalne	brak możliwości określenia kosztów na etapie niniejszego <i>Programu</i>					<ul style="list-style-type: none"> – konieczność modernizacji infrastruktury wodno – kanalizacyjnej w obiektach administrowanych przez powiat – niska świadomość bądź niechęć użytkowników
2.	Weryfikacja pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód	koszty administracyjne i osobowe					– ograniczone zasoby osobowe
3.	Poprawa stanu istniejącej infrastruktury przeciwpowodziowej	na etapie niniejszego <i>Programu</i> brak możliwości określenia kosztów z podziałem na poszczególne lata realizacji 300.000,0					<ul style="list-style-type: none"> – brak środków finansowych – nierzetelni wykonawcy – przedłużające się terminy uzyskania stosownych decyzji administracyjnych
4.	Realizacja nowych inwestycji w zakresie infrastruktury przeciwpowodziowej	brak możliwości określenia kosztów na etapie niniejszego <i>Programu</i>					– lokalizacja rzek stanowiących źródło zagrożenia powodziowego na obszarach NATURA 2000
5.	Doskonalenie systemu wczesnego ostrzegania przed zjawiskami hydrologicznymi oraz meteorologicznymi	koszty administracyjne i osobowe					<ul style="list-style-type: none"> – ograniczone zasoby osobowe – nieefektywny sposób wdrażania systemu wczesnego ostrzegania
OBSZAR INTERWENCJI NR 6: ZASOBY GEOLGICZNE							
1.	Ograniczenie nielegalnej eksploatacji kopalin	koszty administracyjne i osobowe					– ograniczone zasoby osobowe
2.	Kontrola realizacji koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż						
OBSZAR INTERWENCJI NR 7: GLEBY							
1.	Prowadzenie badań określających zanieczyszczenia gleb użytkowanych rolniczo	-	25.000,0	-	25.000,0	-	<ul style="list-style-type: none"> – brak środków finansowych – nierzetelni wykonawcy usługi

Lp.	Działania	Szacunkowe koszty realizacji działań					Ryzyko realizacji działania
		2017	2018	2019	2020	2021 – 2024	
OBSZAR INTERWENCJI NR 7: GLEBY							
1.	Ochrona przed erozją wietrzną m.in. poprzez prowadzenie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych i wprowadzenie zalesień na glebach o najniższych klasach bonitacji	na etapie niniejszego <i>Programu</i> brak możliwości określenia kosztów z podziałem na poszczególne lata realizacji 50.000,0					<ul style="list-style-type: none"> – brak środków finansowych – brak badań jakości gleb oraz map obszarów zagrożonych erozją – nierzetelni wykonawcy usługi
OBSZAR INTERWENCJI NR 8: GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIA ODPADÓW							
2.	Kształtowanie właściwych zachowań społecznych poprzez propagowanie ekonomicznych i ekologicznych korzyści selektywnego zbierania odpadów, ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych w strumieniu odpadów komunalnych	koszty administracyjne i osobowe					<ul style="list-style-type: none"> – ograniczone zasoby osobowe
3.	Wzrost świadomości przedsiębiorców na temat prawidłowego zagospodarowania odpadów powstających w sferze gospodarczej	koszty administracyjne i osobowe					<ul style="list-style-type: none"> – ograniczone zasoby osobowe
4.	Przygotowanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest	20.000,0			-		<ul style="list-style-type: none"> – brak środków finansowych
5.	Usuwanie wyrobów zawierających azbest	brak możliwości określenia kosztów na etapie niniejszego <i>Programu</i> , ze względu na uzależnienie realizacji powyższego działania od możliwości pozyskania zewnętrznych środków finansowych koszt demontażu eternitu obejmująca m.in. transport i utylizację azbestu na składowisku waha się od 800 zł do 1500 zł netto za 1 Mg odpadu					<ul style="list-style-type: none"> – brak środków finansowych – nierzetelni wykonawcy usługi
6.	Zwiększenie świadomości urzędników w zakresie stosowania kryteriów środowiskowych w zamówieniach publicznych (popularyzacja katalogu kryteriów środowiskowych i zasad ich stosowania oraz przykładów dobrych praktyk)	koszty administracyjne i osobowe					<ul style="list-style-type: none"> – ograniczone zasoby osobowe

Lp.	Działania	Szacunkowe koszty realizacji działań					Ryzyko realizacji działania
		2017	2018	2019	2020	2021 – 2024	
OBSZAR INTERWENCJI NR 9: ZASOBY PRZYRODNICZE							
1.	Budowanie i aktualizacja baz danych z zakresu ochrony przyrody	koszty administracyjne i osobowe					– ograniczone zasoby osobowe
2.	Egzekwowanie wymogów ochrony przyrody w dokumentach planistycznych oraz strategicznych	koszty administracyjne i osobowe					– ograniczone zasoby osobowe
3.	Utrzymanie terenów zieleni przy drogach gminnych, powiatowych, wojewódzkich, krajowych i osiedlowych	realizowane zależnie od potrzeb, nierytmicznie z nasileniem w okresie wiosenno – jesiennym (kwiecień – październik), prognozowany koszt od 500 zł do 700 zł/ km drogi					– brak środków finansowych – nierzetelni wykonawcy usługi
4.	Zalesianie terenów z uwzględnieniem warunków przyrodniczo – krajobrazowych i potrzeb różnorodności biologicznej	na etapie niniejszego <i>Programu</i> brak możliwości określenia kosztów z podziałem na poszczególne lata realizacji 100.000,0					– brak rzetelnych opracowań przyrodniczo – krajobrazowych dla powiatu
5.	Odbudowa powierzchni leśnych zniszczonych przez huragany i pożary	ze względu na nieprzewidywalność zdarzeń tj. pożary i huragany brak możliwości określenia kosztów na etapie niniejszego <i>Programu</i>					– brak środków finansowych
6.	Uporządkowanie ewidencji gruntów zalesionych	koszty administracyjne i osobowe					– ograniczone zasoby osobowe
7.	Prowadzenie działań związanych z edukacją przyrodniczo – leśną ze szczególnym uwzględnieniem zwiększenia świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i właściwych metod ochrony przyrody	koszty administracyjne i osobowe					– ograniczone zasoby osobowe
OBSZAR INTERWENCJI NR 10: ZAGROŻENIE POWAŻNYMI AWARIAMI							
1.	Monitoring i kontrola wydanych zezwoleń na eksploatację instalacji	koszty administracyjne i osobowe					– ograniczone zasoby osobowe
2.	Sprawowanie kontroli nad wywiązywaniem się sprawców szkód z obowiązków w zakresie naprawy lub zapobiegania takim szkodom	koszty administracyjne i osobowe					– ograniczone zasoby osobowe

Lp.	Działania	Szacunkowe koszty realizacji działań					Ryzyko realizacji działania
		2017	2018	2019	2020	2021 – 2024	
OBSZAR INTERWENCJI NR 10: ZAGROŻENIE POWAŻNYMI AWARIAMI							
3.	Kontynuacja systemu monitorowania terenów osuwiskowych	koszty administracyjne i osobowe					<ul style="list-style-type: none"> – ograniczone zasoby osobowe – brak badań geologiczno – inżynierskich – nieefektywny sposób wdrażania systemu monitorowania terenów osuwiskowych
4.	Wprowadzanie w planach zagospodarowania przestrzennego w zapisach dotyczących rejonów osuwiskowych warunków wynikających z badań geologiczno – inżynierskich	koszty administracyjne i osobowe					<ul style="list-style-type: none"> – ograniczone zasoby osobowe – brak badań geologiczno – inżynierskich
5.	Propagowanie zasad przeciwdziałania zagrożeniom pożarowym w lasach	koszty administracyjne i osobowe					<ul style="list-style-type: none"> – ograniczone zasoby osobowe

Uwaga: zaznaczyć należy, że przedstawione powyżej koszty mają charakter szacunkowy, a realizacja powyższych działań uzależniona będzie od potrzeb oraz możliwości finansowych samorządu powiatowego

Tabela 54. Działania inwestycyjne powiatu wyszkowskiego

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Koszty [zł]					Źródła finansowania (% udział)
		2017	2018	2019	2020	2021 – 2024	
1.	Podniesienie stanu technicznego drogi powiatowej nr 4403W (odcinkowo na terenie gminy Brańszczyk i Długosiodło – powiatu wyszkowskiego w ramach poprawy jakości połączenia subregionalnej struktury komunikacyjnej z siecią TEN-T- Zwiększenie bezpieczeństwa komunikacyjnego	8.800.000,0	4.000.000,0	-	-	-	Regionalne Inwestycje Terytorialne (RIT) 75 %
2.	Budowa drogi powiatowej Nr 4414W na odcinku Wyszków – Rybno – Kręgi – Somianka – Poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego	-	1.200.000,0	7.000.000,0	7.000.000,0	-	Program rozwoju Gminnej i Powiatowej Infrastruktury Drogowej 50 %
3.	Odbudowa mostu drogowego w ciągu drogi powiatowej Nr 2648W w miejscowości Gołystok (Zakrzewo)	1.000.000,0	-	-	-	-	Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Rezerwa subwencji ogólnej 50 %

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Koszty [zł]					Źródła finansowania (% udział)
		2017	2018	2019	2020	2021 – 2024	
4.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej Powiatu Wyszkowskiego – etap II - podniesienie standardów wykonywanych zadań	5.163.503,0	2.921.226,0	-	-	-	57,9 % środki Unijne
5.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej Gminy Wyszków	118.055,0	-	-	-	-	100% środki Powiatu Wyszkowskiego
6.	Budowa kompleksu sportowego przy Zespole Szkół Nr 2 w Wyszkanie – Poprawa bazy sportowej	324.000,0	-	-	-	-	Ministerstwo Sportu i Turystyki Program rozwoju infrastruktury lekkoatletycznej – edycja 2016 45 %
7.	„Regionalne partnerstwo samorządów Mazowsza dla aktywizacji społeczeństwa informacyjnego w zakresie e-administracji i geoinformacji” – podniesienie sprawności urzędu w zakresie świadczenia usług elektronicznych	135.548,0	135.548,0	-	-	-	100% środki Powiatu Wyszkowskiego
8.	Dotacja dla SPZZOZ w Wyszkanie na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych - Osiąganie standardów jakości udzielanych świadczeń opieki zdrowotnej	443.352,0	443.352,0	-	-	-	100% środki Powiatu Wyszkowskiego

Źródło: dane Starostwa Powiatowego w Wyszkanie

5. System finansowania i realizacji programu ochrony środowiska

5.1. Źródła finansowania polityki ekologicznej powiatu

Sytuacja budżetowa wielu jednostek samorządu terytorialnego jest trudna. Większość z nich nie jest w stanie samodzielnie finansować inwestycji ekologicznych, dlatego też często ich działania ograniczają się do utrzymania stanu istniejącego. Z powyższego wynika konieczność poszukiwania zewnętrznych źródeł środków na realizację inwestycji. Dla samorządu powiatowego potencjalne możliwości finansowania inwestycji i działań proekologicznych stwarzają:

- środki własne inwestorów,
- pożyczki, dotacje i dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów udzielane przez Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- kredyty preferencyjne udzielane np. przez Bank Ochrony Środowiska, z dopłatami do oprocentowania lub ze środków donatorów, kredyty komercyjne,
- kredyty międzynarodowych instytucji finansowych (Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju, Bank Światowy),
- obligacje komunalne,
- zagraniczna pomoc finansowa udzielana poprzez fundacje i programy pomocowe (np. fundusze Unii Europejskiej).

Realizacja zadań wymienionych w *Programie* wymaga koncentracji znacznych środków w krótkim czasie. Zakłada się stosowanie takich metod realizacji poszczególnych zadań *Programu*, które charakteryzują się uzyskaniem optymalnych efektów ekologicznych i ekonomicznych. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez sporządzanie analiz finansowo – ekonomicznych oraz ekologicznych każdego z zadań. Taki tryb postępowania pozwoli na wybór optymalnych rozwiązań technicznych, organizacyjnych i finansowych. Zakłada się, że profesjonalne planowanie zadań ochrony środowiska, umożliwi osiągnięcie odpowiednich wskaźników finansowych i ekonomicznych, a co za tym idzie – dofinansowanie z dostępnych instrumentów finansowych Unii Europejskiej.

Priorytetem *Programu* jest pozyskanie jak największego ich udziału w realizacji poszczególnych działań. Poniżej przedstawiono krótką charakterystyką najważniejszych źródeł finansowania działań służących szeroko pojętej ochronie środowiska.

Źródła krajowe:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie
- Bank Ochrony Środowiska S.A.

- Bank Gospodarstwa Krajowego
- Samorządowy Program Pożyczkowy
- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Źródła zagraniczne:

- Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego
- Szwajcarsko-Polski Program Współpracy, czyli tzw. Fundusz Szwajcarski
- Europejski Fundusz Efektywności Energetycznej
- Inicjatywa JESSICA
- LIFE +
- ELENA – Inteligentna Energia – Program dla Europy
- Program dla Europy Środkowej
- Program PolSEFF2
- Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka
- Programy Operacyjne na lata 2014 – 2020
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014 – 2020

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Ze środków NFOŚ i GW o dofinansowanie mogą ubiegać się podmioty (jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa, instytucje i urzędy, szkoły wyższe i uczelnie, jednostki organizacyjne ochrony zdrowia, organizacje pozarządowe tj.: fundacje, stowarzyszenia, administracja państwowa oraz osoby fizyczne) oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu finansowania przedsięwzięć.

Fundusz udziela dofinansowania w formie: dotacji, pożyczek, pożyczek płatniczych, kredytów udzielanych ze środków NFOŚ i GW przez banki, dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek, umorzenia. Środki finansowe z NFOŚ i GW rozdysponowywane są w ramach następujących dziedzin:

- ochrona powietrza
- ochrona powierzchni ziemi
- ochrona wód i gospodarka wodna
- edukacja ekologiczna
- ochrona przyrody i krajobrazu oraz leśnictwo
- geologia i górnictwo

- Państwowy Monitoring Środowiska
- programy interdyscyplinarne
- nadzwyczajne zagrożenia środowiska
- ekspertyzy i prace badawcze

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie

WFOŚ i GW wspiera działania prośrodowiskowe w zasięgu regionu. Co roku określana jest lista zadań priorytetowych przewidzianych do dofinansowania, obejmuje ona następujące działania dziedzinowe:

- ochrona wód
- gospodarka wodna
- ochrona powietrza
- likwidacja niskich emisji szczególnie na obszarach cennych przyrodniczo
- ochrona ziemi
- ochrona przyrody
- edukacja ekologiczna
- przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska
- monitoring środowiska

Pomoc finansową ze środków WFOŚ i GW można uzyskać poprzez: oprocentowane pożyczki, dotacje oraz nagrody na działalność na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Dofinansowanie w formie pożyczki udzielonej ze środków WFOŚ i GW na realizację przedsięwzięcia o charakterze modernizacyjnym, inwestycyjnym oraz polegającym na zakupie środków trwałych i wyposażenia wynosi do 80% kosztów całkowitych zadania. W przypadku jednostek gminnych i gmin oraz jednostek powiatowych i powiatów oprocentowanie pożyczek nie może być mniejsze niż 2%, a dla pozostałych beneficjentów 3,5%.

WFOŚ i GW udziela także dotacji w wysokości 100% kosztów kwalifikowanych proekologicznych zadań nieinwestycyjnych z zakresu: edukacji ekologicznej, ochrony przyrody, opracowania opinii, ocen oraz badań naukowych, monitoringu środowiska i tworzenia systemów kontrolno – pomiarowych, likwidacji skutków oraz zapobiegania poważnym awariom, zadrzewień i zalesień oraz 50% kosztów całkowitych zadań inwestycyjnych i modernizacyjnych.

Bank Ochrony Środowiska S.A.

BOŚ udziela kredytów m.in. na zakup lub montaż urządzeń służących ochronie środowiska, przedsięwzięcia z zakresu termomodernizacji. Kredyty udzielane są również

we współpracy z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Beneficjentami mogą być właściciele lub zarządcy budynków, jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorcy.

Bank Gospodarstwa Krajowego

BGK udziela kredytów przeznaczonych na częściowe sfinansowanie przygotowanych przez gminy i ich związki projektów inwestycji komunalnych przewidzianych do współfinansowania z funduszy Unii Europejskiej. Przewiduje też premie termomodernizacyjne za przedsięwzięcia, w wyniku których następuje zmniejszenie rocznego zapotrzebowania na energię dostarczaną do budynków.

Samorządowy Program Pożyczkowy

SPP jest adresowany do gmin i powiatów, które chcą realizować inwestycje infrastrukturalne na terenach wiejskich. Pożyczki udzielane są bez prowizji i dodatkowych opłat m.in. na zadania dotyczące zaopatrzenia wsi w wodę oraz budowę i remont dróg gminnych i powiatowych. Konkurs na udzielenie preferencyjnej pożyczki przeprowadzany jest przez Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej.

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

AR i MR udziela dopłat do upraw roślin energetycznych oraz kredytów na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych w rolnictwie, przetwórstwie rolno – spożywczym i usługach dla rolnictwa. Dopłaty są przeznaczone dla producentów rolniczych, którzy prowadzą plantację wierzby lub róży bezkolcowej, wykorzystywanych na cele energetyczne. O kredyt mogą ubiegać się osoby fizyczne posiadające pełną zdolność do czynności prawnych, osoby prawne, jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej.

Środki z Konkursu Azbest 2016

Ministerstwo Rozwoju wspiera realizację zadań wynikających z „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”. Co roku ogłasza konkurs na dofinansowanie działań związanych z usuwaniem azbestu. W tegorocznym, wnioski można było składać do 1 kwietnia 2016 r. Konkurs skierowany jest do jednostek samorządu terytorialnego. Oferty można było składać na zadania w bloku 2 – działania edukacyjno – informacyjne oraz w bloku 3 – w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest, na opracowywanie programów usuwania takich wyrobów, wykonanie lub aktualizację ich inwentaryzacji.

Koniecznym warunkiem uzyskania dotacji jest udział własny w wysokości 20% wartości zadania oraz wybranie podwykonawcy zadania na etapie składania oferty.

Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego

Norweski Mechanizm Finansowy działa w dziedzinie ochrona środowiska, w tym środowiska ludzkiego, poprzez dofinansowanie m.in. redukcji zanieczyszczeń i promowania odnawialnych źródeł energii, promowania zrównoważonego rozwoju poprzez lepsze wykorzystanie i zarządzanie zasobami, ochrony kulturowego dziedzictwa europejskiego, rozwoju zasobów ludzkich. Wysokość udzielanego dofinansowania to 60% całkowitych kosztów kwalifikowalnych zadania. Wyjątki stanowi przypadek gdy 15% lub więcej całkowitych kosztów kwalifikowalnych projektu będzie współfinansowane z budżetu państwa lub budżetu jednostek samorządu terytorialnego. Wtedy finansowe wsparcie dla reszty kosztów kwalifikowanych projektu może sięgać nawet do 85% kosztów kwalifikowalnych zadania.

Szwajcarsko – Polski Program Współpracy, tzw. Fundusz Szwajcarski

Fundusz Szwajcarski jest formą bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Szwajcarię Polsce i dziewięciu innym państwom członkowskim Unii Europejskiej, które przystąpiły do niej 1.05.2004 r. Na mocy umów międzynarodowych ponad 1 mld franków szwajcarskich przyznanych zostało 10 nowym państwom członkowskim. Dla Polski Fundusz Szwajcarski przewiduje niemal połowę środków. W ramach Funduszu Szwajcarskiego wyróżniamy 4 obszary priorytetowe:

- Priorytet 1. Bezpieczeństwo, stabilność, wsparcie reform
- Priorytet 2. Środowisko i infrastruktura
- Priorytet 3. Sektor prywatny
- Priorytet 4. Rozwój społeczny i zasobów ludzkich.

W ramach Priorytetu 2 realizowane są następujące obszary tematyczne:

- I. Odbudowa, remont, przebudowa i rozbudowa podstawowej infrastruktury oraz poprawa stanu środowiska.
- II. Różnorodność biologiczna i ochrona ekosystemów oraz wsparcie transgranicznych inicjatyw środowiskowych.

Wysokość udzielanego dofinansowania to 60% całkowitych kosztów kwalifikowalnych projektu lub programu. Natomiast do 85% całkowitych kosztów kwalifikowalnych może uzyskać projekt lub program w przypadku, kiedy otrzyma dodatkowe środki finansowe z budżetu jednostek administracji publicznej szczebla centralnego, regionalnego lub lokalnego. Do 90% całkowitych kosztów kwalifikowalnych otrzymają projekty realizowane przez organizacje

pozarządowe, a do 100% całkowitych kosztów w przypadku projektów dotyczących budowy zdolności instytucjonalnych oraz pomocy technicznej.

Europejski Fundusz Efektywności Energetycznej

EFEE (z ang. *European Energy Efficiency Fund*) będzie pomagał krajom członkowskim w wypełnieniu celów pakietu klimatyczno – energetycznego. O jego powstaniu zdecydowały w grudniu 2010 r. Parlament Europejski i Rada UE. EFEE zapewni w szczególności instrumenty finansowe na publiczne projekty z zakresu efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii, które będą realizowane na terenie Unii Europejskiej. Będzie to jeden z najważniejszych instrumentów dla rozwoju zrównoważonej energetyki, wspierający inwestycje w dwojaki sposób: albo bezpośrednio je finansując, albo wspierając je poprzez instytucje finansowe. Planuje się także zaangażować kapitał prywatny.

Inicjatywa JESSICA

Wspólne Europejskie Wsparcie na rzecz Trwałych Inwestycji na Obszarach Miejskich (Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas) jest programem, którego celem jest rozwijanie potencjału ekonomicznego obszarów miejskich. Dofinansowanie, które można uzyskać w ramach przedsięwzięcia, przeznaczane jest na rewitalizację miast, podejmowanie działań mających pozytywny wpływ na ożywienie gospodarcze w regionie, modernizowanie obszarów zdegradowanych.

Beneficjentami programu mogą zostać przedsiębiorcy, czyli podmioty prawa handlowego, jak również osoby fizyczne, które we własnym imieniu i na własny rachunek podejmują się prowadzenia działalności gospodarczej. Wniosek o dotację mogą złożyć jednostki samorządu terytorialnego, które z kolei samodzielnie, bądź w ramach partnerstwa publiczno – prywatnego będą realizowały projekty, przyczyniające się do rozwoju regionu.

Program LIFE +

Instrument finansowy Unii Europejskiej funkcjonujący od 2007 roku. Zastąpił poprzednio funkcjonujący, podobny instrument LIFE. LIFE+ finansuje w 50 – 75% projekty z zakresu ochrony środowiska i przyrody, w tym w szczególności projekty dotyczące ochrony sieci Natura 2000. Obecny Program LIFE – program działań na rzecz środowiska i klimatu, obejmujący perspektywę finansową 2014 – 2020, jest kontynuacją instrumentu finansowego LIFE+ funkcjonującego w latach 2007 – 2013. Podobnie, jak w przypadku LIFE, LIFE +został podzielony na trzy tematyczne komponenty:

LIFE + Przyroda i różnorodność biologiczna

LIFE+ Polityka i zarządzanie w zakresie ochrony środowiska

LIFE+ Informacja i komunikacja

W Polsce, od 2008 roku rolę Krajowej Instytucji Wdrażającej oraz Krajowego Punktu Kontaktowego dla Instrumentu LIFE+ pełni Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

ELENA – Inteligentna Energia – Program dla Europy

Instrument o nazwie ELENA (z ang. *European Local Energy Assistance*) finansuje pomoc techniczną na opracowanie i wdrożenie dużych programów inwestycyjnych. ELENA ma przyspieszyć mobilizację funduszy na duże inwestycje w efektywność energetyczną i odnawialne źródła energii na poziomie lokalnym. Cel ten realizowany jest poprzez udzielanie władzom lokalnym, regionalnym, bądź innym instytucjom publicznym niezbędnego wsparcia finansowego, a opcjonalnie także merytorycznego, w zakresie kompleksowego planowania inwestycji. Pośrednio beneficjentem instrumentu mogą być również przedsiębiorstwa realizujące zadania jednostek publicznych na zasadzie koncesji lub w formule usług energetycznych. Priorytetem tego instrumentu są działania w obszarze szeroko pojętej efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii, w tym także sektora transportu. Programy inwestycyjne mogą obejmować modernizację budynków publicznych, prywatnych, oświetlenia ulicznego, sygnalizacji świetlnej, sieci ciepłowniczej, wymianę floty transportowej oraz infrastruktury gminnej.

Program dla Europy Środkowej

Głównym celem Programu dla Europy Środkowej jest wzmocnienie spójności terytorialnej, promowanie wewnętrznej integracji oraz poprawa konkurencyjności obszaru Europy Środkowej. W ramach Programu wyróżnione są 4 obszary priorytetowe:

Priorytet 1. Wspieranie innowacyjności na obszarze Europy Środkowej

Priorytet 2. Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności obszaru Europy Środkowej

Priorytet 3. Odpowiedzialne korzystanie ze środowiska

Priorytet 4. Poprawa konkurencyjności oraz atrakcyjności miast i regionów.

Dofinansowanie kosztów kwalifikowanych w ramach Programu dla Europy Środkowej to 85% całkowitej kwoty projektu.

Program PolSEFF2

PolSEFF2 jest drugą edycją Polskiego Programu Finansowania Zrównoważonej Energii opracowanego przez Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju, który jest realizowany w ramach Programu Priorytetowego Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i przy wsparciu Unii Europejskiej.

PoLSEFF2 jest linią kredytową o wartości 200 milionów EURO, która za pośrednictwem banków uczestniczących ma być rozdysponowana w formie kredytów małym i średnim przedsiębiorstwom na finansowanie inwestycji poprawiających ich efektywność energetyczną. Projekty inwestycyjne kwalifikujące się do programu można podzielić na dwie grupy:

- *projekty w poprawę Efektywności Energetycznej*: inwestycje w wyposażenie, systemy i procesy umożliwiające beneficjentom zmniejszenie zużycia energii pierwotnej i/lub końcowego zużycia energii elektrycznej lub paliw, lub innej formy energii. Powyższe inwestycje muszą charakteryzować się Wskaźnikiem Oszczędności Energii minimum 20%,
- *projekty termomodernizacyjne budynków*: inwestycje w działania w zakresie efektywności energetycznej w budynkach komercyjnych, mieszkaniowych lub administracyjnych, podlegających certyfikacji energetycznej oraz związane z nimi inwestycje w odnawialne źródła energii. Powyższe inwestycje muszą charakteryzować się Wskaźnikiem Oszczędności Energii minimum 30%.

Ogólne warunki finansowania projektów inwestycyjnych w ramach programu PoLSEFF2:

- finansowanie tylko w formie kredytu, który może stanowić do 100% inwestycji,
- finansowanie maksymalnie w wysokości do 1 miliona EURO z wyłączeniem inwestycji bazujących na urządzeniach z listy LEME (Lista Zakwalifikowanych Materiałów i Urządzeń) (do 250.000 EURO),
- finansowanie odbywa się wyłącznie za pośrednictwem Banków Uczestniczących w programie i zgodnie z określonymi przez te instytucje zasadami i procedurami,
- kredyt nie może być przeznaczony na spłatę istniejącego kredytu.

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka

Rolą POIG jest wsparcie rozwoju innowacyjnych przedsiębiorstw oraz konkurencyjności polskiej gospodarki. W ramach programu dotowane będą projekty innowacyjne w skali kraju lub na poziomie międzynarodowym. Mają być one związane głównie z zastosowaniem nowych rozwiązań technologicznych, produktów, usług czy organizacji. POIG, ma ułatwić dostęp do finansowania innowacyjnych przedsięwzięć podejmowanych przez małe i średnie przedsiębiorstwa, ponadto ma zachęcić firmy do prowadzenia działalności badawczo – rozwojowej, transferu rozwiązań z sektora nauki do biznesu.

Programy Operacyjne Województwa Mazowieckiego na lata 2014 – 2020

Szczególnie istotnym źródłem finansowania planowanych przez powiat wyszkowski działań mogą okazać się Fundusze Europejskie na lata 2014 – 2020. Z budżetu polityki spójności na

lata 2014-2020 Polska otrzyma 82,5 mld euro, czyli 349 miliardów złotych. Środki te będzie można zainwestować m.in. w badania naukowe i ich komercjalizację, kluczowe połączenia drogowe (autostrady, drogi ekspresowe), rozwój przedsiębiorczości, transport przyjazny środowisku (kolej, transport publiczny), cyfryzację kraju (szerokopasmowy dostęp do internetu, e – usługi administracji) czy włączenie społeczne i aktywizację zawodową. Komisja Europejska zatwierdziła wszystkie 22 programy (6 krajowych i 16 regionalnych).

Fundusze na mazowiecki regionalny program operacyjny stanowią około 60 proc. alokacji dla tego regionu i wynoszą 2.087,9 mln euro. Pozostałe 40 proc. środków z funduszy strukturalnych z puli dla Mazowsza, tj. 1,7 mld euro dostępne będzie dla beneficjentów z tego regionu w programach krajowych.

Dotacje w latach 2014 – 2020 w ramach RPO dla województwa mazowieckiego dostępnym będą na realizację trzech głównych celów strategicznych:

- **Rozwój konkurencyjnej gospodarki regionu opartej na innowacyjności, przedsiębiorczości, chłonnym rynku pracy i zrównoważonych zasobach.** Wsparcie dla innowacyjnej przedsiębiorczości regionu opartej na wiedzy i efektywnym wykorzystaniu zasobów prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy. Wzrost działalności badawczej i rozwojowej w przedsiębiorczości w celu podniesienia konkurencyjności regionu w skali kraju i Europy.
- **Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację.** Zwiększenie chłonności regionalnego rynku pracy, wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukacja w regionie opierają się na wsparciu grup defaworyzowanych, a także na ukierunkowaniu zatrudnienia na włączenie społeczne. Ponadto, znaczącą rolę odgrywają działania służące dostosowaniu edukacji do potrzeb rynku pracy. Powyższe przedsięwzięcia wpłyną na wzrost wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego Mazowsza, a tym samym zwiększenie spójności i konkurencyjności regionu.
- **Wsparcie działań wzmacniających zrównoważony rozwój środowiska na Mazowszu.** Rozwój gospodarczy nie może dokonywać się kosztem środowiska naturalnego, dlatego istotnym celem rozwoju Mazowsza jest wsparcie wzrostu efektywności energetycznej, większe wykorzystanie źródeł odnawialnych, co przyczyni się do zmniejszania emisji CO₂ i realizacji zobowiązań wynikających z pakietu klimatyczno-energetycznego. W RPO WM 2014-2020 nacisk na emisyjność nie jest tak duży jak na rozwój przedsiębiorczości i spójność, gdyż cel ten Mazowsze w znacznym stopniu osiągnie poprzez zaangażowanie Funduszu Spójności.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

Program Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020 to krajowy program wspierający gospodarkę niskoemisyjną, ochronę środowiska, przeciwdziałanie i adaptację do zmian klimatu, transport i bezpieczeństwo energetyczny. Środki unijne z programu przeznaczone zostaną również w ograniczonym stopniu na inwestycje w obszary ochrony zdrowia i dziedzictwa kulturowego.

Cel główny *Program*, czyli *Wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej* wynika z jednego z trzech priorytetów *Strategii Europa 2020*, którym jest wzrost zrównoważony rozumiany jako wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej, w której cele środowiskowe są dopełnione działaniami na rzecz spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej. Poniżej przedstawiono osie priorytetowe:

OŚ PRIORYTETOWA I: Zmniejszenie emisyjności gospodarki

OŚ PRIORYTETOWA II: Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu

OŚ PRIORYTETOWA III: Rozwój sieci drogowej TEN-T i transportu multimodalnego

OŚ PRIORYTETOWA IV: Infrastruktura drogowa dla miast

OŚ PRIORYTETOWA V: Rozwój transportu kolejowego w Polsce

OŚ PRIORYTETOWA VI: Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego w miastach

OŚ PRIORYTETOWA VII: Poprawa bezpieczeństwa energetycznego

OŚ PRIORYTETOWA VIII: Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury

OŚ PRIORYTETOWA IX: Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia

OŚ PRIORYTETOWA X: Pomoc techniczna

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014 – 2020

RPO WM 2014-2020, którego głównym celem jest *inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy*, stanowi narzędzie realizacji polityki rozwoju prowadzonej przez Samorząd Województwa Mazowieckiego. Poniżej przedstawiono osie priorytetowe:

OŚ PRIORYTETOWA I – Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce

OŚ PRIORYTETOWA II – Wzrost e-potencjału Mazowsza

OŚ PRIORYTETOWA III – Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości

OŚ PRIORYTETOWA IV – Przejście na gospodarkę niskoemisyjną

OŚ PRIORYTETOWA V – Gospodarka przyjazna środowisku

OŚ PRIORYTETOWA VI – Jakość życia

OŚ PRIORYTETOWA VII – Rozwój regionalnego systemu transportowego

OŚ PRIORYTETOWA VIII – Rozwój rynku pracy

OŚ PRIORYTETOWA IX – Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem

OŚ PRIORYTETOWA X – Edukacja dla rozwoju regionu

OŚ PRIORYTETOWA XI – Pomoc techniczna

5.2. Opiniowanie i raportowanie Programu ochrony środowiska

Przygotowany przez organ wykonawczy, czyli w przypadku powiatu – Zarząd Powiatu, projekt *Programu ochrony środowiska* przedstawiany jest następnie do zaopiniowania organowi wykonawczemu jednostki wyższego stopnia, czyli w analizowanym przypadku organ wykonawczy województwa (art. 17 ust. 2 pkt 2 ustawy – *Prawo ochrony środowiska*).

Mając na względzie zapisy art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko można wnioskować, że organ uzgadniający zobowiązany jest wydać opinię w sprawie projektu powyższego dokumentu w terminie 30 dni od dnia otrzymania wniosku o wydanie opinii.

Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy – *Prawo ochrony środowiska* Zarząd Powiatu ma obowiązek sporządzać co 2 lata raport z realizacji *Programu*, który powinien obejmować:

- ocenę stopnia realizacji określonych w *Programie* celów i kierunków działań,
- sprawozdanie z wykonanych zadań pozainwestycyjnych i inwestycyjnych,
- zgodność wykonanych zadań z harmonogramem prac,
- sprawozdanie z realizacji harmonogramu finansowania przedsięwzięć,
- podsumowanie z wnioskami i ewentualną rekomendacją nowelizacji *Programu*.

Raport może zawierać także informacje dotyczące zaistniałych zmian w aktach prawnych, założeniach podstawowych, programach wyższego rzędu, itp., co będzie powodować konieczność weryfikacji planu i jego aktualizację.

5.3. Realizacja i monitorowanie Programu ochrony środowiska

Podstawową zasadą realizacji *Programu ochrony środowiska* powinna być zasada wykonywania zadań przez poszczególne jednostki włączone w zagadnienia ochrony środowiska, świadome istnienia programu i swojego uczestnictwa w nim. Z punktu widzenia pełnionej roli w realizacji *Programu* można wyodrębnić cztery grupy podmiotów uczestniczących w nim. Są to:

- podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu *Programem*
- podmioty realizujące zadania *Programu*, w tym instytucje finansujące
- podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty *Programu*

- społeczność powiatu jako główny podmiot odbierający wyniki działań *Programu*.

Główna odpowiedzialność za realizację *Programu* spoczywa na **Zarządzie Powiatu**, który współdziała z organami administracji rządowej oraz samorządowej szczebla gminnego i wojewódzkiego, które dysponują instrumentarium wynikającym z ich kompetencji.

Ponadto Zarząd Powiatu współdziała z instytucjami administracji specjalnej, w dyspozycji których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Instytucje te kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska (Inspekcja Sanitarna, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska), prowadzą monitoring wód (Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej).

Należy również pamiętać, że bezpośrednim odbiorcą *Programu* są mieszkańcy, którzy subiektywnie oceniają efekty wdrożonych przedsięwzięć.

Przebieg realizacji *Programu* musi być systematycznie kontrolowany (monitorowany). Monitorowanie realizacji programu umożliwi ocenę prawidłowości i efektywności działań oraz szybkie i elastyczne reagowanie na zmiany. Dotyczy to zarówno działań bieżących, jak i okresowo dokonywanych ocen i aktualizacji celów oraz priorytetów.

Kontrola przebiegu realizacji *Programu* oraz ocena jego realizacji powinna opierać się na:

- 1) monitoringu wdrażania *Programu*, który polegał będzie na:
  - określeniu stopnia realizacji przyjętych celów oraz ocenie realizacji projektów inwestycyjnych w ochronie środowiska,
  - określeniu stopnia rozbieżności (%) pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem,
  - analizie przyczyn tych rozbieżności.
- 2) monitoringu skutków realizacji *Programu*, w tym monitoringu świadomości społecznej, który prowadzony będzie poprzez ocenę:
  - poprawy standardów jakości środowiska,
  - poprawy poziomu i jakości życia mieszkańców.

Analiza przyczyn rozbieżności powinna obejmować ocenę w zakresie:

- możliwości finansowych realizacji działań i poszczególnych zadań,
- możliwości technicznych wykonania zadań (tj. zasoby ludzkie, wyposażenie techniczne),
- stopnia zaangażowania instytucji odpowiedzialnych za realizację działań,
- reakcji społeczeństwa na propozycje działań zawartych w *Programie*,
- aktualnych możliwości prawnych,
- aktualnych priorytetów, określonych w dokumentach rządowych i wojewódzkich.

W celu monitorowania postępów *Programu* w analizowanym przypadku wykorzystywane będą w głównej mierze dane o charakterze statystycznym, zbierane i analizowane na poziomie powiatu oraz gminy. Ponadto źródło informacji o wskaźnikach monitoringu stanowić będą dane o charakterze badawczym powstające w efekcie działań prowadzonych m.in. przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska czy Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska. W razie potrzeby ilość oraz rodzaj wskaźników można modyfikować – w zależności od dostępności danych.

W poniższej tabeli 55 zaprezentowano wskaźniki monitoringu dla *Programu ochrony środowiska dla powiatu wyszkowskiego na lata 2017 – 2020, z perspektywą do 2040 roku*. Dla lat 2014 i 2015 (uwzględniając dostępność danych) przedstawiono wartość bazową wskaźników. Ze względu na wysoką zależność większości wskaźników monitoringowych od działań inwestycyjnych realizowanych przez lokalne samorzady oraz proekologicznych zachowań lokalnej społeczności na poziomie niniejszego dokumentów nie jest możliwe określenie docelowej wartości poniższych wskaźników.

Tabela 55. Wskaźniki monitoringu dla Programu ochrony środowiska dla powiatu wyszkowskiego na lata 2017 – 2020, z perspektywą do 2040 roku

Nazwa wskaźnika	Jednostka pomiaru	Źródło	Wartość wskaźnika	
			2014 r.	2015 r.
Długość czynnej sieci wodociągowej	km	gmina, GUS	752,3	817,36
Liczba przyłączy wodociągowych	sztuk	gmina, GUS	14.272	15.200
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku	dam ³	gmina, GUS	7094,6	7310,0
Zużycie wody na potrzeby przemysłu	dam ³	gmina, GUS	102	99
Udział przemysłu w zużyciu wody ogółem	%	gmina, GUS	1,4	1,4
Zużycie wody na potrzeby rolnictwa i leśnictwa	dam ³	gmina, GUS	4384	4384
Zużycie wody na potrzeby eksploatacji sieci wodociągowej	dam ³	gmina, GUS	2608,6	2827,0
Zużycie wody na potrzeby eksploatacji sieci wodociągowej – gospodarstwa domowe	dam ³	gmina, GUS	2422,6	2640,5
Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca ogółem	m ³	gmina, GUS	32,8	35,7
Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w miastach	m ³	gmina, GUS	38,1	38,7
Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca ogółem	m ³	gmina, GUS	29,7	34,0
Liczba komunalnych oczyszczalni ścieków	sztuk	gmina, GUS	6	6
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	gmina, GUS	240,6	242,58
Liczba przyłączy kanalizacyjnych	sztuk	gmina, GUS	5.589	5.902
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej ogółem	osoba	gmina, GUS	24364	b.d.
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w miastach	osoba	gmina, GUS	38361	b.d.
Liczba komunalnych oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów	sztuk	gmina, GUS	2	2

Nazwa wskaźnika	Jednostka pomiaru	Źródło	Wartość wskaźnika	
			2014 r.	2015 r.
Przepustowość komunalnych oczyszczalni ścieków	m ³ /dobę	gmina, GUS	1.830	2.066
Przepustowość komunalnych oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów	m ³ /dobę	gmina, GUS	4.810	4.810
Przepustowość komunalnych oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem miogenów na 1 mieszkańca	m ³ /dobę	gmina, GUS	0,07	0,07
Wielkość komunalnych oczyszczalni ścieków w RLM	osoba	gmina, GUS	63.387	63.387
Liczba ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków ogółem	osoba	gmina, GUS	40.955	41.658
Liczba ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w miastach	osoba	gmina, GUS	26243	26.367
Liczba ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków na wsi	osoba	gmina, GUS	14712	15.291
Liczba ludności korzystającej z oczyszczalni z podwyższonym usuwaniem miogenów w % ludności	%	gmina, GUS	40,7	41,2
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogólnej liczby ludności ogółem	%	gmina, GUS	55,4	56,3
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogólnej liczby ludności w miastach	%	gmina, GUS	96,6	97,4
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogólnej liczby ludności na wsi	%	gmina, GUS	31,5	32,6
Ścieki komunalne oczyszczane w ciągu roku ogółem	dam ³	gmina, GUS	1717,0	1.724,0
Ścieki komunalne oczyszczane w ciągu roku z podwyższonym usuwaniem biogenów	dam ³	gmina, GUS	1340	1331
Osady ściekowe wytworzone w ciągu roku	t	gmina, GUS	934	972
Osady ściekowe stosowane do rekultywacji terenów, w tym gruntów na cele rolne	t	gmina, GUS	0	0
Osady ściekowe stosowane do uprawy roślin przeznaczonych do produkcji kompostu	t	gmina, GUS	30	30
Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków	sztuk	gmina, GUS	437	b.d.
Liczba zbiorników bezodpływowych	sztuk	gmina, GUS	6268	b.d.
Liczba stacji zlewnych	sztuk	gmina, GUS	10	b.d.
Liczba przemysłowych oczyszczalni ścieków	sztuk	gmina, GUS	2	2
Ścieki przemysłowe odprowadzone w ciągu roku ogółem	dam ³	gmina, GUS	70	70
Ścieki przemysłowe odprowadzone w ciągu roku do sieci kanalizacyjnej	dam ³	gmina, GUS	33	29
Ścieki przemysłowe odprowadzone w ciągu roku bezpośrednio do wód lub do ziemi	dam ³	gmina, GUS	37	41
Osady z przemysłowych oczyszczalni ścieków wytworzone w ciągu roku	t	gmina, GUS	2	2
Zmieszane odpady ogółem zebrane w ciągu roku	t	gmina, GUS	11.616,4	10.935,94
Zmieszane odpady ogółem zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca	kg	gmina, GUS	156,7	b.d.
Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca	kg	gmina, GUS	123,2	b.d.
Jednostki odbierające odpady w badanym roku	sztuk	gmina, GUS	8	b.d.

Nazwa wskaźnika	Jednostka pomiaru	Źródło	Wartość wskaźnika	
			2014 r.	2015 r.
Masa usuniętych wyrobów zawierających azbest	Mg	gmina, powiat	b.d.	b.d.
Długość czynnej sieci gazowej	m	gmina, GUS	239596	b.d.
Czynne przyłącza do budynków ogółem (mieszkalnych i niemieszkalnych)	sztuk	gmina, GUS	4598	b.d.
Odbiorcy gazu	gosp.	gmina, GUS	9233	b.d.
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.	gmina, GUS	3500	b.d.
Zużycie gazu	tys. m ³	gmina, GUS	5253,8	b.d.
Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	tys. m ³	gmina, GUS	4459,8	b.d.
Zużycie energii elektrycznej na niskim napięciu ogółem	kWh	gmina, GUS	52899	b.d.
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności ogółem: wodociąg kanalizacja gaz	%	gmina, GUS	89,7 51,9 38,7	b.d.
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności w miastach: wodociąg kanalizacja gaz	%	gmina, GUS	96,6 89,7 87,9	b.d.
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności na wsi: wodociąg kanalizacja gaz	%	gmina, GUS	85,7 30,0 10,1	b.d.
Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych ogółem	t/r	gmina, GUS	30	33
Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych ogółem (Polska = 100)	t/r	gmina, GUS	0,06	0,07
Emisja zanieczyszczeń z zakładów szczególnie uciążliwych ogółem na 1 km ² powierzchni	t/r	gmina, GUS	0,03	0,04
Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych ogółem	t/r	gmina, GUS	53444	50592
Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych ogółem (bez dwutlenku węgla)	t/r	gmina, GUS	255	302
Emisja dwutlenku siarki z zakładów szczególnie uciążliwych	t/r	gmina, GUS	104	131
Emisja tlenu azotu z zakładów szczególnie uciążliwych	t/r	gmina, GUS	131	146
Emisja tlenu węgla z zakładów szczególnie uciążliwych	t/r	gmina, GUS	20	25
Emisja dwutlenku węgla z zakładów szczególnie uciążliwych	t/r	gmina, GUS	53189	50290
Zanieczyszczenia pyłowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych	%	gmina, GUS	90,7	90,7
Zanieczyszczenia gazowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych	%	gmina, GUS	0,0	0,0
Powierzchnia obszarów specjalnej ochrony ptaków	ha	gmina, RDOŚ	50.610,2	50.610,2
Powierzchnia obszarów ochrony siedliskowej	ha		8.504,612	8.504,612
Powierzchnia użytków ekologicznych	ha	gmina, GUS	84,67	84,67

Nazwa wskaźnika	Jednostka pomiaru	Źródło	Wartość wskaźnika	
			2014 r.	2015 r.
Liczba pomników przyrody	sztuk	gmina, GUS	38	38
Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem	%	gmina, GUS	0,1	0,1
Powierzchnia lasów ogółem	ha	gmina, powiat, GUS	28.946,11	30.023,88
Lesistość	%		33,0	34,3
Grunty nieleśne przeznaczone do zalesienia	ha		4,04	4,04
Odnowienia i zalesienia	ha		5,4	1,8
Tereny zieleni w gestii samorządów – parki spacerowo – wypoczynkowe	sztuk	gmina, GUS	1	1
Tereny zieleni w gestii samorządów – parki spacerowo – wypoczynkowe	ha	gmina, GUS	7,5	7,5
Tereny zieleni w gestii samorządów – zieleńce	sztuk	gmina, GUS	5	5
Tereny zieleni w gestii samorządów – zieleńce	ha	gmina, GUS	2,43	2,43
Tereny zieleni w gestii samorządów – tereny zieleni osiedlowej	ha	gmina, GUS	1,60	1,60
Drogi gminne w powiecie o nawierzchni twardej	km	gmina, GUS	412,4	445,32
Drogi gminne w powiecie o nawierzchni gruntowej	km	gmina, GUS	443,6	b.d.
Drogi powiatowe o nawierzchni twardej	km	gmina, GUS	268,2	268,73
Drogi powiatowe o nawierzchni gruntowej	km	gmina, GUS	21,0	11,72
Długość ścieżek rowerowych	km	gmina, GUS	37,8	49,6
Długość ścieżek rowerowych będących pod zarządem gminy	km	gmina, GUS	10,4	19,3
Długość ścieżek rowerowych będących pod zarządem starostwa	km	gmina, GUS	25,8	27,3
Długość ścieżek rowerowych będących pod zarządem urzędu marszałkowskiego	km	gmina, GUS	1,6	3,0
Liczba budynków poddanych termomodernizacji	sztuk	gmina, powiat	b.d.	b.d.
Liczba instalacji w zakresie alternatywnych źródeł energii	sztuk	gmina, powiat	b.d.	b.d.
Wpływy gmin z opłaty eksploatacyjnej	zł	gmina, GUS	14.227,17	5.377,17
Wydatki ogółem na ochronę środowiska i gospodarkę komunalną z budżetów gmin	zł	gmina, GUS	23.499.366,66	35.565.316,18
Wydatki na zakłady gospodarki komunalnej z budżetów gmin	zł	gmina, GUS	3.966.712,24	2.673.594,13
Wydatki na oczyszczanie miast i wsi z budżetów gmin	zł	gmina, GUS	650.732,85	621.817,68
Wydatki na utrzymanie zieleni w miastach i gminach z budżetów gmin	zł	gmina, GUS	373.523,42	720.721,47
Wydatki na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu z budżetów gmin	zł	gmina, GUS	7.603,90	15.641.713,70
Wydatki na 1 mieszkańca na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu	zł	gmina, GUS	0,10	211,67
Wydatki na gospodarkę ściekową i ochronę wód z budżetów gmin	zł	gmina, GUS	4.395.507,65	2.570.823,19
Wydatki na gospodarkę odpadami z budżetów gmin	zł	gmina, GUS	4.913.974,49	5.186.449,04
Wydatki ogółem na wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę z budżetów gmin	zł	gmina, GUS	234.088,11	242.173,80

Nazwa wskaźnika	Jednostka pomiaru	Źródło	Wartość wskaźnika	
			2014 r.	2015 r.
Wydatki z budżetu powiatu na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska	zł	gmina, GUS	39.634,28	19.683,32

Źródło: *opracowanie własne*

6. Streszczenie

Zgodnie z zapisami art. 13 *ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska* (tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 627 z późn. zm.) obowiązkiem władz publicznych jest realizacja *polityki ochrony środowiska*, rozumianej jako zespół działań mających na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Polityka ochrony środowiska prowadzona jest na podstawie strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych, o których mowa w *ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* (tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 383), a także za pomocą wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska.

W myśl art. 17 ust. 1 cytowanej ustawy organ wykonawczy powiatu zobowiązany jest do sporządzenia powiatowego programu ochrony środowiska.

W celu realizacji powyższego wymogu Zarząd Powiatu Wyszковского podjął decyzję o opracowaniu *Programu ochrony środowiska dla Powiatu Wyszковского na lata 2017 – 2020, z perspektywa do 2024 roku*. Dotychczas Zarząd Powiatu Wyszковского przyjął następujące programy ochrony środowiska:

- *Program ochrony środowiska dla powiatu wyszkowskiego na lata 2004 – 2011* – przyjęty Uchwałą Rady Powiatu w Wyszkowie Nr XXIII/160/2005 z dn. 11 lutego 2005 r.
- *Program ochrony środowiska dla powiatu wyszkowskiego na lata 2008 – 2011* – przyjęty Uchwałą Rady Powiatu w Wyszkowie Nr XXXVII/230/2009 z dn. 27 maja 2009 r.
- *Program ochrony środowiska dla powiatu wyszkowskiego na lata 2013 – 2016, z perspektywa do 2020 r.* – przyjęty Uchwałą Rady Powiatu w Wyszkowie Nr 165/508/2013 z dn. 5 listopada 2013 r.

Cele ekologiczne zawarte w *Programie ochrony środowiska dla Powiatu Wyszковского na lata 2017 – 2020, z perspektywa do 2024 roku* nawiązują do polityki ochrony środowiska państwa, której założenia określono w *Strategii „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.”*, przyjętej Uchwałą Nr 58 Rady Ministrów z dnia 15 kwietnia 2014 r. (M.P. z dnia 16 czerwca 2014 r., poz. 469).

Niniejszy *Program* stanowić będzie podstawę dla działań samorządu powiatowego w zakresie ochrony środowiska i tworzenia innych dokumentów strategicznych, jak również gminnych programów ochrony środowiska. Obejmuje on zadania własne powiatu, zadania koordynowane oraz szczegółowe wytyczne do sporządzenia programów gminnych. Realizacja zadań w zakresie poprawy standardów jakości środowiska oraz jego ochrony będzie wymagać współpracy samorządów na różnych szczeblach i współpracy z podmiotami gospodarczymi.

Niniejszy *Program* po zaopiniowaniu przez Zarząd Województwa Mazowieckiego oraz zaakceptowaniu przez Zarząd Powiatu Wyszковского zostanie uchwalony przez Radę Powiatu, co uczyni go aktem prawa lokalnego.

Zgodnie z art. 46 pkt. 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 353, z późn. zm.) projekty programów, których realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000 jeżeli nie są one bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynikają z tej ochrony wymagają przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Niniejszy dokument opracowano zgodnie z *Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska*, wydanymi przez Ministerstwo Środowiska we wrześniu 2015 r. Głównymi działaniami podjętymi podczas opracowania *Programu ochrony środowiska dla powiatu wyszkowskiego* były:

- zbieranie i analiza danych,
- określeniu diagnozy stanu środowiska przyrodniczego wraz z oceną stanu,
- analiza słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń w zakresie realizacji polityki ochrony środowiska na poziomie powiatu opracowana metodą Analizy SWOT,
- scharakteryzowanie uwarunkowań realizacyjnych *Programu* w zakresie rozwiązań prawno – instytucjonalnych oraz źródeł finansowania zewnętrznego,
- zdefiniowanie priorytetów ochrony środowiska,
- konkretyzację priorytetów poprzez sformułowania listy celów i zadań,
- opracowanie systemu monitorowania *Programu*.

Niniejszy dokument podzielono na następujące rozdziały:

Rozdział 1 – Wstęp

Rozdział 2 – Ocena stanu środowiska powiatu wyszkowskiego

Rozdział 3 – Cele i zadania *Programu ochrony środowiska dla powiatu wyszkowskiego*

Rozdział 4 – System finansowania i realizacji programu ochrony środowiska

Rozdział 5 – Streszczenie

Diagnoza stanu środowiska naturalnego powiatu wyszkowskiego sporządzona została głównie na podstawie opracowań Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie (WIOŚ), danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), danych przekazanych przez samorządy gminne, a także informacji zawartych na stronach internetowych instytucji publicznych,

działających w obszarze ochrony środowiska oraz literatury fachowej. Jako punkt odniesienia dla *Programu* przyjęto stan środowiska na terenie powiatu na dzień 31 grudnia 2015 r., z uwzględnieniem dostępnych danych dla roku 2016 r. Z uwagi na dostępność wybranych danych, w *Programie* uwzględniono również lata wcześniejsze (szczególnie w zakresie danych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie), w takim zakresie, w jakim wymagało tego przedstawienie danego zagadnienia.

Poszczególne komponenty środowiskowe zostały opracowane kompleksowo. Oznacza to, że przy omawianiu aktualnej sytuacji w danym obszarze tematycznym, uwzględniono jednocześnie uwarunkowania wynikające z dokumentów strategicznych, dotyczące określonej dziedziny oraz najważniejsze problemy i propozycje ich rozwiązania. Na podstawie aktualnego stanu środowiska naturalnego powiatu wyszkowskiego, a także uwarunkowań wynikających z dokumentów programowych wyznaczono kierunki działań i zaproponowano do nich działania, których wykonanie jest niezbędne, aby zachować bądź poprawić stan środowiska, wypełnić zobowiązania unijne, a tym samym poprawić jakość życia lokalnej społeczności.

Stanowiło to podstawę do wyznaczenia obszarów priorytetowych i sprecyzowania celów środowiskowych, co przedstawione zostało w części *Programu* dotyczącej strategii działania.

Głównym celem *Programu ochrony środowiska dla powiatu wyszkowskiego*, stanowiącego podstawę realizacji strategicznych działań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki odpadami oraz będącego źródłem informacji o przyrodniczych uwarunkowaniach powiatu, jest wdrożenie polityki ochrony środowiska państwa na poziomie lokalnym. Ponadto jego celem jest rozpoznanie stanu istniejącego i przedstawienie propozycji zadań niezbędnych do kompleksowego rozwiązania problemów ochrony środowiska.

Swoim zakresem poniższy *Program* obejmuje: krótką charakterystykę społeczno – gospodarczą i ekologiczną powiatu, uwarunkowania rozwoju, cele ekologiczne, sposoby kontroli i dokumentowania wdrażania *Programu* oraz finansowe aspekty jego realizacji.

Do najważniejszych funkcji *powiatowego programu ochrony środowiska* zaliczyć należy:

- strategiczne zarządzanie powiatem w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami – wdrażanie zasady zrównoważonego rozwoju,
- przekazanie informacji na temat zasobów środowiska przyrodniczego oraz stanu poszczególnych komponentów środowiska,
- przedstawienie problemów i zagrożeń ekologicznych, proponując sposoby ich rozwiązania w określonym czasie,
- pomoc przy konstruowaniu budżetu powiatu,
- wyznaczenie hierarchii ważności inwestycji służących ochronie środowiska.

Ramy czasowe opracowania stanowią lata 2017 – 2020 (perspektywa 2021 – 2024) – bezpośrednim uzasadnieniem tego działania jest przyjęcie horyzontu obejmującego w całości kolejną perspektywę finansową Unii Europejskiej (tj. 2014 – 2020) oraz przyjęcie horyzontu zbieżnego z horyzontem krajowych i regionalnych dokumentów o charakterze strategicznym.

Ocena i weryfikacja realizacji zadań *Programu* dokonywana będzie zgodnie z wymogami ustawy co 2 lata od jego przyjęcia, stwarzając możliwości jego weryfikacji i aktualizacji.

Nawiązują do polityki ochrony środowiska państwa, której założenia określono w *Strategii „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.”* oraz uwzględniając zapisy dokumentów lokalnych i aktualny stan środowiska przyrodniczego na terenie powiatu, główny cel polityki ekologicznej powiatu wyszkowskiego pozostanie niezmienny (w celu kontynuacji zapisów *Programu ochrony środowiska dla powiatu wyszkowskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do 2020 roku*) i będzie brzmieć: **Ochrona środowiska przyrodniczego, poprawa jakości środowiska oraz poprawa standardu życia i bezpieczeństwa ekologicznego mieszkańców powiatu wyszkowskiego.**

Według *Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska* działania ochrony środowiska na poziomie powiatu powinny być realizowane w następujących obszarach interwencji (w okresie programowania niniejszego dokumentu, tj. w latach 2017 – 2024):

OBSZARY INTERWENCJI:

OBSZAR 1 – *Ochrona klimatu i jakości powietrza*

OBSZAR 2 – *Zagrożenia hałasem*

OBSZAR 3 – *Pola elektromagnetyczne*

OBSZAR 4 – *Gospodarowanie wodami*

OBSZAR 5 – *Gospodarka wodno – ściekowa*

OBSZAR 6 – *Zasoby geologiczne*

OBSZAR 7 – *Gleby*

OBSZAR 8 – *Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawania odpadów*

OBSZAR 9 – *Zasoby przyrodnicze*

OBSZAR 10 – *Zagrożenia poważnymi awariami*

W ramach poszczególnych obszarów interwencji wyznaczono cele operacyjne (krótkoterminowe na lata 2017 – 2020). Sformułowane dla poszczególnych celów operacyjnych działania uwzględniają również zagadnienia horyzontalne dotyczące adaptację do zmian klimatu, określone w *Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do*

roku 2020 z perspektywą do roku 2030 oraz zagadnienia horyzontalne dotyczące edukacji ekologicznej oraz zielonych zamówień, określone w *Strategii „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.”*

Ze względu na zbieżność działań oraz powiązanie zadań inwestycyjnych na potrzeby niniejszego Programu OBSZARY INTERWENCJI 4 – *Gospodarowanie wodami* i 5 – *Gospodarka wodno – ściekowa* zostały połączone.

CELE OPERACYJNE DO OBSZARU INTERWENCJI 1:

- 1) Ochrona powietrza, w tym ograniczenie oddziaływania energetyki
- 2) Wspieranie inwestycji w odnawialne źródła energii

CELE OPERACYJNE DO OBSZARU INTERWENCJI 2:

- 1) Ograniczenie uciążliwości systemu komunikacyjnego
- 2) Ograniczenie uciążliwości obiektów produkcyjnych

CELE OPERACYJNE DO OBSZARU INTERWENCJI 3:

- 1) Ochrona środowiska lokalnego przed promieniowaniem elektromagnetycznym

CELE OPERACYJNE DO OBSZARU INTERWENCJI 4 i 5:

- 1) Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi
- 2) Ochrona przed powodzią i suszą
- 3) Poprawa jakości wód oraz zapewnienie dostępu do czystej wody dla lokalnej społeczności

CELE OPERACYJNE DO OBSZARU INTERWENCJI 6:

- 1) Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi

CELE OPERACYJNE DO OBSZARU INTERWENCJI 7:

- 1) Ochrona powierzchni ziemi

CELE OPERACYJNE DO OBSZARU INTERWENCJI 8:

- 1) Racjonalna gospodarka odpadami

CELE OPERACYJNE DO OBSZARU INTERWENCJI 9:

- 1) Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami przyrodniczymi

CELE OPERACYJNE DO OBSZARU INTERWENCJI 10:

- 1) Transport substancji niebezpiecznych
- 2) Przeciwdziałanie poważnym awariom

- 3) Zapobieganie i naprawa szkód w środowisku
- 4) Ochrona przed osuwiskami
- 5) Ochrona przeciwpożarowa

Sytuacja budżetowa wielu jednostek samorządu terytorialnego jest trudna. Większość z nich nie jest w stanie samodzielnie finansować inwestycji ekologicznych, dlatego też często ich działania ograniczają się do utrzymania stanu istniejącego. Z powyższego wynika konieczność poszukiwania zewnętrznych źródeł środków na realizację inwestycji. Dla samorządu powiatowego potencjalne możliwości finansowania inwestycji i działań proekologicznych stwarzają:

- środki własne inwestorów,
- pożyczki, dotacje i dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów udzielane przez Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- kredyty preferencyjne udzielane np. przez Bank Ochrony Środowiska, z dopłatami do oprocentowania lub ze środków donatorów, kredyty komercyjne,
- kredyty międzynarodowych instytucji finansowych (Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju, Bank Światowy),
- obligacje komunalne,
- zagraniczna pomoc finansowa udzielana poprzez fundacje i programy pomocowe (np. fundusze Unii Europejskiej).

Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy – *Prawo ochrony środowiska* Zarząd Powiatu ma obowiązek sporządzać co 2 lata raport z realizacji *Programu*, który powinien obejmować:

- ocenę stopnia realizacji określonych w *Programie* celów i kierunków działań,
- sprawozdanie z wykonanych zadań pozainwestycyjnych i inwestycyjnych,
- zgodność wykonanych zadań z harmonogramem prac,
- sprawozdanie z realizacji harmonogramu finansowania przedsięwzięć,
- podsumowanie z wnioskami i ewentualną rekomendacją nowelizacji *Programu*.

Przebieg realizacji *Programu* musi być systematycznie kontrolowany (monitorowany). Monitorowanie realizacji programu umożliwi ocenę prawidłowości i efektywności działań oraz szybkie i elastyczne reagowanie na zmiany. Dotyczy to zarówno działań bieżących, jak i okresowo dokonywanych ocen i aktualizacji celów oraz priorytetów.

Kontrola przebiegu realizacji *Programu* oraz ocena jego realizacji powinna opierać się na:

- 1) monitoringu wdrażania *Programu*, który polegał będzie na:
  - określeniu stopnia realizacji przyjętych celów oraz ocenie realizacji projektów inwestycyjnych w ochronie środowiska,

- określeniu stopnia rozbieżności (%) pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem,
  - analizie przyczyn tych rozbieżności.
- 2) monitoring skutków realizacji *Programu*, w tym monitoring świadomości społecznej, który prowadzony będzie poprzez ocenę:
- poprawy standardów jakości środowiska,
  - poprawy poziomu i jakości życia mieszkańców.

Analiza przyczyn rozbieżności powinna obejmować ocenę w zakresie:

- możliwości finansowych realizacji działań i poszczególnych zadań,
- możliwości technicznych wykonania zadań (tj. zasoby ludzkie, wyposażenie techniczne),
- stopnia zaangażowania instytucji odpowiedzialnych za realizację działań,
- reakcji społeczeństwa na propozycje działań zawartych w *Programie*,
- aktualnych możliwości prawnych,
- aktualnych priorytetów, określonych w dokumentach rządowych i wojewódzkich.

Wskaźniki monitorowania projektowanych działań powinny być realne, trafnie dobrane, mierzalne – umożliwiające porównania, wiarygodne i dostępne. Stworzenie w miarę pełnego indeksu wskaźników monitorowania projektów może stanowić podstawę do określenia monitorowania całego *Programu*. Powinny być monitorowane bezpośrednio działania, a pośrednio również priorytety. Efekty wdrażania projektowanych przedsięwzięć powinny mieć wpływ na korekty układu priorytetów, opartych na diagnozie stanu.

W celu monitorowania postępów *Programu* w analizowanym przypadku wykorzystywane będą w głównej mierze dane o charakterze statystycznym, zbierane i analizowane na poziomie powiatu oraz gminy. Ponadto źródło informacji o wskaźnikach monitoringu stanowić będą dane o charakterze badawczym powstające w efekcie działań prowadzonych m.in. przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska czy Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska. W razie potrzeby ilość oraz rodzaj wskaźników można modyfikować – w zależności od dostępności danych.

Spis map i tabel

MAPA 1. LOKALIZACJA POWIATU WYSZKOWSKIEGO NA TLE WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO	22
MAPA 2. GMINY POWIATU WYSZKOWSKIEGO.....	23
MAPA 3. POŁOŻENIE POWIATU WYSZKOWSKIEGO NA TLE PANEUROPEJSKICH KORYTARZY TRANSPORTOWYCH.....	23
MAPA 4. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI NA TERENIE WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO	29
MAPA 5. GŁÓWNE ZBIORNIKI WÓD PODZIEMNYCH NA TERENIE WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO	30
MAPA 6. GMINY WCHODZĄCE W SKŁAD REGIONU WSCHODNIEGO WRAZ Z REGIONALNYMI I ZASTĘPCZYMI INSTALACJAMI PRZETWARZANIA ODPADÓW KOMUNALNYCH.....	43
MAPA 7. LOKALIZACJA JEDNOLITEJ CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH NR 51.....	61
MAPA 8. LOKALIZACJA JEDNOLITEJ CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH NR 52.....	61
MAPA 9. LOKALIZACJA JEDNOLITEJ CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH NR 54.....	62
MAPA 10. LOKALIZACJA JEDNOLITEJ CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH NR 55.....	62
MAPA 11. ROZKŁAD STĘŻEŃ ŚREDNIOROCZNYCH B(A)P W 2012 R. NA TERENIE STREFY MAZOWIECKIEJ.....	67
MAPA 12. MAPY PROPONOWANYCH OBSZARÓW DZIAŁAŃ WG PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA PRZED HAŁASEM DLA TERENÓW POZA AGLOMERACJAMI POŁOŻONYCH WZDŁUŻ DROGI KRAJOWEJ NR 8 NA TERENIE WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO.....	70
MAPA 13. LOKALIZACJA OBSZARÓW NATURA 2000 NA TERENIE WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO	79
TABELA 1. UDOKUMENTOWANE ZŁOŻA KOPALIN ZLOKALIZOWANE W GRANICACH POWIATU WYSZKOWSKIEGO.....	25
TABELA 2. ZŁOŻA KOPALIN ZLOKALIZOWANE W GRANICACH POWIATU WYSZKOWSKIEGO OBJĘTE KONCESJĄ NA WYDOBYCIE WYDANĄ PRZEZ MARSZAŁKA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO.....	26
TABELA 3. RZEKI I KANAŁY ZLOKALIZOWANE W GRANICACH POWIATU WYSZKOWSKIEGO	27
TABELA 4. CHARAKTERYSTYKA GMIN POWIATU WYSZKOWSKIEGO.....	32
TABELA 5. UŻYTKOWANIE TERENU GMIN POWIATU WYSZKOWSKIEGO.....	33

TABELA 6. SIEĆ DRÓG POWIATOWYCH W GMINACH POWIATU WYSZKOWSKIEGO [KM]	35
TABELA 7. SIEĆ DRÓG PUBLICZNYCH W GMINACH POWIATU WYSZKOWSKIEGO [KM]	35
TABELA 8. CHARAKTERYSTYKA SIECI WODOCIĄGOWEJ W GMINACH POWIATU WYSZKOWSKIEGO	36
TABELA 9. CHARAKTERYSTYKA SIECI WODOCIĄGOWEJ NA OBSZARZE POWIATU WYSZKOWSKIEGO W LATACH 2011 – 2014	36
TABELA 10. CHARAKTERYSTYKA STACJI UZDATNIANIA WODY NA TERENIE POWIATU WYSZKOWSKIEGO.....	37
TABELA 11. CHARAKTERYSTYKA SIECI KANALIZACYJNEJ W GMINACH POWIATU WYSZKOWSKIEGO	38
TABELA 12. CHARAKTERYSTYKA SIECI KANALIZACYJNEJ NA OBSZARZE POWIATU WYSZKOWSKIEGO W LATACH 2011 – 2014.....	38
TABELA 13. CHARAKTERYSTYKA GMINNYCH OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW NA TERENIE POWIATU WYSZKOWSKIEGO	39
TABELA 14. CHARAKTERYSTYKA PRZEMYSŁOWYCH OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW NA TERENIE POWIATU WYSZKOWSKIEGO W 2011 R.....	40
TABELA 15. INSTALACJE SŁUŻĄCE ZAGOSPODAROWANIU ODPADÓW KOMUNALNYCH, DO KTÓRYCH KIEROWANE SĄ ODPADY KOMUNALNE POWSTAJĄCE NA TERENIE POWIATU WYSZKOWSKIEGO	48
TABELA 16. ILOŚCI I RODZAJE ODPADÓW KOMUNALNYCH ZEBRANYCH NA TERENIE POWIATU WYSZKOWSKIEGO W LATACH 2014 – 2015.....	49
TABELA 17. PODMIOTY PROWADZĄCE DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE ODZYSKU ODPADÓW	53
TABELA 18. ZESTAWIENIE OCEN JAKOŚCI WÓD PŁYNĄCYCH BĘDĄCYCH ŚRODOWISKIEM ŻYCIA W WARUNKACH NATURALNYCH W LATACH 2008 – 2009.....	56
TABELA 19. ZESTAWIENIE OCEN JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH W LATACH 2010 – 2015.....	57
TABELA 20. OCENA JAKOŚCI WÓD PODZIEMNYCH W 2007 R., 2010 R. I 2012 R.....	63
TABELA 21. EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ DO POWIETRZA NA TERENIE POWIATU WYSZKOWSKIEGO W 2006 R. Z UWZGLĘDNIENIEM ŹRÓDŁA EMISJI.....	65
TABELA 22. KLASYFIKACJA TERENU POWIATU WYSZKOWSKIEGO (WCHODZĄCEGO W SKŁAD STREFY MAZOWIECKIEJ) Z UWZGLĘDNIENIEM KRYTERIÓW OKREŚLONYCH W CELU OCHRONY ZDROWIA.....	65

TABELA 23. KLASYFIKACJA TERENU POWIATU WYSZKOWSKIEGO Z UWZGLĘDNIENIEM KRYTERIÓW OKREŚLONYCH W CELU OCHRONY ROŚLIN.....	66
TABELA 24. OBSZAR DROGI WOJEWÓDZKIEJ NA TERENIE POWIATU WYSZKOWSKIEGO, NA KTÓRYM WYSTĘPUJĄ PRZEKROCZENIA WARTOŚCI DOPUSZCZALNYCH HAŁASU SAMOCHODOWEGO WRAZ Z DZIAŁANIAMI.....	73
TABELA 25. WAŻNIEJSZE ŹRÓDŁA EMISJI PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH NA TERENIE POWIATU WYSZKOWSKIEGO.....	73
TABELA 26. WYNIKI POMIARÓW PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH NA TERENIE POWIATU WYSZKOWSKIEGO.....	75
TABELA 27. POMNIKI PRZYRODY NA TERENIE POWIATU WYSZKOWSKIEGO.....	77
TABELA 28. UŻYTKI EKOLOGICZNE NA TERENIE POWIATU WYSZKOWSKIEGO.....	77
TABELA 29. OBSZARY SPECJALNEJ OCHRONY PTAKÓW NA TERENIE POWIATU WYSZKOWSKIEGO.....	78
TABELA 30. OBSZARY OCHRONY SIEDLISKOWEJ NA TERENIE POWIATU WYSZKOWSKIEGO.....	78
TABELA 31. ANALIZA SWOT DLA OBSZARU INTERWENCJI: OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA.....	80
TABELA 32. ANALIZA SWOT DLA OBSZARU INTERWENCJI: ZAGROŻENIE HAŁASEM ⁸⁰	
TABELA 33. ANALIZA SWOT DLA OBSZARU INTERWENCJI: POŁA ELEKTROMAGNETYCZNE.....	81
TABELA 34. ANALIZA SWOT DLA OBSZARU INTERWENCJI: GOSPODAROWANIE WODAMI, GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA.....	81
TABELA 35. ANALIZA SWOT DLA OBSZARU INTERWENCJI: ZASOBY GEOLOGICZNE ⁸¹	
TABELA 36. ANALIZA SWOT DLA OBSZARU INTERWENCJI: GLEBY.....	82
TABELA 37. ANALIZA SWOT DLA OBSZARU INTERWENCJI: GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW.....	82
TABELA 38. ANALIZA SWOT DLA OBSZARU INTERWENCJI: ZASOBY PRZYRODNICZE.....	82
TABELA 39. ANALIZA SWOT DLA OBSZARU INTERWENCJI: ZAGROŻENIE POWAŻNYMI AWARIAMI.....	83
TABELA 40. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ <i>PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WYSZKOWSKIEGO NA LATA 2017 – 2020, Z PERSPEKTYWĄ DO 2024 R.</i> W OBSZARZE INTERWENCJI 1: OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA.....	86
TABELA 41. DZIAŁANIA INWESTYCYJNE GMIN POWIATU WYSZKOWSKIEGO W OBSZARZE INTERWENCJI 1: OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA.....	88

TABELA 42. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WYSZKOWSKIEGO NA LATA 2017 – 2020, Z PERSPEKTYWĄ DO 2024 R. W OBSZARZE INTERWENCJI 2: ZAGROŻENIE HAŁASEM.....	89
TABELA 43. DZIAŁANIA INWESTYCYJNE GMIN POWIATU WYSZKOWSKIEGO OBSZARZE INTERWENCJI 2: ZAGROŻENIE HAŁASEM.....	89
TABELA 44. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WYSZKOWSKIEGO NA LATA 2017 – 2020, Z PERSPEKTYWĄ DO 2024 R. W OBSZARZE INTERWENCJI 3: POLA ELEKTROMAGNETYCZNE	91
TABELA 45. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WYSZKOWSKIEGO NA LATA 2017 – 2020, Z PERSPEKTYWĄ DO 2024 R. W OBSZARZE INTERWENCJI 4: GOSPODAROWANIE WODAMI	91
ORAZ OBSZARZE INTERWENCJI 5: GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA.....	91
TABELA 46. DZIAŁANIA INWESTYCYJNE GMIN POWIATU WYSZKOWSKIEGO OBSZARZE INTERWENCJI 4: GOSPODAROWANIE WODAMI ORAZ OBSZARZE INTERWENCJI 5: GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA	93
TABELA 47. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WYSZKOWSKIEGO NA LATA 2017 – 2020, Z PERSPEKTYWĄ DO 2024 R. W OBSZARZE INTERWENCJI 6: ZASOBY GEOLOGICZNE	94
TABELA 48. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WYSZKOWSKIEGO NA LATA 2017 – 2020, Z PERSPEKTYWĄ DO 2024 R. W OBSZARZE INTERWENCJI 7: GLEBY	95
TABELA 49. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WYSZKOWSKIEGO NA LATA 2017 – 2020, Z PERSPEKTYWĄ DO 2024 R. W OBSZARZE INTERWENCJI 8: GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIA ODPADÓW	95
TABELA 50. DZIAŁANIA INWESTYCYJNE GMIN POWIATU WYSZKOWSKIEGO OBSZARZE INTERWENCJI 8: GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIA ODPADÓW	97
TABELA 51. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WYSZKOWSKIEGO NA LATA 2017 – 2020, Z PERSPEKTYWĄ DO 2024 R. W OBSZARZE INTERWENCJI 9: ZASOBY PRZYRODNICZE.....	97
TABELA 52. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WYSZKOWSKIEGO NA LATA 2017 – 2020, Z PERSPEKTYWĄ DO 2024 R. W OBSZARZE INTERWENCJI 10: ZAGROŻENIE POWAŻNYMI AWARIAMI.....	99

TABELA 53. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ WŁASNYCH POWIATU Z UWZGLĘDNIENIEM SZACUNKOWYCH KOSZTÓW I RYZYKA REALIZACJI	101
TABELA 54. DZIAŁANIA INWESTYCYJNE POWIATU WYSZKOWSKIEGO	106
TABELA 55. WSKAŹNIKI MONITORINGU DLA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WYSZKOWSKIEGO NA LATA 2017 – 2020, Z PERSPEKTYWĄ DO 2040 ROKU	120

Wykaz skrótów

<i>Skrót</i>	<i>Pełna nazwa</i>
AR i MR	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
BOŚ	Bank Ochrony Środowiska
EMAS	Eco Management and Audit Scheme/ System ekozarządzania i audytu
FOGR	Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GUS	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	Główne Zbiorniki Wód Podziemnych
IUNG	Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa
JCW	Jednolita Część Wód
JCWpd	Jednolita Część Wód Podziemnych
KPZK	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju
KW PSP	Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej
LGD	Lokalna Grupa Działania
MBPR	Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego
MODR	Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego
NGO	<i>non-government organization</i> , organizacja pozarządowa
NFOŚ i GW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
NO_x	tlenki azotu
OSP	Ochotnicza Straż Pożarna
PINB	Państwowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego
POI i Ś	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
PSZOK	Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych
PTTK	Polskie Towarzystwo Turystyczno – Krajobrazowe
PW i K	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji
RDLP	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
RDOŚ	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
RLM	równoważna liczba mieszkańców
RPO WM	Regionalny Program Operacyjny Województwo Mazowieckie
RZGW	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
SO_x	tlenki siarki
SWOT	Mocne strony, Słabe strony, Szanse i Zagrożenia
UE	Unia Europejska
WHO	Światowa Organizacja Zdrowia

WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie
WTBS	Wyszowskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego
WZM i UW	Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych

Źródło: opracowanie własne